

Konstantin Vasilioglu

MASALLAR
UYGUN SÖZLÄR
BİLMƏYCELÄR

Konstantin Vasilioglu

MASALLAR

UYGUN SÖZLÄR

BİLMEYCELÄR

Ştiința 2002

CZU 821.512.165.09 (076.6)

ISBN 9975-67-267-1

Recenzent: *P. Cebotar.*

Responsabil de ediție: *O. Balica.*

Redactor tehnic: *N. Duduciuc.*

Pictor: *D. Spânu.*

Machetare computerizată: *V. Fleancu.*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*, str.Academiei, nr.3; MD-2028
Chișinău, Republica Moldova;
tel: (3732) 73-96-16, fax: (3732) 73-96-27; e-mail:prini@stiinta.asm.md

Difuzare: Societatea de Distribuție a Cărții *PRO-NOI*,
Republica Moldova: str. Alba-Iulia, nr. 23/1; MD-2051, Chișinău;
tel.: 51-68-17, 51-57-49; e-mail: libr@mnc.md
România: str. Ing. Pandele Țarușanu, nr. 13; Sector 1, București;
tel.: (021) 222-69-35; tel./fax: (021) 222-69-38

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice *Știința*.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Vasilioglu, Konstantin

Masallar. Uygun sözlär. Bilmeycelär / Konstantin Vasilioglu.
– Ch.: *Știința*, 2002 (Editura Universul). -112p.

ISBN 9975-67-267-1

821.512.165.09.(076.6)

© K. Vasilioglu, 2002

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*, 2002

İÇİNDEKİLÄR

Masallar	5
Bozkaylan Çakal	6
Kart tilki, bobana hem aaç yabanı	7
Kart yabanı	8
Tekir-mamu	10
Zaybir	12
Kudrik	16
Nazarcı babu	19
Okunmuş su	23
Susakçı	26
Büülü takä	29
Bilgiç Pavli	33
Mırk-mırk	37
Aylä-kalä	40
Yılan hem Karımca	43
Yapışkan hem pıtırak	45
Tamahlanma - kaybedecän!	46
Koçlar	49
Kuku-Rigu	50
Arıcık	51
Kula karımcılık	53

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ
No 3463 ⁵⁰ 234
«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GĂGAUZIEI»
НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

Uygun sözlär (550 uygun söz, ki olasin açıkgöz). 59	
Paalı Vatanım benim, sana kısa sözlerim.....	60
Mamu. Vatan	62
Dost. Dostluk	63
Kiyat. Üürenmak. Bilgi	64
Zaamet. İş. Zanaat	67
Adam hem Adam için	69
Gençlik. Sevda. Aylä	71
Tabiat (Natura)	74
Yılın zamannarı	76
Ekmek. İmäk	77
Yaşamak. Ömür	79
Düşünmeklerim	82
Bilmeycelär (300 bilmeycä, dostum, bän sana deyni kurdum).....	87

MASALLAR

BOZKAYLAN ÇAKAL

Sabaa hayır olsun! – demiş buruk bacaklı Bozka kedicää. Kedicik kendisi karaymış, ama annisinde bir biyaz çizisi yukardan aşaa dooru varmış. Onuştan da ona Çakal demişlär.

- Sabaa hayır olsun! – demiş Çakal. – Ee, sän kimsin yä?
- Bän Bozka, palicik, – cuvap etmiş palicik.
- Hadi birerdä oynayacez, – teklif etmiş Bozka.
- Hadi, kayıl olmuş Çakal.

Çakallan Bozka çeketmişlär oynamaa saklambaç. Sayılmışlar:

Bir kedi, iki kedi.
Üçlän dört olêr edi.
Beşlän bir olêr altı.
Temin yaptım kavaltı.

Yummaa sıra düşmüş Bozkaya. Çakal läüzümmiş saklansın. Taman kedicik bakarmış, nereyi saklanmaa, açan yakında anırmış eşek. Çakal korkudan bir kıpımın içindä taa acın tepecinä fırlamış.

Bozka, gözleri yumulu, başlamış saymaa:

Bir, iki..., altı...
Gün çoktan kalktı.
Kedicik, söleerim:
Aaramaa giderim!

Bu laflardan sora Bozka çok vakit aaramış Çakalı, birersi kalmamış, ama ölä da onu bulamamış. Çakal acın tepesindä, dalların arasında durarmış. Baari ses veräyimis...

Tä onuştan da ozamandan beeri köpeklär kedileri sevmeerlär hem onnarlan oynamêrlar. Gördüynän da kedileri – salêrlar. Öbürlär da korkudan hep aaçların tepelerinä tırmaşêrlar.

Kaçmış adamın birindän bobana. Karşılaşêr
o bir kart tilkiylän:

– Nereyi gidersin, koyun bulü?
– Nereyi gözlerim görer.
– Ne oldu? Kim gücendirdi?
– Çorbacıdan hiç yok yaşamak. Zor annatmaa ona kabaatsızlını. Kär koç ta yapsa bir zarar bişey, o hep beni sopaylan düüyer, yapaalarımı yolêr hem hepsinä söleer, ani bendän kaurma yapaceymış. Nekadar var nicä dayanmaa o sarfoşa? – demiş bobana.

– Bän da giderim seninnän barabar, – demiş kart tilki. – Artık saçlarım biyazıdı, ama dooruluk bu insandan görmedim.

– Ee, seni nasıl gücendirdilär yä? Kırdä artık kendi deliin var.

– Bu insan, sansın kudurmuş. Kär bir pilici duan kapsın – kabaatı genä tilkiyâ atêrlar. Kär kümesä gelincik sıçanı dadansın, taukları buuup-isin, genä bana kabaatı atêrlar. Birerdä bişey kaybelsin – hep tilki kabaatlı, hep benim ardıma tüfeklär kaçêrlar, urmaa isteerlär. Nekadar var nicä titiremää, korkuylan yaşamaa?

– Ee, hadi ozaman gidelim barabar, – demiş yoluk koyun.

Gitmişlär onnar, nekadar gitmişlär, da karşılaşmışlar bir aaç boz yabaniylan. Onun gözleri, fener gibi, yanarmışlar, dişleri, bıçak gibi, keskinmişlär.

– Nereyi gidersiniz, kafadarlar? – sormuş aaç yabanı.

– Nereyi gözlerimiz görer.

– Hadi, alın ozaman beni da sizinnän, – demiş aaç yabanı.

Da ileri dooru gitmişlär onnar üçü: yoluk koyun, kart tilki hem aaç yabanı. Biraz vakıttan sora yabanı demiş:

– Sän bilersin mi, yoluk koyun, ani senin sırtında o boy kürkü benim?

Tilki, işittiynän bunu, eklemiş:

– Yabanı dooru söleer, ani bu kürk onun.

– Bän sana demedim mi, bobana? Tä tilki da sana söleer bunu, – demiş yabanı.

– Var mı nicä emin edäsin? – sormuş aaç yabanıya kart tilki.

– Edäbilirim, – cuvap etmiş aaç yabanı.

Tilki bu vakıt görmüş, ani kimsä yolcaazın üstünä kement koymuş, kuru otları örtmüş. Aaç yabanıyı dayamış kementin boyuna da demiş ona:

– Aaç yabanı, öp ozaman eri da yoluk koyun görsün, ani sän dooru söleersin.

Aaç yabanı, hiç duymayıp tilkinin şiretliini, ahmakça isteer öpmää eri taman kementin üstündä. Kement kapanmış da tutmuş yabanıyı dooru gırtlaandan. Tä bölä kart tilkiylän bobana aldatmışlar aaç yabanıyı hem kurtulmuşlar boz duşmandan. Ondan sora raat hem korkusuz gitmişlär ileri doru aaramaa kısmetlerini.

KART YABANI

— * —

Evelki vakıtlarda, bir küçük daada yaşayarmış bitki gün-nerini bir kart yabanı. Dişlerin yarısından zeedesi artık aazında yokmuş, gözleri görmääzmiş, bacakları tutmaazmış..., ama ölmää-gebermää kimsey istämeer. Aaçlık hastayı da, kart olanı da döşektän kaldırar. Kart yabanı da çıkêr ava. Gider o, nekadar gider, da görer bir kuli. Kendi-kendinä düşünmüş aaç yabanı: “Tä bu da bana lääzımdı”. Yaklaşêr kuliyä da deer ölä:

– Kuli, kulicik, bän seni iyecäm, çünkü pek aaçım.

– Nasıl sän beni iyecän, ačan aazında kartlıktan bir da dişin yok?

– Nasıl ölä yok dişlerim, – demiş yabanı. – Ya bak nekadar dişim taa var.

Bu vakıt kuli dönmüş ardını da dişlerinä ölä bir tepmä çakmış, ani yabanı halizdän da dişsiz kalmış. Düşmüş yabanı erä, ulumuş acıdan, ama faydasız... Kuli bu vakıt gitmiş,

bakmış yoluna. Yabancı yatmış, yuvarlanmış, ama açlık onu genä erindän kaldırmış.

Yabancı gitmiş, nekadar gitmiş, da işitmiş kırım uvasında, ani kim sä türkü çalêr. Gördüynän adamı, aç yabancı genä kendi-kendinä düşünmüş: “Bu türkücü, şen adam baari bendän kurtulmayacak. Olmalı o taa üstünä sarfoş ta”. Adamın elindä bir kalın sopa varmış. Çıkêr yabancı onun önünä da ölä deer:

– Bän seni, adam, iyecäm.

Adam akıllıymış hem diilmiş korkakların biri. Onuştan ölä cevap vermiş:

– İyärsän – iyecän. Yok näpmaa. Ama bän senin içinä sıymam.

– Sıyacan, sıyacan, – demiş yabancı.

– Yannışlık olmasın deyni, ya bän taa ii ölçeyim. Taman var neylän ölçmää da. Sopanın uzunnuu – bir metra.

– Hadı, ölç ozaman, ama sade hızlı, zerä ölerim açlıktan, – demiş aç yabancı, gıcırdadarak bitki dişlerini.

Adam geçmiş ardına, tutmuş yabancıyı kuyruundan da..., nekadar kuvedi varsaydı salkım sopaylan başlamış düümää yabancıyı hem saymaa sopaları:

– Bir..., iki..., üç..., dört... .

– Hadi, etti, adam, – baarmış yabancı acıdan. – Nasıl ölçmök bu? Sän benim iyelerimi artık faladın.

– Taa irmi altı kaldı da bitirerim ölçmeyi, – demiş adam.

İşittiynän bunu, yabancı birdän dartmış da kuyruun yarısı adamın elindä kalmış . Yabancı kaçarmış, ne kaçabiläseydi. Güçülä derisini kurtarmış. Adamın pek iimiş kefi da genä gitmiş ileri dooru, türkü çalarak. Dişsiz düülmüş yabancı gidärmış aykırıdan, nereyi gözleri görürmüş hem acıdan, açlıktan uluyarmış. Gitmiş, nekadar gitmiş allaa uruna, da görmüş bir koç. Koç gezärmış, kaçınarmış, bakınarmış, baararmış... Belliymiş, ani o kaybelmiş hem korkêr.

Yabancı çıkêr onun önünä da deer:

– Buynuzlu koç, bän seni iyecäm.

– Dooru da yapacan, – demiş koç, bakarak yabancıнын dooru

gözlerinä. – Bän ölä da istäärdim asılmaa yada suya atılmaa. Çoban beni köpeklerinnän sürüdän kooladı, kartmışın deyni. Bän kayılım, ama görerim yok dişlerin.

– Da sora ne? – sormuş yabanı.

– Bişey diil. Ama sän dişsiz, kendin da zeetlenecän, beni da zeetleyecän. Sän taa ii aç aazını taa genişçä da bän, çıkıp te bu yamaççaa, hızlanıp, dooru aazına atlayacam. Sana hiç çüinemää da läázım olmayacak.

– Ee, dooru da lafedersin, koç, – demiş dişsiz yabanı.

– Yabanı geeriyädän açmış aazını ölä geniş, sansın tokatları açmış da bekläärmış. Kär gözlerini da yummuş, yalanarak. Koç yamaççıktan ölä kuvetlän urmuş aaç yabanının çenelerinä buynuzlar innan, ani onun birdän, taa erindä canı da fırlamış.

TEKİR - MAMU

Vakitların birindä, bir küçüräk küüdä, alçarak bir evdä yaşayarmış adamın biri kızınnan. Sokakça ona däärmışlär Mutu İlişka. Kızın da adı Maniymiş. Pek gözälmiş, pek akıllıymış, pek kırnakmış hem pek çalışkanmış o kız. Yaşayarmış Mutu İlişka kızınnan barabar hiç kahır da bilmääzmiş. Ama günün birindä neetlenmiş evlenmää. Hem bulmuş ta kimi almaa – Cadı-babuyu, küüyün en fena karısını, angısına hepsi ölä da däärmış: Cadı-babu.

Taa ilk gündän azetmemiş Cadı-babu dädunun kızından da ölä demiş:

– İlişka, ne istäärsän yap, ama kızını, Maniyi, başka bu evdä görmeyim.

İlişka görärmış, annayarmış, ani babunun yok dooruluu, ama susarmış, boşuna “mutu” ona dememişlär. Dilsiz gibi, susarmış. Dädu bişey karşı sölämemiş babuya, arkaalamamış kızını da, kavga olmasın deyni, bir aftanın içindä evermiş

Maniyi. Bu iş hiç diilmiş zor, çünkü Maniyi isteyän çok varmış. Ama dâdu onu evermemiş, kendisi evlenmeyincä, yalnız kalmasın deyni. Ama şindi... Vermiş kızını Kavak Petriyâ, angısı çoktan pek sevârmış Maniyi.

Geçmiş, nekadar geçtiysä, vakıt da Allaa vermiş onnara bir çocuk, gözäl bir uşacak. Yaşayarmışlar gençlär hem kendi uşacına sevinârmışlär .

Ama haseet, fena Cadı-babu uslanamaazmış. Şindi o artık çok görârmış Maninin kısmetli yaşamasını. Tamahlık onun içini iyârmış, uyumaa brakmaazmış.

Bu küüyä yakın bir küçüräk daacaaz varmış. Lääzım olduynan bir oduncuk, çiçek bişey, insan gidiverârmış daacaaza. Bir gün, Petri yokkana evdä, lääzım olmuş bir sopa mı, pardı mı da Mani gitmiş daacaaza. Cadı-babu sa Maniyi hep kollayarmış. Orada, kıstırdıynan Maniyi yalnız, büüleyip, çevirmiş onu bir tekir tavşama. Maninin rubalarını giidirer kendi kızına da yollêer onu evä Maninin erinä.

Ölä käämil büülemiş, ölä yapmış, ölä benzetmiş kendi kızını Maniyä, ani kimsey annamamış, bişeycik duymamış. Bu işi bilârmış sade Maninin kaynası, kocasının anası, ama Cadı-babu onu korkutmuş da o susarmış. Uşak acıktıkça, aaladıkça, Petrinin mamusu alarmış uşacı kucaana da hızlıca gidârmış küüyün kenarına bir çukura. Yaklaştıynan orayı babu baarıp-çaararmış:

Tekir-mamu, tez buyur,

Kendi uşaanı doyrur!

İşittiynän bu lafları, neredä da bulunmasa Mani – Tekir-mamu, kaçarak gelârmış çukura, bir kütmään ardında sıbıdiverârmış derisini, tezicik uşacını kucaana alarmış da tatlı sütçääzlän onu doyurarmış. Mani, uşacını doyrurarkan, sesleyârmış kaynasını, angısı annadarmış, nelär olêr evdä. Pek sevinârmış Tekir-mamu uşacına, ama gözlerindän hep yaşları damnayarmış, çünkü Cadı-babu pek kısa vakıt herbir doyrurmaya ona verârmış.

Bittiynän vakıdı, Mani genä giyârmış tekir deriyi da tlayarak kaçarmış kıra otlamaa. Kaynası bu vakıt uşaklan evä lönârmış.

Petri yaşayarmış Cadı-babunun kızınan. Günnär geçärm-işlär. Mani, pek özlediynän uşacını, kimär kerä küü içinä da girärmış, taa pençerelerin altına sokularmış, uşacını görmää deyni, ama köpek, onu tanımayıp, bilmeyip olduunu, hızlı du-yup, koolaarmış.

Çok mu, az mi vakıt geçmiş, ama Petri denemiş, ani mamusu pek sık, uşak aaladıkça, nereyisä gider. O taa annayamaazmış, ne bu, ama başlamış şüpelemää, ani burada diil pak iş.

Bir gün, uşak aaladıynan, mamusu almış onu kucaana da gitmiş çukura:

Tekir-mamu, tez buyur,

Kendi uşaanı doyur!

Petri bakarmış uzaktan, hiç gözlerini kıpıştırmaazmış, hepsini görsün deyni. Bir da, gümelerin içindän atlayarak peydalanmış bir tekir tavşam, angısı hızlı gitmiş kütmään ardına da... Petri görmüş, nicä çıkmış oradan Mani, onun karısı. Şindi o hiç ta bişey annayamaazmış, sade şüpelemiş. Annamış o sade ozaman, açan, sessizdän gidip kütmään apdına, görmüş orada o tekir tavşam derisini. Duymuş o işi da hızlı yakmış deriyi.

– Naşeysä yanêr? Olmasın sanki benim derim? – korkuylan sormuş Mani.

– Olmalı uşaklar korayları yakêrlar, – demiş kaynası.

Uşaa doyurduktan sora gider Mani giimää derisini, ama bu-lamêêr onu. Orada sa onu bekläärmış kocası, Petri, angısınan sarmaşmışlar da gitmişlär evä. Cadı-babuyu kızınan barabar küü meydanında yakmışlar da onnardan kurtulmuşlar .

ZAYBİR

Bir vakıtlar varmış, bir vakıtlar yokmuş. İrak, uzak erlerdä, dünnenin taa dibindä yaşayarmış fena Bir gözlü Cadı.

Evelki vakıtlarda, açan Cadı taa iki gözünnän görärmış adamın biri düüşta çıkarmış onun bir gözünü. Taman o hazırlanarmış evlenmää. Ama bundan sora onun yavklusu bir gözlüyä gitmemiş. Da ozamandan beeri Bir gözlü Cadı pek üfkeliymiş insana. Kär emin da etmiş, ani insanı hiç raata brakmayacak . Nekadar yaşayacak – okadaar da insana fenalık yapacak.

Yokmuş bu dünnedä ölä er, neredä bilmesinnär Cadının fenalıklarını neredä yaş dökmesinnär onun beterinä. Türlü girgin, kıyak, kaavi, dev gibi, gençlär verärmişlär laf, bulup, yuok etmää o bir gözlü fenalı, ama hepsi kaybelmişlär, birisi da bu işi yapamamış. Bunu da läözüm bilmää, ani pek zormuş onu ensemää, çünkü o pek şiretmış hem çemrekmiş. Bir kıpımda o varmış nicä insandan dönsün bir sinää, sinektän – beygirä, beygirdän – tavşama, tavşamdan – kartala, kartaldan – yılanı, yilandan – balaa, balıktan – domuza, domuzdan – ... O varmış nicä uçsun, kaçsın, üzsün... Tä neçin onu may yokmuş nicä bulmaa hem, bulduynan da, ensemää.

Ama günün birindä Bir gözlü Cadı evindä koyunnarı saayarmış, açan ona yaklaşmış gagauzların arasından pelivanın biri da, seläm verip, demiş:

– Bän yolcuuyum. Bulunmaz mı bir parça ekmään, çorbacı?

– Buyur, geç, – demiş Cadı.

Adam beklemiş Cadı işini bitirincä . Sora Bir gözlü Cadı aydamış koyunnarı bayır içindä, bir, maaza gibi, erä. Ondan sora Pelivannan ikisi da girerlär hep orayı. Bir vakıttan sora Bir gözlü Cadı tıkamış kapu aazını büyük–büük, aar–aar taşlarlan da teklif etmiş onu içeri. Orası diilmış içer, bizim anamamıza görä. Oma orası büyük bir laammış, maazanın bir bölümüymüş. Öbür bölümündä bulunarmışlar koyunnar, bu bölümündä da o kendisi yaşayarmış. Yatak, krivat erinä döşeliymiş kuru ot. Yastıkların erinä da Bir gözlü Cadı kullanarmış bir çuval kuru ot.

Oturmuşlar ekmek imää. Bir gözlü Cadıda ekmeklän piinirdän kaarä başka bişey yokmuş. Ama ansızdan bu, dev gibi, Bir gözlü Cadı demiş:

– Bän seni, Pelivan, tanıdım. Sän beni aarêersın, öldürmää isteersin. Ama bu iş olmasın deyni, bän seni iyecäm. Çoktan insan eti imedim. Hiç küsmä – sän kendin bunu istedin, sän kendin bana geldin.

– İyarsän – iyecän, – demiş Pelivan. Bän senin elindäyim. Yok näpmaa – sän ensedin.

Bundan sora Bir gözlü Cadı taa bir kerä bakmış kapu aazında taşların kaaviliini da dönmüş geeri. Pelivana ölä demiş:

– Hazırlan, Pelivan, ölümünü kabletmää. Yap bitki duanı da bän seni iyecäm.

Pelivan görmüş, ani kurtuluş yok da demiş:

– Neçin ölä alatlêersın? Vakit mı yok? Sän etiştirecän beni imää. Bän yok näanı hem nasıl kaçayım. Taa ii diil mi bän seni bizim gagauz zaybirinnän konuklayım. Senin amelin da taa pek açılacak, şarapçılı içtiynän.

– Dooru da söleersin, – demiş Bir gözlü Cadı. – Bu evimdän benim taa biricii da yoktur kurtulduu. Kär susadım da bu tuzlu piinirdän sora. Ya ver dadayım sizin o zaybirinizdän.

Çıkarmış Pelivan torbasından bir çölmek şarap da bakınarmış, ne içinä dökmää, neylän içmää. Ama Cadı bu vakit almış çölmää onun elindän, açmış onun aazını da, kaldırıp, bir yudum gibi, kurutmuş dibini.

Ondan sora neşä istemiş sölemää zaybir için, ama dili onu hiç seslemääzmiş. Az vakittan sora Bir gözlü Cadı, mayız çuvalı gibi, düşmüş o köşedä kuru otların üstünä da yayılmış. Aazını köpürdüp–köpürdüp başlamış hırıldamaa.

Pelivan, gördüynän, ani Bir gözlü Cadı yapınmêêr, ama gerçektän uyuyêr, bulêr bir sivri uçlu pardı da, nekadarsaydı kuvedı, kezleyip, urêr Bir gözlü Cadının o görän, saa gözünä. Cadı acıdan ölä çirkin baararmış, ani o maazanın tavannarından taşlar düşürmüş, bayır sarsalanarmış...

Şindi Kör Cadı kollarını yaymış da köşedän – köşeyä kaçınarmış, Pelivana aarayarmış, tutmaa istäärmış, ama... Bir vakittan sora Kör Cadı biraz uslanmış. Pelivan, girip koyunların arasına, saklanmış, ama sabaayadan hiç gözünü kıpmamış. Hep

düşünürmüş, nasıl yapmaa da, laamdan çıkıp, kurtulmaa bu fenalıktan.

Olmuş sabaa. Kör Cadı açmış kapuyu da başlamış salvermää koyunnarı dışarı. Herbirini o yoklayarmış da ondan sora tutup yapaalarından dışarı atarmış,. Bu vakit saymaa da unutmaazmış.

Türlü-türlü çalışmış Pelivan, sıyınıp, çıkmaa, ama... Bir kerä ne kalmış Cadı tutsun onun bacaandan da o genä geeri çekinmiş.

Koyunnarı salverdiktän sora, Kör Cadı genä tıkamış kapuyu o aar taşlarlan. O bilürmüş, ani Pelivan kaldı içerdä, çıkamadı. "Hem çıkamayacak ta, – düşünmüş Cadı. – Taa benim elimä düşmeyincä".

Geçmiş gün. Gelmiş avşam. Kör Cadı, açıp kapuyu, sayıylan koyunnarı içeri salvermiş da genä tıkamış kapu deliini. Pelivan bu gecä da türlü-türlü düşünmüş da bir fikirä girmiş. O annamış, ani sade ölä var nicä kurtulmaa Kör Cadıdan. O sessiz keser en büük koyunu da sabaalen sarinêr o deriylän.

Kör Cadı, genä sayarak, salverürmüş koyunnarı dışarı. Herkezini genä yoklayarmış da, tutup yapaalarından, dışarı atarmış. Pelivan mekleyeräk bu vakit sokulêr Kör Cadıya, sarılı o kesilmiş koyunun derisinnän. Onu da Cadı yoklamış, bişey duymamış da, tutup, nicä da başka koyunnarı sırtında yapaalarından, atmış dışarı.

Taa salverämemiş Cadı bu "koyunu", nicä lääzım, açan duymuş, ne oldu. O bu "koyunun" aarlıından, annamış, ani kaçırdı Pelivanı, ani bu diildi koyun, ama... Pelivan artık dışardaymış hem uzaktaymış bu korkunç erdän.

Cadının bir gözü baari olaymış, etişip onu paralayaceymış, ama... heptän körkenä, hiç bişey görmäzkenä, ne var nicä yapasın? Yok nâpmaa. Pelivan ensemiş.

Çok vakıtlar geçti ozamannardan, ama yoktur işittiim, ani o Kör Cadı insana başka fenalık yapsın. Tä, nicä zaybir yardımnamış Pelivana Bir gözlü Cadıyı ensemää hem dünneyi fenalıktan kurtarmaa.

KUDRIK

Bir vakıtlar varmış, bir vakıtlar yokmuş. Yılın birindä, Bucaan dibindä, açan gecä gün duuarmış, kışın çiçeklär açarmış, açan lüzgerlär gözäl insana türkü çalarmış, adamın biri dikmiş eni baa. Her soydan varmış orada: yalabık ta, zaybir da, biyaz da, ama kenara, sınır boyuna, koymuş bir çotuk, angısının hiç adını da bilmääzmiş. Ona yakın, sınır üstünä da bir Armut fidancı dikmiş .

Yıl razgelmiş yaamurlu, gözäl, da baa içindä bir da çotuk çıkmamış, ani şaşırısın, tutulmasın. Gün-gündän eni baa eşerärmış, dallanarmış, çotucaklar yayıarmış, saabinin ürääni hoşluklan doldurarmış.

Büüyärmişlär sınırda o Armutlan çotuk ta, angısı çıkmış bir arsız Kudrik, angısı büüyärmiş kâr nicä masalda: diil günnärlän, ama saatlan. Öbürlär büüyüncä bir karış, bu büüyärmiş yarım metra. Da o arsız Kudrik taa ilk günnerindän göz koymuştu o batal, levent, gençecik Armuda. Sabaalen gün taa duuamaazmış nasıl lääzım, nicä Kudrik artık kendisinä er bulamaazmış: yapraklarını fışırdadarmış, dallarını saurdarmış, göz kıparmış, ama Armut aşaa, Kudrää, hiç bakmaazmış ta. Onun bakışı bu vakıt çok uzaktaymış. O kendi boyuna görä fidannarın arasında eş aarayarmış. Boşuna Kudrik eri yırtarmış, paralanarmış... Armudun hiç aklısına da bilä gelmäzmiş, ani bu erä yayılannarın içindän var nicä bir kimsey onun beterinä uykusunu kaybetsin, onun üreciini debreştirsin.

Gecelerdä Kudrii çok kerä uyku tutmaazmış da o saatlarlan gözlerini kopardamaazmış Armuttan. Bakarmış ona taa yaşları eşil gözlerindän çıkmayınca. Hem bakarmış hep umutlan, ani onnarın bakışları ne zamansa karşılaşacak da Armut annayacak, nelär olêr Kudriin içindä, Kudriin üreendä. Hem hiç bıkmazmış ta bakmaa, çünkü pek sevärmiş bu batal, girgin, levent, gözäl hem kıvırcık saçlı Armudu. Ama Armut hodulluktan mı, ani dolaylarda hepsindän üüsek, hepsindän kaavi – bir da

lüzgär onu iildämemiş aşaa, osa başka sebepä görä mi, ama Kudrää hiç yokmuş bakışını da attı.

Geçmiş birkaç yıl. Büümüşlär Kudriklän Armut. Gençlik-tän dallarında kannarı kaynarıymış. İkisi da olmuşlar o yaşta, açan herkezi aarêr kendisinä eş. Artık yakınmış o gün, angısını Kudrik kâr düşündä görärmış, açan o, uzanıp, sarılacak Armutun boynusuna da ozaman o hodul Armut kalamayacak suuk onun duygularına.

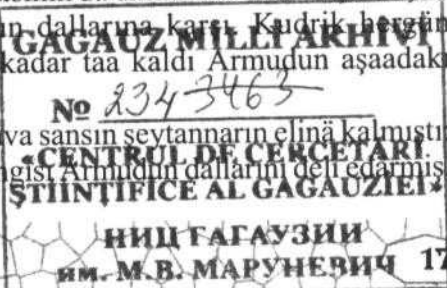
Ama günün birindä geler baayın saabisi. Geçärkän Armutun yanından, adam kösteklenmiş Kudriin uzadılmış kollarına-dallarına. Adamın üfkesi çıkmış, iki pardı bulmuş, Kudriin yanına erä kakmış, dallarını yukarı kaldırmış, iplän onnarı baalamış.

Adam, bunu yaptıynan, Kudrik heptän kesmiş umudu, ama boşuna... Taman ozaman, açan Kudrik kalkmış ayakça o pardılara-ereklerä dayanıp, da Armut görmüş Kudriin boyunu-postunu, onun o eşil şafklı gözlerini, onun o incecik güüdesini hem nazlı yapracıklarını, onun parmacıklarını-bıycaklarını – o ilk bakıştan taa beenmiş hem sevmiş Kudrii.

Kudrik, gördüynän bunu, ani Armut ona baktı hem gülümsedi, köktän taa dalların ucunda bitki yapracaadan titiremiş. Kudrik sevinmeliktän kendisinä er bulamaazmış. Bundan sora ikisi da sade bir iş düşünärmışlär, nasıl yapmaa da bireri toplanmaa. Makarki onnar şindi da uzaktaymışlar biri-birindän, ama onnarın gözleri şindi bir uurdaymışlar, dalları, yaprakları da yukardaymışlar. Şindi onnar, dilsizlär gibi, sade bakışlan hem nişannarlan lafedärmışlär. Ama açan esärmış lüzgär – gençlär kâr doymaazmışlar lafetmää.

Kudrää görünmüş, ani Armut sade bir tarafa büüyärmış, onun tarafına dooru. Kendisinin da dalları taa hızlı başlamışlar yukarı büümää, Armutun dallarına karşı Kudrik başın ölçünärmış, sayarmış, nekadär taa kaldı Armutun aşaadaki dallarına etişmää kadar.

Ama bir avşam üstü hava sansın seytannarın elinä kalmıştı çıkmıştı bir büyük lüzgär, angısı Armutun dallarını deli edärmış.

baa yapraklarını sansın didärmiş. Kudrik gücülä kalmış ayakça o ereklerin arasında, ama dalları hep yukarı uzanarmış. Ar mudun dalları ba erindä dalgalanarmışlar, ba aşaa-yukarı sallanarmışlär, nicä kantarın çanakları.

Tä bu vakıt, açan herbir canını yada eşillik çalışêr erä iilmää, saklanmaa – Kudriklän Armut, nekadar varsaydı kuvetleri, biri-birinä uzanarmışlar. Kendileri da annayamamışlar , nicä onnarın parmakları, sansın kerpedennän biri-birinä sıkılmışlar da ölä da kalmışlar onnarın bitki günnerinädän.

Sabaalen Kudrik yatarmış Armutun omuzunda, açan güneş ilk bakışını onnarın üstünä doorutmuş . Esmiş ilk lüzgercik ... İkisi da, uyanıp, başlamışlar lafetmää, fişirdadıp yapraklarını, söylemää biri-birinä nazlı hem gözäl laflar. Kim da hem nezaman da onnara bakmasalar – onnar herkerä birerdäymişlär, sarmaşık durarmışlar. Güzün armutların arasında Kudriin da salkımnarı asılı durarmışlar.

Gelmiş kış. Onnar taa da pek biri – birinä sokulmuşlar, sarmaşmışlar sıkı da sansın uykuya dalmışlar. Çok büük ayazlar olmuş, ama onnar hiç üşümemişlär, çünkü yısıdarmışlar biri-birlerini kendi soluklarınnan hem can sıcaklınnan. İlkyaz geldiynän, onnar başlamışlar türlü plannar kurmaa, ama ... Günün birindä adam gelmiş baayı kesmää. Öbür çotukları kırtkıktan sora, kesmiş adam Kudriin da dallarını, angıları ölä da asılı kalmışlar Armutun boynusunda. Çok türlü çalışmış adam sökmää, kopartmaa o ölü, kuru dalları, ama ... faydasız.

Kimsey bilmeer, nedän, ama hep o yılın Armut ta kurumuş bir maanasız, bir sebepsiz. Bekim ölecäüzaman Kudrik acıdan pek sıkı parmaklarını da öbürü, soluunu alamayıp, buuldu?.. Bekim da Armut annadı, ani onun yaşaması Kudriksiz hiç bişey tutmêêr?.. Bekim da?..

Kimsey bilmeer, nedän. Ama sade bir iş belli açık, ani Kudriklän Armut biri-birlerini pek sevärmişlär.

NAZARCI BABU

Bir vakıtlar varmış, bir vakıtlar yokmuş. Küüyün birindä, Bucaan dibindä yaşayarmış bir Nazarcı babu. Onun kendi adı başka türlüymüş, ama pek siirää tutarmış aklısında onun halizdän adını, çünkü o sapa-saa adamı bir bakışlan varmış nicä hastalandırsın. Ne demää – pek aar bakışı varmış. O bakıştan sora adamın başı başlayarmış acımaa hem olarmış, nicä ahmak.

Nazarcı babunun bakışını diil küüdä, ama dolaylarda da bilärmişlär. Nası sölemää da annayasınız dooru – insanın sade üzdä biri onu sevärmış, kalanı da hiç yokmuş gözü görsün, çünkü çok kahir hem yaş o döktürmüş küülülerä o bakışınnan. Hem diilmiş, ani babu isteyip ta nazarlasın bir uşaa yada başka birini. Onun duumasından taa ölä aar bakışymış. Onuştan da, açan birkimseylän läfedärmış, hiç onun üzünä, gözlerinä bakmaazmış. Onuştan da insan ona bunun için küsmääzmiş, zerä, nicä bakarmış birisinin üzünä – o birdän deli gibi olarmış da doorulmaazmış taa okuyuculara götürmeyincä.

O küüdä yaşayarmış bir zengin adam – Tamah Petri. O diilmiş adetçä tamah, ama tamahın tamahıymış. Onnarın soyları öläymış. Bu tamahlık taa dädusundan çekilärmış.

Bir vakıtlar, açan o taraflarda insan aazmış, ama toprak pek çok varmış, herkezinä verärmişlär pay, angısının genişlii üz metraymış, ama uzunnuu – nekadar kaçabilärseydin. Sade üz metraya kaçabilärseydin – payın olacen üzlän üzä. Bir kilometra kaçabilärseydin – payın olacek binnän üzä... Neredä adamın soluu kesiler da durgunêr – orayıdan da ölçerlär.

Gelmiş sıra payını kabletmää Petrinin dädusuna da. Toplamış kuvedini da başlamış kaçmaa. Kaçarmış, kaçarmış, kaçarmış, kaçarmış, artık hiç yokmuş kuvedi, artık soluu etişmääzmiş, artık daul gibi şişmiş, içi içinä sıymaazmış... Ama o hep kaçarmış. Geeri baktıkça – ona hep az görünärmış da, açan bitki-bitkiyâ düşmüş erä, uzatmış kollarını ileri dooru, ki

göstersin, ani onun payı ellerindä parmakların ucunadan. Ona ölä da vermişlär, bitki istediini yapmışlar, ama ölçücülär etişincä ona, ölçeräk – o artık solumaazmış, ölmüş. Tä, ozamandan onnara hepsi demişlär: tamah. Ölä da kalmış büünkü günädän.

Tamahlıktan Petri dädusunu da geçmiş. Ama varmış Petrinin taa bir çirkin tarafı: o pek haseetmiş, hepsini çok görürmüş. Bu haseetlik onun kâr içini iyärmış. O birbişey görsün başkasında, ani onda yok – kâr ekmek buvazından geçmääzmiş. O kâr kendi uşaklarının idiklerini da çok görürmüş. Dayma varmış nicä işitmää ondan:

– Karı, koyma onnarın önünä ölä büük ekmeklär! Koyma uşakların çanaklarına büük lokma!..

Varmış Tamah Petrinin bir delikannı kızı, Susana, angısını o sevürmüş, nicä akılsız. Ne demää – gözälmiş, kıvrakmış, yakışıklıymış... Susanaya deyni başka kızlar, onun akrannarı: birisi – “açık aazlıymış”, öbürü – “buruk bacaklıymış”, üçüncüsü – “mındar kediymiş”, dördüncüsü – “malak gözlüymüş”, beşincisi – “pireli paliymış”, altıncısı – ... Bütün küüdä – sade o isläämiş, sade o gözälmiş, sade onun paası varmış. Kalanı – ... hiç yokmuş ne olsun onnardan.

Ama geçürmiş vakıt. Geçürmiş yıllar... . Biri-biri ardısora evlenürmişlär o “açık aazlılar”, “pireli palilər”, “mındar kedilər”, “malak gözlülär”... Sade onu ... “en gözeline”, “en iisini”, “en ...” kimsey istemääzmiş, kimsey ona dünür yollamaazmış. Makarki bobası, Tamah Petri, adamıştı düündä baaşlamaa sevgili kızına, çüzdän kaarä, üz koyun, beş çift beygir, faytonnarda koşulu, on inek, hem bir, klisä gibi, ev küüyün ortasında.

Ama kimsey istemääzmiş baalamaa kafasını bu fenalıklan, bu insannan, angısı haylazın haylazı, bişey becermeer yapmaa hem angısı başkasını hiç adam saymaa istämeer. Hepsicü çalışarmış kendisini taa uzacık tutmaa ondan. Çünkü hepsi islää bilürmüş, ani taa ii başkasında çıraklık etmää, nekadar Tamah Petriyä güvää olmaa.

Da ozaman Tamah Petri, kızınnan annaşıp, insandan saklı, çaarmişlar kendilerinä Nazarcı babuyu, angısı o vakıtlar pek zor yaşayarmış. Artık başka yokmuş nääni uzatmaa, zerä o kızın gözäl üzü, nicä başçada gülün yapracıkları başlamıştılar senmää, sörpeşmää, buruşuklanmaa, gözleri – tunmaa... Çaarêrlar babuyu da açıktan söleerlär işi, adayıp ona çok para hem baaşışlar. Nazarcı babuya demişlär ölä:

– Lääzım, bir maana bulup, buluşasın Kapsık Manolun çocuunnan, Sandiylän, da onu nazarlayıp, söyleyäsın, ani kendisinä benim kızımnan taa ii eş bulamaz. Sän bilersin, ne söylemää ileri dooru.

Azetmemiş babu bu işän, ama yokmuş nöpmaa, kayıl olmuş.

Kıstırêr babu Sandiyi pınarın başında da... yapêr kendi kara işini: nazarlêêr. Ondan sora söylemiş, annatmış, okumuş, omuz aşırı tükürmüş üç kerä... da Sandi diişilmiş fikirdän ölä, ani suylan evä etiştinyän, onu hiç yokmuş nicä tanımaa. O ilktän annatmış, ani çoktan düşlerindä Tamah Petrinin kızını görer. Da Bitkidä demiş:

– Sade Susana benim kısmetim. Sade Susanaya bän evlenecäm.

Evdekilär bu haberä, Sandinin laflarına çok gülmüşlär, ama bitki-bitkiyä görmüşlär, ani lääzım bişey-bişey yapmaa. Ona türlü-türlü söyleyärmışlär, annadarmışlar, ani Susana ona yok nicä eş olsun, ani Susana ölä, ani Susana bölä..., ama boşunaymış ona nesä annatmaa, çünkü o gezärmış kâr nicä sarfoş. O hep tekrarlararmış:

– Benim Susanacım! Benim Susanacım...

Şindi taman eri söylemää Kapsık Manol için da. Bu adam yaşayarmış küüyün kenarında bir kül bordeydä. Onun yokmuş halı aylesinä bir ev yapmaa, çünkü haylazın biriymiş. Şarapçı da sevärmış pekçenä. Onuştan da onun sarfoş tepesinä tavandan çok kerä kül silkinärmış. Varmış onun iki oolu. Ama ikisi da, nicä deerlär: aaçtan uzak tukurlanmamışlar. Ooları da bobasının yanısora dadanmıştılar içkiyä. İkisi da kardaşlar,

koca adamnardı artık, ama kızlar onnara istemääzdilär gitmää. Herkezi ölä düşünärdi: “Taa ii yalnız yaşamaa, nekadar sırtında dayma sarfoşu taşımää”.

Da tä, Kapsık Manolun Sandisi yollêêr dünürcü Tamah Petrinin kızına. İştittiyän bunu, küülülär şaş-beş olmuşlar. Angı taraftan da almasan – yok nicä gülmemää. İnsan birtürlü bilä annayamaazmış, nasıl var nicä otursunnar bir sofrada sarfoşun, haylazın biri hem Tamah Petri – küüyün en zengin adamı. Birisi altınnarın, ipeklerin içindä sarılı – öbürü da, var nicä demää, donsuz... Ama ... Bir pazar günü, adetlerä görä, bir uzun peşkirlän angısını komşulardan almışlar) çekerlär kül bordeyin içinä Sandiylän Susanayı.

Ee, hadi brakalım gençleri, baksınnar kendi işlerinä. Ama biz bakalım, ne oldu o Nazarcı babuylan, angısı düündän sora gitmiş Tamah Petriyä adanmış parasını hem baaşışları almaa. Düüncülär artık daalışmıştılar. Artık karannıcak olarmış, açan Nacarcı babu tokatçaa urmuş. Çıkmış Petrinin çiraa, sormuş, ne läözüm. Nazarcı babu söylemiş, ani isteer Petriylän lafetmää. Çırak, gidip, söylemiş saabisinä, angısı kısıadan demiş:

– Salver köpekleri da aç tokatçıtı. Bendän cuvap bukadar.

Nicä demiş Petri, çırak ölä da yapmış. O da cansızın biriymiş. O, yabancı gibi, köpeklär, abanıp babunun üstünä, saa er brakmamışlar: dalamışlar, üstünü paralamışlar. Gücülä sokaktan geçänin biri onu o Petrinin köpeklerindän kurtarmış .

Çok vakıt geçmiş, babu kendisinä gelincä. Petri, nicä da adamıştı kızına, bir büyük ev yaparmış küüyün ortasında. İş artık gidärmış bitkiyä. Kalmıştı sade örtünün üstünä keremetleri dizmää. Gözäl bir ev olarmış: uzunnuu – yarım sokak kaplamış, geniş, üüsek...

Bu vakıt babu da neetlenmiş Petriylän ödeşmää, borçlu kalmasın deyni. Petri taman bitki izinneri verärmış, açan babu gelmiş o yapının yanına. Ustalar herkezi kendi işini yaparmış. Petri, iş açıklanmasın deyni, babuya bişey deyämemiş, sakınmış. Babu bir kerä sade bakmış Petrinin gözlerinä da demiş:

– Pek islää, Petri yaptın, ani küüyün ortasında, uşaklara deyni bu şkolayı kurdun.

Petri bu vakit sansın diişmiş surattan da, fikirdän da. O sade babunun ardına tekrarlamış:

– Bän çoktan istäärdim küüyün uşaklarına bölä bir baaşış yapmaa.

– Ee, läüzım insanı toplamaa da bildirmää sizin bu kararınızı. Ko insan, uşakalar bilsinnär, sevinsinnär buna.

– Dooru söleersin, babu, – demiş hiç diil kendindä Tamah Petri. – Hadi, ozaman ölä da yapalım.

Haberleyip, insanı küüyün meydanına toplamışlar, merkezdän notarları getirmişlär, angıları läüzımın baaşış kiyatlarını yapmışlar, imzalamışlar, insana Tamah Petrinin kararını bildirmişlär. Pek sevinmişlär küülülär bu Petrinin baaşışına, bu eni şkolaya.

Ama bununnan iş bitmemiş. Babu buluşêr gençlärlän da. Onnarlan da “ödeşer”. Tamah Petri daatmış, baaşlamış averiyasını küülülerä: birisinä – bir çift öküz baaşlamış, öbürünä – bir çift beygir, başkalarına – birär-ikişär koyun, taliga, araba, düven, tarla, baa... Daatmış hepsini, bişey brakmamış kendisinä. Hem daatmış diil bol ürekli deyni, ama fikirsizliktän. Nazarcı babu fenalıkları için çelmiş onun fikirini da o gezärmış sokaklarda, nicä bir ahmak. Verärmış, baaşlayarmış, daadarmış, ama kendisi hiç bilmääzmiş, ne yapêr. Bitki-bitkiyä, hepsini daattıynan, kalmış, nicä dilenci.

OKUNMUŞ SU

— * —

Bir vakıtlar varmış, bir vakıtlar yokmuş. Evelki vakıtlarda çok türlü büücülär, falcılar, cadılar, tılsımnar varmış. Yaşayarmış küüyün birindä Tumarva taraflarında bir babuylan bir dädu. Onnarda hepsi varmış, hepsi gözäl varmış nicä olsun, ama ... Aması sora. Şindilik sesleyin.

Gençliindä bu däduylan babu pek sevärmişlär biri-birlerini. Pek. Evlenmişlär. Düün yapmışlar. Bütün küü, dolaylar şaşmışlar gençlerä: ikisi da gözälmiş, levent, çalışkan, uygun, kıvrak... Ama o, sevdaylan dolu bakışları – taşı da varmış nicä eritsinnär. Çok yıl onnar yaşamışlar bölä gözäl. Annaşmaklan tatlı dil – tä ne en paalymış onnarın aralarında. Yarım laftan, bir bakıştan annayarmışlar gençlär biri-birlerini. Ama ... Tä şindi geldi eri “amayı” da açıklamaa.

Ama ... kimsey bilmeer, nezaman hem nedän, nasıl kara kotoy geçti onnarın aralarından da gündän-günä, yıldan-yıla çekiş, kavga bu evdä hiç bitmäzmiş. Sabaalendän avşama kadar, pazardan pazara kadar çekişärmışlär ölä, ani toz kalkarmış. Çekederlär annaşmaa, kabaatlıyı bulmaa – yok. İkisinin da dooruluu var. İkisi da, te o inat keçilär gibi, baaramışlar biri-birinä, taa sesleri tutulunca:

- Sän kabaatlı, kart conga! – baaramış babu.
- Sän kabaatlı, mindar kedi! – baaramış dädu.
- Diil bän, ama sän! – istäärmış üstü almaa babu.
- Sän, sän, Buruk kacaklı! – aşaa kalmaazmış dädu.

Bukadaradan çekişmäk olur mu. Kendileri da işlerinä bakamaazmışlar, komşuları da raata brakmaazmışlar. Däduylan babu aalemin da yanında biri-birinä türlü acı, fena laflar söyleyärmışlär. Komşuyka bir gün seslemiş, seslemiş da, babuyu bir tarafa çaarıp, demiş ölä:

- Küsmä, komşuyka, ama isterim sana bir fikir vermää.
- Nesoy ölä fikir? – dargın sormuş babu.
- Çok kerä görerim hem işiderim da, nicä büün, siz çekişersiniz däduylan.

– Da sora ne senin işin? – genä dargın sormuş taa kızgın babu.

– Bu da dooru, ani yok benim işim. Ama gitsänä bir kerä Kirana babuya.

O var nicä yardımnasın sizä da ileri dooru çekişmeyäsiniz.

Babu pek beenmemiş komşuykanın fikirini, ani karışer onnarın işinä, ama yan-yan gitmiş. Annatmış Kirana babuya

hepsini sıradan. O, kâr seslämeyip bitkiyädän, girmiş içeri da bir vakıttan sora çıkmış bir çölmek suylan. O taa babunun önündä suyun üstündä okumuş naşeyseydi. Sora almış bir şişecik, dökmüş suyu içinä da demiş babuya:

– Var nicä hiç kahırlanmayasın. Bu pek kaavi okunmuş su. İleri dooru, dädu çekettiynän çekişmää yada mırıldamaa, sän alêrsın aazına bir yudum bu okunmuş sudan, ama yutmêêrsın – tutêrsın aazında taa dädu uslanmayınca. Sora var nicä tüküräsin onu. Tâ görecän, ani bundan sora dädu, ipek gibi, yımışak bir adam olacek.

Babu pek inanmamış, ani dädusu onun doorulsun, ama ... neetlenmiş denemä.

Babu, evä geldiynän, taa eşii aykırılayamamış, nicä dädu çeketmiş:

– Sän neredä, açık aazlı, şindiyädän gezdin?

Babu duymuş, ani dädu başladı aliflenmää da hızlıca alêr aazına bir yudum o okunmuş sudan. Dädunun hiç aazı kapanmaazmış:

– Taa bir saat ileri sän lääzımdı kotlonu tutuştırurasın, bir imäa yapasın. Sän sa gezersin başıboş, sansın ne evin var, ne da kocan...

Babu tutarmış aazında o okunulmuş suyu, susarmış, nicä Kirana babu onu üüretmiş. Dädu görmüş, ani o kendi-kendinä lafeder, babu bişey ona geeri çevirmeer da bir vakıttan sora süünmüş. Babu düşünmüş kendi-kendinä: “Halizdän da bu okunmuş suyun faydası var”.

Babu yakmış kotlonda ateşi, istemiş bir imäa yapmaa, ama tencereyi elinä aldıynan, kapaa cangır-cungur düşer erä da tukurlanêr taa dädunun yanına. Dädu genä çekeder:

– Nedän o ellerin titirer, kırık elli? ...

Babu genä almış aazına bir yudum o okunulmuş sudan. Dädu lafetmiş, lafetmiş kendi-kendinä, mırıldamış, mırıldamış da genä, saman kooru gibi, süünmüş.

Babu genä kendi-kendinä düşünmüş: “Yardımnadı! Yardımnadı!”

Üçüncü kerä da dädu mırıldamaa başlamış neçin sa. Ama babu kuşkuymuş artık. Sade dädu çeketsin – babu hop! aazına bir yudum okunulmuş sudan alarmış da dädu taa etiştirämääzmiş aliflenmää, nicä birdän süünärmış ta. Tä, ne o okunulmuş su!

Bundan sora babuylan dädu yaşamışlar, nicä gençliklerindä genä şen hem kavgasız, nicä yaalan bal. Babu hiç unutmaazmış Kirana babunun laflarını da herkerä o okunmuş suyu yanında taşıyarmış.

SUSAKÇI

Bir vakıtlar Bucaan dibindä yaşayarmış bir susakçı. Başkaları tarlalarını ekin-booday ekärmışlär, ama adamın biri her yılın susak ekärmış, çünkü çok sorularmış bu mal.

Çok erlerdä susakları kullanarmışlar o vakıtlar. Susaklan su içärmışlär, su taşıyarmışlar. Susaktan tuzluk, kaşıklık yaparmışlar... Lääzımnı-lääzımsız erlerdä susakları kullanarmışlar.

O susakçının adı Simuymuş. Onuştan da onun adını koymuşlar Susakçı Simu. Da tä Susakçı Simu gezärmış sokaktan sokaa, küüdän küüyä, susaklarını satarmış. Günün birindä Susakçı Simu gidärmış sokakça hem, nekadar var kuvedi, bütün sokaa baararmış:

Susakçı! Susakçı! Çok türlü susak!

Susakları alacan, diilsän eer ahmak.

Var bendä susak-tuzluk, var susak-çölmek...

Eer satarsaydım malı, alacam, gölmek.

Bölä gezeräk, baarak, iki-üç günün içindä Susakçı Simu satarmış üzlärlän susak. Malı sattıktan sora, alarmış bu paraylan ne lääzım evä hem uşaklara da dönärmış evinä. Sora genä, ükledip taligasını susaklan, yollanarmış dolay küülerä, neredä onu artık çoktan beklärmışlär.

Bir yılın alış-veriş neçin sa yufka gidärmış. Adam gücülä iki aftanın içindä bir taliga susak satmış. O da genä bitkiyädän satılmamış. Kalmıştı birkaç susak taliganın koşunda.

Gidärmış Susakçı Simu kır yolunca. Bir da, etişer onu geeridän bir zengin adam faytonnan. Gördüynän susakları, zengin adam sormuş, çünkü yaşamasında yokmuş gördüü onnarı:

– Bunnar senin taliganda ne ?

– Ne, körsün mü? Yımırta. – demiş susakçı.

– Yok nicä olsun?! Bän seftä görerim bölä yımırta, ani sapları da olsun. Naşey onnarlan yapılêr, dostum? İnerlär mi onnar?

– Ne sän lafedersin? Bölä yımırta inilär mi? Bu yımirtaların üstündä oturduynan, kulicik çikêr. Tâ bu yımirtaların sap gibi erlerindä kuliciklerin kuyrukları bulunêr. Hem ölä gözäl beygırlär olêr onnardan, ani bu taraflarda diil görsünnär, ama işittikleri da yoktur.

Pek şaşmış zengin adam susakçının bu laflarına. Kâr aazı açık sesleyärmış. O seftä işidärmış, ani yımirtadan var nicä kulicik çıksın da sormuş:

– Ee, kim, angı kuş yımıptlêr bu saplı yımirtaları?

– Kimsey onnarı yımirtlamêr, – hiç gözünü da kıpmayıp, demiş susakçı. – Bu yımirtalar daada büüyêrlär, çok uzak erlerdä. Pek çok zor onnarı bulmaa o gür daaların içindä, angısı canavarlık dolu, hem pek uzakta bulunêr.

– Kimin altına bu yımirtaları koyêrlar ya, kulicik çıksın deyni?

– Ama sän bunu da mı bilmeersin? – genä gözlerini belerdip, sormuş Susakçı Simu, gördüynän, ani bu zengin adam heptän ahmak.

– Yapacan yuva, koyacan yımirtaları içinä da oturan onnarın üstündä üç afta. Hem oturan gecä-gündüz, hiç kalkmayacan. Eer kalkarsaydın, var nicä çilk kalsınnar.

– Bulmuşun deliyi, bän üç afta hiç kalkmadaan erimdän oturayım bu yımirtaların üstündä. Okadar vakıt bän kâr dayanamaycam, – seftä karşı laf söylemiş zengin.

Biraz düşünüp, çünkü pek istäärmış onda olsun bölä beygir, nicä kimseydä yok, biraz yımışayıp, demiş:

– Biz burada paa düümeyecez. Ödeyecäm okadar, nekadar isteyecän. Ama yok mu nicä sän kendin, oturup, çıkarasın bana deyni baari iki çift kuli?

– Yapamayacam, dostum, – yımışak demiş Susakçı Simu.

– Nekadar bän oturdum – hepsi altımda çılk çıktılar. Üç afta bän dayanamêêrım. Bendä olaydı saburluk, bukadar vakıt yımırtaların üstündä oturmaa, bän satmayceydım yımırta, ama sataceydım hazır kulileri yada beygirleri çift-çift.

Zengin pek istäärmış onda da olsun bölä beygir. Pek! Da onuştan genä demiş satıcıya:

– Hadi, hadi, ozaman bän kendim oturacam. Verecäm taa bin zeedä, sade yuvayı yap hem annat, nicä dooru oturmaa yımırtaların üstündä.

Alıcıylan satıcı hızlı annaşmışlar, çünkü zengindä varmış pek çok para hem vermiş bu susaklar-yımırtalar için okadar, nekadar susakçı istemiş. Zengin taa bin da üstünä vermiş, nicä adanmış.

Annaştıktan sora, zengin, annadêp, neredä yaşêêr, urêr birêr kamçı beygirlerinä da gider. Susakçı sa, gidip kısa yoldan, etişer onun evinä zengindän ileri.

Zenginin en ilk lafiymış bu:

– Hadi göster, neredä o yuvayı yapacez.

– Sän yuva için kahırılanma, – demiş satıcı. Sän taa ii ilkin annaş, kim sana su, ekmek getirecek, zerä, istemäärseydin bozmaa işi, läözım üç afta hiç kalkmayasın yuvadın.

Annaştıktan sora giderlär daaya, bulêrlar bir büyük dallı, üüsek aaç. Susakçı Simu yapêr aacın tepesindä bir büyük yuva, koyêr içinä beş susak-yımırta, yardımneêr adama tırmaşmaa orayı, oturdêr onu kloçka da gider, bıyık altından gülümseyeräk.

Oturmuş adam bir gün, oturmuş iki gün, üç ... Nekadar var nicä adam otursun? Diil kloçka ya. Bütün kuvedini toplamış zengin, oturmuş taa bir gün. Diil şaka ya... dört gün dayanmaa, erindän kalkmamaa, diilkenä sınaşık.

Nası-nicä zengin dayanmış avşamadan, ama sora ... Uyuklamış. Sabaa karşı onun düşünä gelmiş, ani o, bu

yımirtalardan beygırlärlän, faytonda çekiner, ama diil erdä.. göktä uçêrlar... Kimsey bilmeer, nekadar vakıt o bölä uçmuş, ama bir da, görer, nicä saa beygirin bir kanadı sarkmış, sansın urulmuş gibi, da başlamışlar aşaa düşmää.

Uyanmış zengin acıdan, erä düştüktän sora. Düşmüş uykusunda yuvaylan bilä. Herersi dolmuş susak parçası. Zengin, gözlerini açtıynan, sade görmüş, nicä, kuyruklar yukarda, kim sa kaçmış acın altından da düşünmüş:

– Naşey yaptım bän? Naşey yaptım bän? Dört günün içində bölä büük hem çemrek kulilär olmuşlar! Ama, dayanıp, oturaydım üç afta, nicä dedi satıcı?! Kim ne ateş beygırlär olacedılar?!

Ama zengin bir işi bilmääzmiş, ani aacın altında bu vakıtlar taman tavşamnar bulunarmışlar da, işittiynän bu çatırtıyı, kaçmışlar.

Zengin, gördüynän, ne oldu, düşünmüş:

– Lääzım, soruşturun, bulmaa o satıcıyı da taa birkaç yımırta almaa. Bu sefer bän mutlak çalışacam bitkiyädän oturmaa, erimdän kalkmamaa.

Susakçı Simu bu vakıt etişmiş evä. Altınnarlan kendisinä eni bir ev yapmış hem küüdä en zengin adam olmuş.

BÜÜLÜ TAKÄ

▼ akıdın birindä, dädu, sopa elindä, kırmızı kuşak belindä, açan yazın kaar yaayarmış, kışın çiçeklär açarmış, yıldızlar erä düşmüş, balık denizdä bulmuş, pali tauktan duumuş; açan taştan su çıkarmış, sular ateşsiz yanarmış, kümestä kirpi yaşaarmış, kart köpek sarfoş gezärmiş, laanalı tekä bekläärmış, yaşayarmış küüceedä, alçacık bir evceedä dädu, babu, oolları hem iki da kızları.

Hepsi büükmüşlär. Varmış herkezin kendi işi. Sade en küçüü, Vasi, çıraklıktan kurtulamaazmış.

O taraflarda yaşayarmış bir dul padişaa. Onun varmış beş kızı. Hem beşi da onnar biri-birindän gözälmişlär, biri-birindän uygunmuşlar, biri-birindän kıvrakmışlar hem leventmişlär. Her gecä bu genç kızlar gidärmişlär evdän, ama kimsey bilmääzmiş - nereyi. Her gün bu kızlar yırtarmışlar birär çift altın emeni. Her gün padişaa alarmış onnara birär çift eni altın emeni. Makarki padişaa zenginmiş, ama o da bıkmış her gün onnara almaa birär çift eni altın emeni. Bundan kaarä, o nicä boba, istäärmış bilmää, neredä onnar gezerlär, neredä ölä tez bu altın emenileri yırtêlar.

Bir büük yortuda padişaa toplamış dolaylardan kendisinä çok musaafir. Onnarın arasında varmış hertürlüsü: pek zengin da, ortancalar da, akıllı da, akılsız da. Yan-yan Vasi da gitmiş orayı. Padişaa bu yortuda hepsinä bildirmiş, ani kim çözecek bu daavayı, kim ona cuvap verecek, neredä gezerlär onun kızları gecä – verecek ona en sevgili küçük kızını hem da yarım padişaalı.

Vasi, çok düşünmeyip, çıkêr padişaaayın önünä da deer:

– Padişaaayım, bän var nicä yapayım bu işi.

– İslää, – demiş padişaa.

Ondan kaarä kimseycik kayıllık göstermemiş, zerä...

Sora Vasi, kendisinä geldiynän, annamış, ani bu işi yapamayacak da boşuna koydu kafasını bıçak altına. Gidärmiş yolca ölä küsülü, sansın anası ölmüş.

Gitmiş o, nekadar gitmiş, çıkmış onun önünä bir ihtyar babucuk da sormuş:

– Ne oldu, oolum? Neçin ölä küsülüysün?

– Nasıl küsülü olmayım, babucuk, açan bän kendim kafamı bıçak altına soktum. Eer annayamasaydım, neredä gezerlär padişaaayın kızları gecä, kesecek padişaa benim bu ahmak kafamı.

– Bu pek zor iş, oolum, – demiş babucuk, – ama öldürmä okadaradan kendini. Yardımnaycam bän sana bu daavayı çözmää. Al te bu büülü takeyi da git padişaaaya. Sölä, ani sän hazırsın tutunmaa bu iştän. Sade, kızları kollayarkan, läüzüm

giiyäsın bu büülü takeyi. Onu giidiynän, adam da, takä da görünmeer. Sade butakım sän var nicä annayasın, neredä gezerlär o çılıbırsız kızlar.

Vasi şükür etmiş babucaa da hızlı dönmüş padişaaayın seraylarına. Artık karannık olarmış. Vasiyâ vermişlär er taman kızların odalarına yannaşık, neredä onnar yaşayarmışlar. Yatmış o dösää, sansın dinnenmää, ama kendisi düşünärmiş, nası yapmaa da kızlar saklıdan, sessizdän kaymasınnar içerdän.

Kızlar, açan görmüşlär, ani onnara eni bekçi koydular, dökmüşlär ona bir filcan şarap, nicä da başkalarına, da vermişlär buyursun onnarın saalıkları için. Ama şarabın içinä, nicä da başka kerä, uyku ilacı koymuşlar .

Vasi almış şarabı, duva etmiş da, hızlı dönüp arkasını, döker erä, duvar boyuna o şarabı, nicä onu babucuk üüretmişti. Silmiş dudaklarını, sansın içtiktän sora, şükür etmiş da genä yatmış. Kızlar akılca, kendi-kendinä düşünmüşlär: “bu da hazır. Sabaayadan artık uyanmayacak.” Gecä yarısı olduynan, kızlar giinmişlär, donanmışlar da, duvar boyunda sandı bir tarafa çekip, başlamışlar aşaa inmää. Çocuk ta onnarın ardına. Basamaklardan inärkän, en geeridekisi demiş:

– Kakular, bana göründü, ani kim sa bastı benim etäämä.

İnämişlär ileri dooru. Başlamış görünmää gül başçalar, meyvalıklar... İnä-inä, gidä-gidä, etişmişlär öbür dünneyä, Cennetä. Çiçeklär, meyvalar orada diilmiş, nicä bizim başçalarda, ama hepsi altındanmışlar. Geçärkän güllerin yanından, çocuk uzadêr kolunu da koparêr bir altın gül. O gülü kopararkan, cangırdamış ortalık. En küçüü genä demiş, ani onun ardına sansın birkimsey gidärmış, ama kakuları onu sade utandırmışlar da bakmışlar yollarına.

Biraz vakıttan sora Vasi, uzanıp, koparmış bir altın alma. Genä aaçlar çirkin fışkırdamış, ortalık cıngırdamış, o altın almalar, meyvalar biri-birinä urulduynan. Padişaaayın en küçük kızı genä demiş:

– Bana kalsa, burada var birkimsey. Bana geler, ani birisi sansın kulaama benim soluyêr.

– Hadi, mari, korkak, bak önünä. Sana ölä görüner.

Vasi genä saklamış cebinä almayı da. Başlamış muzikalar işidilmää. Şennik, oynnar artık çeketmiştilär, açan kızlar etişmişlär Cennet seraylarına. Kızları bekläärmışlär, çünkü onnarı karşılammışlar gençecik, delikannı çocuklar, ikramnamışlar onnarı şampan şarabınnan. Orayı, erinä etiştiynän, Vasi da çıkarmış büülü takesini da karışmış gençlerä. Ona da, döküp, vermişlär bir altın bokal o käämil şampan şarabından. Vasi içmiş, ama bokalı geeri çevirmemiş. Onu da koymuş cebinä. Bir vakıttan sora, giyip büülü takesini, dönmüş geeri da yatmış uyumaa. Ne lääzımmış ona, o artık annamıştı hem kendi gözünän görmüştü. Sabaa karşı kızlar da dönmüşlär geeri, sandı koymuşlar erinä da onnar da yatmışlar dinnenmää.

Padişaa, uyandıynan, ilkin çocuu kendinä çaartmış da sormuş:

– Ne, annadın mı, üürendin mi, gördün mü, nereyi giderlär gecä benim kızlarım, neredä vakıdı geçirerlär?

– Gördüm, bilerim, paalı padişaaayım, – demiş Vasi.

Vasi hepsini annatmış, nelär görmüş, nelär annamış, ama padişaa onu inanmamış. Çarmış kızlarını, sormuş, ama onnar kesinniklän inkär edärmışlär çocuun laflarını. Padişaaayın en büyük kızı demiş:

– Nasıl o vardı nicä görsün, açan o sabaayadan hırlayarak uyudu, duvarlar sarsardılar?! Olmalı o sana kendi düşünü annadêr.

– Bu da mı düş? – üfkeli sormuş Vasi. – Çıkarmış cebindän altın gülü da kaldırmış yukarı.

Kızlar başlamışlar bakınmaa, aazları kılitlemiş. Vasi başka bir cebindän çıkarêr altın almayı da genä, kaldırıp yukarı, sorêr:

– Bunu da mı bän düşümdä gördüm?

Ondan sora çıkarmış altın bokalı da genä üfkeli sormuş o esapsız kızlara.

– Bunu da mı bän düşümdä gördüm?

Bundan sora kızlar görmüşlär, ani başka yok nääni sak-lamaa, yalan kurmaa, zerä hepsicii açıklandı, ani deerlär: ellerindän tutuldular.

Padişaa görmüş, ani Vasi arif çocuk, akıllı, gözäl hem yaptı ölä bir iş, angısını yapamadıydı üzlärlän başkaları, angıları tutunduydular, ama başaramadıydılar bu işi, ölä da annay-amadıydılar, neredä gezer onun kızları hem neçin ölä hızlı yırtêrlar o altın emenilerini. Çok düşünmeyip, verer en küçük, en sevgili kızını Vasiyâ. Hem da düündä baaşlamış onnara yarım padişaalı, nicä da adamıştı.

Vasiylän padişaaayın kızı şindi da yaşêrlar, uşacıklarını büüderlär. Yaşêrlar, zengin hem kısmetli. Gençlär pek severlär Bucak taraflarından musaafirleri , çünkü Vasi kendisi da Eşil Genger küüyündän Pıtırak rayonundan. Bän çok kerä, yolum düştüynän, vardır uuradım onnara. Pek beendim, nicä yaşêrlar! Siz da gidin, dostlarım. Onnar sizä da pek se-viceklär.

BİLGİÇ PAVLİ

Evelki vakıtlarda, uzacık yakınnarda, açan insannar uçar-mış, gargalar erdä kaçarmış, ineklär gözäl yazarmış, eşeklär türkü çalarmış, kurbaalar kırdä kazarmış, keçilär yımirtlayarmış, koyunnar düdük çalarmış, köpeklär sesli ötärmış, horozlar çirkin salarmış, sineklär sütçääz verärmış, tavşamnar balık tutarmış, domuzlar imää yaparmış; açan almalar daada salkım dalında büüyärmış, açan gençecik kavak avda urmuştu beş kabak, açan bir haylaz hıyar yayılmıştı, kär boyar, yaşayarmış bir adam. Onun varmış üç oolu, angıları artık büükmüşlär. Herkezin varmış kendi zanaatı. En büük olan – çalgıcıymış. İkincisi – çilingirmiş. En küçüü, Pavli – çobanmış. O küçükkän taa, Allaa onu ölä yaratmış, annayarmış

kuşların hem hayvannarın dillerini. Onuştan da, bezbelli, çoban olmuş.

Pavli, açan taa küçükmüş, almış bobası onu kıra. Onnarın tarlaları bir daacaaz boyundaymış, karı manastırına yakın. Üülen olduynan, bakası salvermiş beygiri daacaazın kenarında otlamaa, kendisi da uşaklan oturmuşlar ekmek imää. Onnara yakın, tarlaya konmuş bir boz garga da başlamış baarmaa. Bakası demiş:

– Neçin bu garga ölä baararsa?

– Garga dedi, ki beygiri koruyaymışık, yabancılar gelärmişlär, – demiş Pavli bakasına.

Bakası uşaan laflarına sade gülümsemiş da dememiş bişey. Bir da gerçektän peydalanêr bir sürü yabanı da, hızlanıp ansızdan beygirin üstünä, paralêrlar onu. Adam hiç etiştirärmeer erindän da kalkmaa. Pavlinin bobası şaşa kalmış ozaman, ama ölä da bişey annayamamış.

Bir gün Pavli bakasinnan hem bir sürü insan gidärmişlär Çadıra panayıra. Yolun boyunda bir aacın tepesinä konêr saksan da başlêêr naşey sa kendi dilindä annatmaa. Pavli annamış saksanı da demiş bakasına:

– Ya, baka, biraz geeri kalalım. Taligaylan gitmää hep başkaca olur.

Uşaan bobası genä bişey annamamış, ama yapmış uşaan istediini. Kalmışlar geeri.

Bir da, lingır-lingır etişer onnarı bir taliga. Onnarlan uurlaştıynan, aydayıcı baarmış:

– Taa yorulmadınız mı? Pinin taligaya, var ikinizä da er.

Çocuun bobası genä şaşmış, ama bişey annayamamış. Geçip öbürlerin yanından, gitmişlär ileri. Çadıra kaldıynan birkaçüz metra, taliganın üstündä başlamış uçunmaa bir saçak kuşu hem cıvırdamaa. Pavli genä annamış saçak kuşun sölediini da demiş aydayıcıya:

– Durgut taligayı da sık geerideki sol tekerlää, zerä bollanmış.

Taliga saabisi onu sansın hiç işitmemiş ta. Aydamış taligayı ileri dooru. Taman girärmişlär küü içinä, açan geerideki

tekerlek fırlamış da başlamışlar sürütmää dingili. Taliga saabisi şaşmış buna da sormuş çocucaa:

– Näändan sän bildin, ani tekerlek çıkacak?

– Bana saçak kuşu söledi, – demiş Pavli.

Ondan sora bobası da annatmış olduklar için: nicä yabancılar beygiri paralamışlar, nicä saksan annatmış onların taligası için, nicä... Şindi çok işlär bobasının aklısına gelmiş, angılarını o ilerdän annayamaazmış.

Pavli büümüş, artık çoban işläärmiş. Bir gün ortaannan koyunnarı saayarmışlar. Saamalin biri demiş öbürünä:

– Tä büün da bu ahmak çoban urarsaydı bişeysiz o kır-ligasınnan, bän atlayacam onun üstündän hem devirecäm sütlän dolu vedreleri. Ondan sora da kaçacam kıra. Ko benim paayımı ödesin çorbacıma.

Pavli bunu işidip, söylemiş kafadarına, ama öbürü hiç kulak kasmamış. Strungadan geçärkän genä kaptırmış bu koyuna bir kırliga sırtına. Hem bişeysiz. Saamal, nicä da demişti, atlamış ortaan üstündän, urmuş birär tepmä o vedrelerä da ikisini da devirmiş. Ondan sora kaçmış kıra. Okadar da onu görmüşlär. Açıklandıynan bu iş, istäär-istemäz Pavlinin ortaana sıra gelmiş ödemää o koyun için. Bundan sora Pavlinin ortaa da başlamış inanmaa, ani o annêr kuşların hem hayvannarın dillerini. O başkalarına da çok kerä annatmış olduunu da hepsi ona artık sade Bilgiç Pavli däärmışlär. Ozamandan beeri onun adı küüdä hem dolaylarda kalmış: Bilgiç Pavli.

Onun bilgiçlii kısa vakıdın içindä yayılmış çok uzak erlerä. Kimä birbişey läözüm olarmış annamaa, gidärmişlär dooru Bilgiç Pavliyä. Zerä sade o varmış nicä söksün dolaşık kuş yada hayvan dillerini.

Tä günün birindä onların yanında durgunmuş bir fayton. İnmış ondan padişaaayın adamı da girmiş aula. Bir vakıttan sora çıkmışlar Pavliylän sokaa, ikisi da pinmişlär faytona.

İş böläymiş. Padişaaayın damnarında varmış bir kara tay. O ölä gözälmiş, ölä kıvrakmış, ölä şenmiş, ani onun gibi dünnedä başka yokmuş. O kara tayın kişinemesi da kâr bir gevrek gülüşä

benzäärmış. Bu kara tay padişaaayın en büük hodulluumuş, en büük zenginniimiş. Başka uzak devletlerdän paalı musaafirlär geldiyän, padişaa en ilkin o, çiçek gibi, kara tayı gösterärmış, üünärmış, çünkü bilärmış, ani bölä mal kimseydä başka yok.

Ama günün birindä, açan padişaa genä çıkarmış göstermää musaafirlerä kara tayı da oolu istemiş ona pinmää, kara tayın gözleri kannan dolmuş, kızarmış, dönüp ardını bir tepmä çakmış, sade çenelerini daatmamış. Musaafirlär da, padişaa da şaş-beş olmuşlar, ama bişey annayamamışlar. Ondan sora kara tay taa birkaç kerä ölä yapmış, ani padişaaayın oolu gücülä ölümdän kurtularmış. Da tä şindi padişaa istemiş annamaa, näändan bu karezlik onun ooluna, çünkü o bişeycik sölemääzmiş.

Annadıynan işi, Bilgiç Pavli söylemiş, ani läüzım kendisi işitsin kara tayın aazından da sade ozaman o var nicä solesin, ne sebepä görä kara tay yok gözü görsün onun oolunu. Bilgiç Pavli nicä demiş, ölä da yapmış. Avşam olduynan, gitmiş dama da yatmış bir ahırın altında, kara taya yakın.

Dışarda, ortalık uslandıynan , beygirlär da, nicä insannar, başlamışlar lafetmää, annatmaa herkez kendi zorlarını, kendi dertlerini. Hepsi bişey-bişey söläärmiş, annadarmış. Sade kara tay durarmış, pufurdaarmış, içi kaynaarmış. Ona yannaşık baalı beygir sormuş:

– Ne oldu, komşu? Ne ölä üfkeliysin? Bekim biz bir fena laf söledik bişey?

– Yok, – demiş kara tay. – Sizin kabaatınız yok.

Pavli, açan işitmiş, ani kara taya danıştılar, birdän kulaklarını kasmış, sesirgenmiş.

– Ee, ne oldu ozaman ya? – genä sormuş hep o beygir sesi.

– Nasıl kaynamasın içim, açan padişaa dooru yapmêêr.

– Naşey yapmêêr dooru?

– İsteer evermää o ahmak oolunu. Beni da baaşlamaa ona.

Bän, kalarsaydım o ahmaan elinä – kaybeldim: o yakêr benim burnumu kızgın demirlän, kuyruumdan dayma tutam-tutam uçluk yolêr... Hiç yok ucu – nelär o benimnän yapêr. Bän ona çok

dayandım, ama ... başka yok kuvedim dayanmaa. Bilsäm insanca lafetmää da annadayım padişaaaya. Ama şindi taa üstünä o koymuş neetinä, bän onu seslemäärseydim, bendän sucuk yapaceymış. Sade sokulsun o bana taa bir kerä da görecez, kimdän ne olacek. Bu sefer artık saa o benim elimdän kurtulamayacak.

Pavli seslemiş Kara Tayı bitkiyädän da sabaalen annatmış padişaaaya işittiini. Bitirdiynän annatmasını, Bilgiç Pavli demiş padişaaaya:

– Paalı padişaaayım! Bela olmasın deyni, çalış ileri dooru oolun o Kara Taya hiç sokulmasın. Nicä da o sendän Kara Tayı istämesä – vermä! Bunu yapmarsaydın – kalacan oolsuz. Taa bir kerä oolun onun yanına sokularsaydı – saa kurtulmayacak. Bunu unutmayasın.

Seslemiş padişaa Bilgiç Pavliyi. İnanmış onun laflarını da ileri dooru oolunu Kara Taya hiç sokultmamış. Düünündä Kara Tayın erinä iki başka tay ona baaşlamış.

Bilgiç Pavliyi geeri genä o faytonnan götürmüşlär, zaameti için bir çuval altın vermişlär. Bundan sora Pavli brakmış çobannı da sade bilgiçlii aydaarmış. Çok uzak erlerdän ona gelärmişlär, raata hiç brakmaazmışlar.

Bilgiç Pavli tezdä evlenmiş, kendisinä bir büük ev yapmış. O bişeyä hiç sıkılmaazmış. Hepsi onda varmış, hepsi etişärmış. Bilgiç Pavliyä uzak taraflardan gelennär pek şaşarmışlar onun bilgiçliinä, Bucak tarafların gözelliinä hem gagauzların çalışkanına.

MIRK - MIRK

— * —

Bir vakıtlar varmış, bir vakıtlar yokmuş. Bir küüyün kenarında, koraylıklar içindä, yaşaarmış bir ihtyar tavşam. Onnara yakın, çukurun içindä, yaşaarmış kirpi aylesi. O tavşam, angısının adıymış Göci, pek genç kalmış dul: karısını

hem uşaklarını kaybetmişti bu dünnä üzündän hayırsız bir avcı köpekleri. Sade biricii, en küçücük uşacı kurtulmuştu. O paşitli gündä onun kafacı acıyarmış da mamusunnan ava gitmemişti.

Uşaklar zeedelendiynän, eski evlerindä kıstaf gelärmış da Göci esaplamış eni ev yapmaa. Göci eni ev düzer göcencik ta yanında oynêêr. Ama karısı, Sevgili Bozka, uşaklarlan gitmiş imelik aaramaa da ... ölä da geeri dönmemişlär.

Kalmış Göci Mırk-mırklan yalnız, ama başka evlenmemiş: unudamaazmış sevgili Bozkayı. Çok kerä Mırk-mırk hastalanarmış, istäärmış taazä morkva yada laana yapracı. Ama yok kiminnän brakmaa Mırk-mırkı. Ozaman Göci brakarmış uşaanı komşuykaya, Kira babuya, Kirin karısına. Kir da, Kira da sevärmişlär Mırk-mırkı, nicä kendi uşaklarını.

Geçärmış günnär tavşamcık ta büüyärmış, kaavileşärmış, ama bobası zaamettän hem kahırdan, gün-gündän yufkalanarmış, gücülä güüdesini gezdirärmış. Evdä herbir işi yaparmış Mırk-mırk: ava da gidärmış, bir kerä bilä boş ellän geeri dönmääzmiş – ba laana yapraa, ba birkaç morkva bobasına getirärmış.

Göci pek buna sevinärmış hem hodullanarmış, ani var onun butakım batal, girgin hem akıllı oolu. İhtyar tavşam sade yaşaarmış umutlan, ani gelecek vakıt da o everecek Mırk-mırkı, oynayacak onun düünündä... sora da bakacak onun göcenciklerini.

Ama günün birindä onnarın kapularına ansızdan bela gelmiş: izlemiş onnarın evini naalet boz yabancı. Pençeredän gördüynän yalnız Göciyi içerdä, baarmış:

– Çık dışarı, uzun kulaklı! Bän seni iyecäm.

Göci hiç bilmääzmiş, naşey yapsın korkudan: kapular da açkılmışlar, kendisi da halsız, kuvetsiz. Mırk-mırk ta läüzımmış artık sindiyädän evdä olsun, ama taa avdan geeri dönmemiş. Naşey yapmaa?

Taman bu vakıt Mırk-mırk evä dönärmış. Bir da kapu önündä şamatayı işittiynän hem yabancıyı sesindän tanıdıynan, doorudan gider kirpilerä da uzaktan taa baarêr:

– Kir dädu! Yabancı kapuda. Kurtar!

İşitmiş bunu Kira da. Hızlı toplêêrlar oollarını, on taanä: hepsi tikenni, girgin hem yabaniya üfkeli. Alêrlar ellerinä nacak, diiyren, kosa ... – kimin ne elinä razgeldiseydi. Kir vermiş bir mocuga Mirk-mirkın elinä da demiş:

– Gittik, dostum! Şindi dayansın duşman. O bizdän zor kurtulacak.

Açan gelmişlär, yabani taman çıkararmış Göciyi içerdän dışarı. Kuvetsiz, ihtyar tavşam, aalayararak, yaşlarını sileräk, bitki kerä bu dünneyä bakarmış, ölümünü bekläarmiş. Akılca düşünärmış oolu için hem canı acıyarmış, ani ölmedään taa bir kerä görämedi sevgili oolunu.

Bir da işidiler şamata. İhtyar tavşamın gözlerindä peydalanêr yufkaca umut. Gittikçä seslär işidilärmışlär taa pek. Yabani başlamış bakınmaa, da, gördüynän Kiri karısınnan hem oollarınnan, hem da Mirk-mirkı mocuga elindä, taa da bozarmış korkudan, annamış, ani läözım kendi canını kurtarmaa. Vakit düşünmää deyni yokmuş da çaarılmadık musaafir aykırıdan toparlanmış kaçmaa. Gücülä saa kalmış, kurtulmuş Mirk-mirkın dostlarından. Ama kirpilär onu ölä tikennemişlär, Mirk-mirkıtan ölä mocugalar imiş, ani taa ölüncä aklısında tutmuş, unudamamış. Bir da adım birtaan Mirk-mirkın evinä dooru yapmamış. Sade uzaktan, gördüynän onu kapunun önündä, uluyarmış.

Bu hatadan sora Mirk-mirk hem kirpilär taa da pek dostlaşmışlar:hergün buluşarmışlar, biri-birini selämnäarmışlar, yortularda biri-birinä musaafirlää gidärmışlär.

Tezdä Mirk-mirk evlenmiş. Düündä ihtyar Göci hem kirpilär bük şennik yapmışlar: imişlär, içmişlär, çok oynamışlar, türkü çalmışlar.

AYLÄ – KALÄ

Ricä da geçer insannarın arasında, Bucak taraflarında, neredä yaşêrlar gagauzlar, bulgarlar, moldovannar hem başka milletlär bir aylä gibi, yaşaarmış altı kardaş. Makar ki erken kalmışlar anasız-bobasız, ama pek kaavi durarmışlar kardaşlar. Taa ilk gündän, nicä da läüzüm olsun, boba erinä kalmış Panti, en büyük kardaş. Kalan beş kardaş pek been-määzmiş, nicä götürer kendisini agaları, ama küçük diilmiysin – läüzüm sesleyäsin.

Kardaşlar hepsini yaparmışlar, ne däärmış Panti agaları. Ama bu uzanmış günün birinädän, onnara uuramayınca bir yolcu.

Urmuş tokatçaa yolcu, istemiş kalsın gecelemää onnarda. Kardaşlar kabletmişlär yolcuyu, koymuşlar sofrayı da... laf laftan, laf laftan annêrlar, ani bu adam gezmiş, görmüş çok erlär. Annatmış yolcu başka taraflar için, başka insannar için, gördüklerini. Ölä kızgın, ölä haşlak annatmış, ani kardaşların ortançası, Petri, pek beenmiş butakım yaşamayı da o da istemiş denesin kısmetini, dünnedä gezip. Bu karardan sora demiş:

Panti aga, verin benim payımı da bän da isteerim görmää dünneyi. İstämemişlär kardaşlar, ki Petri ayırılısın onnardan, ama öbürü çetin durarmış lafında.

Yok näpmaa. Vermişlär kardaşlar Petrinin payını. Vermişlär ona beygirin birini hem biraz para.

Ertesi günü Petri hem o yolcu gitmişlär. Çok yıl onnar butakım ikisi yolları çinemişlär, gezmişlär, eni erlär görmüşlär. Kimär kerä, yılda bir-iki kiyat yollayarmış uzak taraflardan kardaşlarına: annadarmış, neredä bulunêr, nelär gördü...

Biraz vakıttan sora ortanca kardaşın ardına hep butakım fikirä girmiş en küçük kardaş ta, angısının adı Todurmuş. Toplanêrlar genä kardaşlar, düşünerlär ölä, düşünerlär bölä... Bunun da aklısına getirderlär, ani bobası dediydi herkerä birerdä yaşamaa, biri-birinä yakında bulunmaa, ama Todur

çetin durarmış lafında. Yok nâpmaa. Vererlär onun da payını. Küsü olmasın deyni vererlär bu kardaşlarına da ikinci beygiri hem biraz para. Esaplamışlar, ani bir beygir – ne öteyâ, ne beeriya, öküzlärlän tarlalarını işleyecekler.

Todur da ertesi günü gider, nereyi gözleri görer, nereyi yollar götürer. Sade aklısında tutêr, ani te bukadar vakıttan sora, annaşmaya görä, läözım dönsün ana-boba evinä, kalanarınnan buluşmaa.

Çok vakit geçmemiş da istemiş ayırı yaşamaa Vasi da. Beenmääzmiş, ani agası onu kullanêr. İstemiş kendibaşına olmaa. Düşünmüşlär, kararmışlar kardaşlar da, verip onun da payını, demişlär:

– İsteersin kendibaşına yaşamaa? ! Yaşa! Olsun senincä.

Vasiyâ düşmüş öküzün biri hem istemiş taa puluu, olsun neylän sürmää. Ee, vermişlär ona puluu da.

Sora istemiş ayırılmaa Miti. Ona da vererlär ikinci öküzü hem arman taşını. İki kardaş, Pavliylän Panti, ani kalmışlar barabar yaşamaa, çeketmişlär pek sık çekişmää, kavgalaşmaa. Bir kerä Pavli pek gücendirmiş Panti agasını, deyip:

– Sän yapaydın bizä islää, kardaşlar daalmayaceydılar.

Panti sade yutkunmuş da demiş:

– Beenmäärseydin, git sän da, ama sora küsmä.

Almış Pavli düveni, nekadarcık para varmış, kendi partallarını da gitmiş, kaçmış “fenä” agasından. O da istemiş serbest, kendibaşına olmaa.

Panti altı kardaşın içindän yalnız kalêr ana-boba evindä.

Vakit gider, durmêêr erindä. Çoktan Petrinin beygiri sakatlanmış da ölmüş. Todurun bygirini, daa yolundan geçärkän, canavarlar paralamış. Kendisi gücülä kurtulmuş, aacın tepesinä pinip ta. Paraları arcamışlar. Dilencilik bıktırmış da hiç bilmääzmişlär, naşey yapmaa. İştän da tutunmaa pek istemääzmişlär.

Vasinin da, Mitinin da o öküzlärlän ıhmamış işleri. Zorluktan, açlıktan kendileri kesmişlär onnarı da imişlär. Onnar da evsiz, malsız kalmışlar, gezärmışlär küüdän küüyä,

ama iştan bunnar da tutunmaazmışlar, hep aarayarmışlar yımirtanın kulubunu. Dilenciliklän yaşêrlar, ama geeri dönmää hem korkêrlar, hem da sayêrlar bunu ayıp.

Pavli çoktan satmış düveni, harcamış o paraçıkları, yıpratmış rubacıklarını. O da kalmış torlak sokak üstündä. Öbürlerinä gitmääzmiş, zerä onnar da bilmääzmişlär, neredä yatacaklar, neredä kalkacaklar hem nezaman genä bir parça ekmek bulacaklar.

Pantinin da işleri ilerlämemiş. Nasıl var nicä ekmää yada sürmää o tarlacı beygirsiz, öküzsüz. Yok ne puluk, ne düven, ne arman taşı ne da başka çiftçi avadannı. Bu işleri yaptırmaa deyni – läüzümmüş herbir sıra ödeşmää bereketlän, yada tarlanın bir parçasınnan. Ama yılın birindä olmuş kurak, tarladan bişey alamamış. Toomnuk o yılın almıştı zenginin birindän. Ölä dönmüş, bölä dönmüş, ama tarlacını zengindän kurtaramamış. Kalmış topraksız.

Gelmiş gün da Panti kendisi gitmiş o zenginä çırak. Çorbacı diil sade prost ödesin, ama doyorarmış ta pek prost. Çıraklar açlıktan hem aar iştan kâr sallanarmışlar.

Geçer vakit da, annaşılmış gündä, toplanêrlar kardaşlar ana evinä, angısı artık yıkıarmış, çoktan gülüş, şennik görmemiş. Kardaşlar annadêrlar, nerelerdä gezmişlär, nelär görmüşlär, nelär çekmişlär, başından geçirmişlär... Onca vakit görüşmüşlär, dünneyi aktarmışlar da bulmaycekler ne lafetmää mi?! Çok vakit lafetmişlär, biri-birinä pek sevinmişlär da bitkidä Petri demiş:

– Ne ani gördük, geçirdik, çektik – boşuna geçmedi. Bu bizä bir urok. Biz, kardaşlar, Panti agadan kaarä, yaamurdan kaçtık da toluya düştük. Beenmääzdik, nicä lafeder, nicä kullanêr bizi agamız, ama yaşamak bizi düüdü, çiinedi, nicä istedi, hiç sormayıp: beeneriz mi, osa beenmeeriz mi. Birerdäykenä vardı imää da, içmää da, kimseycik gücendirmääzdi da. Aylä bizä deyni, nicä bir kalä!

– Siz nicä istäärseydiniz, ama biz Petriylän, – demiş Todur, – bu evdän başka bireri çıkmêriz.

– Biz yalnız - yalnız, nicä adamın parmakları, ayırı-ayırı bişey tutmêêrız, – demiş Vasi. – Kaavilik peydalanêr sade ozaman, açan o parmaklar sıkılı birerdä. Sıkılı parmaklı elä da artık demeerlär el. Onun adı da taa aar, taa çetin – yumuruk. Yumuruklan var nicä diil taa kolay korunmaa, ama kâr, pek istediynän, pek lääzımkana enser da kakmaa. Tä – ne o sıkılı parmaklar!

Sora kardaşlar bakmışlar biri-birlerinä da, multiktän te o sıçannar gibi, demişlär:

– Panti agamız, biz kabaatlıyız. Prost et bizi, varsaydı nicä. Gülümseyip, Panti cuvap etmiş:

– Ederim, kardaşlarım.

Ansızlıktan, ani zor vakıtlar kalêr geeri, kardaşların gözlerindä yaş peydalanmış. Sarmaşmışlar kardaşlar hem laf, nicä emin, vermişlär, ani ileri dooru onnarı biri birindän sade ölüm ayıracak. Nicä annaşmışlar, ölä da yaşamışlar.

Onuştan da, bezbelli, ihtyarlar deerlär: “Yanılmayan adam bu dünnedä yok. Sade Allaa yanılmaazmış. Ama yannışlı nekadar taa hızlı lääzım tanıyasın hem başka otakım yapmayasın”.

YILAN HEM KARIMCA

Evelki vakıtlarda çiftçilerdä şindiki bu şeytannıklar yokmuş. Kimseycik hiç yokmuş işittii da, ne o traktor, kombayna yada maşına. Hepsini kır işlerini yaparmışlar beygırlärlän yada öküzlärlän.

İlk yazın çiftçinin biri beygırlärlän sürärmış tarlasını. Gününä işidilärmış çiftcinin sesi. Adam çoktan yorulmuş, ama yokmuş onun vakıdı dinnenmäâ, yokmuş vakıdı kâr terini da üzündän silmäâ. Alatlarmış çiftçi avşamadan bitirsın sürmäâ.

Çiftçi bakarmış işinä hem sayıklayarmış, nelär ekecek, nekadar bereket toplayacak... Bilmäâzmiş, ani Yılannan

Karımca baasa konmuşlar onu işindän almaa, sürärkenä onu durgutmaa.

Ahmak Yılan demiş Karımcaya:

– Bän kaavi. Çıkacam puluun önünä da güüsümnän dayaycam onu. O ileri gidämeycek.

Buna Karımca vermiş cevap:

– Sän büüksün hem kaaviysin. Var nicä bu takım da puluu durgudasın. Ama bän çiftçiyi durgudacam başka türlü.

– Nasıl durgudacan ya? – sormuş Yılan.

– Kendin görecän, – demiş Karımca.

Yılan kendisi yınanmamış, ani Karımca, bir tenä kadar, var nicä durgutsun puluu. Ama atmışlar çetilä, kim ilkin gösterecek becerikliini. Çetilä düşmüş Yılana.

Yok nöpmaa. Annaşmışlar mı – läázım tamannasın. Gider Yılan da birdän aykırı puluun önündä durêr , bekleer, nezaman puluun demiri, dayanıp ona, duracak. Ama çiftçinin gözleri kararmış iştan da hiç görmemiş ta yılanı. Puluk geçmiş onun üstündän, yapmış onu iki parça. Yılan erindä da gebermiş.

Karımca beklemiş çiftçi dönsün öbür baştan geeri da, onun uuruna etiştıynän, saklıdan, adam hiç duymamış ta, pinmiş paçasından yukarı. Bulup adamın en incä erini, Karımca ansızdan saplamış dişlerini çiftçinin buduna. Hem ölä çirkin dişlemiş, ani adam baarmış bütün seslän:

– Pr-r-r-r, globalar! Pr-r-r-r!

Adam kayışını çözücä, bakınca, kim daladı, Karımcanın izleri da suumuş. Karımca çıkmış adamın paçasından da baarmış:

– Gördün mü, Yılan aga, ani bän durguttum çiftçiyi! İnanmaazdın. Ama bän durguttum onu!

Çok gezmiş, aaramış, ama ölä da Yılanı bulamamış. Düşünmüş akılca, ani Yılan, inanmayıp onu, kayıp-gitti bakmaa işinä. Ama evinä dönärkenä bulêr Yılanı prazna içindä iki parça. Ölä da Yılan görämemiş, nicä Karımca küçüklünän demir puluu durgutmuş. Onuştan da, olmalı, halk kurdu söyleyişi: “Ko boyun, saçın kısa olsun, ama fikirin – uzun”.

YAPIŞKAN HEM PITIRAK

Küüyün ortasında varmış bir büük başça, angısında büüyärmiş türlü eşilliklär. Orada varmış türlü-türlü meyva aaçları, türlü-türlü çiçeklär, türlü-türlü görölmedik gümelär. Nelär sade yokmuş o başçada! Hem yaşaarmışlar hepsi eşilliklär o başçada, nicä kardaş. Herkezi bilärmiş kendi erini, bilärmiş kendi vakıdını. Birisi çiçek açarmış, öbürü – meyva baalaarmış; bir çiçek, meyva bitärmiş – başkası etiştirärmiş. O başçada ilkyazdan derin güzädän hiç çiçek, meyva bitmäüzmiş. Hem diilmiş hepsi meyvalar, çiçeklär birtakım gözäl eki da tatlı, ama herkezi kendiyesinä insanı kendisinä çekärmiş.

Kimsey bilmeer, nicä, ama başçada, güllerin, çiçeklerin arasında kalmış birär kök yapışkannan pıtırak. Birkimsey geldiyän başçaya başka çiçeklerä, eşilliklerä hiç vermäüzmişlär aazlarını açsınnar, bir laf sölesinnär. Pek hodullanarmışlar, üünärmişlär, ani başçaya gelennär ilkin onnara yapışarmışlar – pek onnarı sevärmişlär.

Bilmeerim, bekim onnar taa çok vakıt ortalı karıştıraceydılar, yaşayaceydılar o çiçeklerin arasında, eer... İleri dooru istämeerim annatmaa. Taa ii kendiniz sesläyin, nelär olêr o cennet başçasında. Ya, seslenin, dostlarım.

Çocuk. Bän pek severim meyvaları. Onnar pek datlı, şıralı, kokulu hem pek faydalı.

Kız. Bän sa pek severim çiçekleri: gülleri da, laaleleri da, zümbülleri da, zambakları da, lüläkaları da, güz çiçeklerini da, Panaiyä çiçeklerini da, papatyaları da hem kalan çiçekleri da.

Kuan. Bän ölüncä yaşaarım hem bal toplarım bu şaşılacak cennet başçasında.

Bülbül. Bürada ölä gözäl, ani doyamêersın çalmaa, kendi türkülerinnän bu gözelli metetmää!

İhtyar. Bu başça adama saalık verer. Adamın burada birdän yorgunnuu geçer bu gözellik hem türlü kokuların arasında. Burada soluyêrsın – doyamêersın solumaa!

Alma – Bän pek sevinerim, ani biz, almalar hem başka meyvalar, insana çok fayda getireriz. Büüklär da, uşaklar da bizi severlär.

Gül. Bizsiz geçmeer bir da sıra, bir da yortu, bir da gençlerin buluşması-görüşmesi. Biz, çiçeklär, evin, masanın, top-raan gözelliyiz. Kızlar, karılar pek severlär bizi.

Yapışkan. İnsan hepsindän çok bizä taa pek yapışêr, sansın biz ballıyız.

Pıtırak. Bizä yapışêrlar, neçin ki bizi taa pek severlär.

Bu vakıt başçanın çorbacısı taman oradaymış da kendi kulaannan iştmiş eşilliklerin laflarını. Hepsiciinnän o kayılmış. Hepsi gözäl hem dooru söylemişlär kendi faydalı için. Ama, seslediynän Yapışkannan Pıtıraa, adam kâr kızmış da baarmış:

– Ya, susun, suratsızlar! Yalan söyleersiniz! Kim sizä dedi, ani insan sizä yapışêr, sizi sever deyni? Diil insan sizä, ama siz kendiniz herbir adamın paçasına eteenä yapışêrsınız. Gidin buradan, görmeyim sizi, kavgacılar!

Demiş adam bu lafları da, iilip, kökännän çıkarmış Yapışkannan Pıtıraa da sıbtmış onnarı aul aşırı. Onuştan da deerlär: “Varsaydı senin paayın – insan seni bulacak. Yoksaydı insana faydan – aalemin paçasına yapışmaktan fayda yok”.

TAMAHLANMA – KAYBEDECÄN!

Yılın birindä, Tumarva-Tuna taraflarında yaşaarmış çok kedi. Kâr bir küüyün adını da koymuşlar “Kedilik”. Tä taman o Kedilik küüyündä yaşayarmış bir veran, küllän örtülü bordeyciktä bir kart kedi. Varmış onun iki oolu. Metetmää yok nerelerini, zerä pekçä haylazmışlar. Mamuları, nekadar varmış kuvetçii, bakmış onnarı. Ama bitki kerä avlanmış bir derin, yaş maazada da suklamış. Yatmış hasta birkaç gün da ... ölmüş. Ama ölecäâzaman demiş oollarına:

– Nereyi da gitmeseniz herkerä birerdä olasınız . Ozaman herbir belayı taa kolay geçireceniz.

– Yapacez istediini, – demişlär kediciklär, da anaları ölmüş.

Kediciklär gömmüşlär mamularını, yapmışlar üçünü, dokuzunu, ama kırkınadın dayanamamışlar: yokmuş ne imää. İştän hiç düşünmääzmişlär da tutunmaa. Almaa da yok näändan. Herersi aaç kedi dolu.

Düşünerlär kediciklär ölä, düşünerlär bölä da gelerlär bir karara – gitmää taa uzacık bu erlerdän, neredä taa az kedi var, bekim taa ilin olur yaşamaa hem da dünnedä kısmetlerini aaramaa. Yola pek kolay toplanmışlar, neçinki çoktan yokmuş içerdä bir da trofa ekmek, ne bir sıçan kuyrucaa, ne bir kemicäk.

Çinsabaylan, hiç bordeyciin kapusunu da kitlämeyip, çıkêrlar yola, bakêrlar bitki kerä ana evceezlerinä da... giderlär, nereyi yol götürer.

Giderlär kediciklär bir gün, giderlär iki gün... Giderlär, yolu tozadêrlar, ayaklarını sürüderäk yorgunnuktan hem aaçlıktan. Herkezi düşünärmiş sade imäk için. İkisi da ölä acıkmışlar, *kapsımışlar, ani şkembeleleri bel kemiinä yopişmiş. Onnar şindi diil süt hem kaymak için düşünsünnär, ama kayılmışlar bir kuru ekmek kabucaana da.*

Kediciklär gitmişlär, nekadar gitmişlär, da ansızdan yolun üstündä bir parça sucuk bulmuşlar bezbelli sucukçuların taligasından, panayıra gidärkän, düştü).

Gördüynän sucuu, ikisinin da gözleri yalabımış, çakmış da, unudup, ani onnar kardaş, başlamışlar dartışmaa, baarışmaa, kavgalaşmaa. Tutunmuşlar dişlerinnän sucuun iki ucundan da herkezi dartarmış sucuu kendisininä.

Bir da, sansın er altından ansızdan peydalanmış haydut Kotoy. O hepsinin kotoyların üstünäymiş. Dolayların kotoyları ondan korkarmışlar, hertaraftan ona baaşış taşıyarmışlar.

Ama kediciklär bunu bilmääzmişlär da ahmakça ona danışmışlar:

– Kotoy aga, pay etsänä bizä te bu sucuu iki birtürlü paya da biz çekişmeyelim.

Kotoy pek açmış hem sucuk ta pek datlıymış da onuştan beklämemiş kediciklär tekrarlasınnar teklifini. Birdän ahmak kediciklerä demiş:

– Pay edecäm ölä, ani hiç çekisiz da birtakım olaceklar, nicä aptekada.

Bu laflardan sora alêr sucuu ellerinä, yalanarak, da kırêr onu iki parça, hiç bakmayıp, ani olsunnar birtakım.

Kediciklär, gördüynän, ani parçalar diil birtakım, birdän deyivermişlär:

– Te bu parça taa büyük, taa uzun.

– Hiç kahırlanmayın, dostlarım. Şindi bän onnarı birleş tirecäm.

Demiş Kotoy bu lafları da uzun parçanın ucunu dalamış hem hızlı yutmuş.

Ama dalamış ölä, ani büyük parça şindi kalmış öbüründän küçük. Kediciklär genä baarmışlar:

– Şindi te bu parça taa büyük.

Kotoy, birleştirmää deyni, genä dalamış o parçanın ucunu. Da genä bu parça kalmış taa küçük öbüründän.

Kediciklär genä göstermişlär, angısı taa büyük.

– Uslanın, kardaşlar. Şindi bän onnarı denkleştirecäm.

Ondan sora Kotoy dalaarmış ba o parçayı, ba bu parçayı. Kediciklerin gözleri sade iki tarafa gezärmişlär: büyük parçadan – küçüünä, küçük parçadan da – büünä. Kotoy sucukları birleştirmiş bu takım kendisi taa islää doymayınca.

Bitki-bitkiyâ Kotoy yapmış iki parçacı da birtakım. Koca sucuktan kalmış birär kıymıcak ikisinä da.

– Tä, dostlar, – demiş Kotoy, – iki parça da birtakım. Birinizi da gücendirmedim. Bereketli olsun sofranız!

Deyip bu lafları, Kotoy sansın genä er içinä girmiş, yok olmuş ahmak kediciklerin önündän.

Kediciklär, gördüynän, koca sucuktan ne kaldı onnara , bakına kalmışlar, çok işleri annamışlar, ama..

Onuştan da halkların arasında gezer söyleyiş: “Tamahlanma – kaybedecän!”

KOÇLAR

Kim biler, neçin koçlar düüşerlär hem neçin onnarın buynuzları kıvraşık? – sormuş dädu. – Bilmersiniz mi? Ee, ozaman sesläyin.

İlerki vakıtlarda herbir sürüdä varmış sade birär koç. Ne da yapmasalar koyunnar, koç düüşmeyecek yufka koyunnarlan ya. Ama varmış o taraflarda yabancılar, angıları kimär kerä dolaşarmışlar sürüyü. Makar ki varmış çoban, onun köpekleri, ama koç ta gecelerdä kuşku uyuyarmış.

Çaarılmadık yabancılar geldiynän, ilkin koç onu karşılayarmış, buynuzların çetinniini deneyärmış. Koç denemiş, ani nekadar çok yabancılarlan karşılaşêr, okadar taa uzun onun buynuzları olêr. Hem görmüş, ani uzun buynuzlarlan taa kolay yabancılarlan lafetmäâ.

Bir gün peydalanmış sürüdä yabancı koç. Sürü koçu gitmiş ona karşı, annamaa, naşey o burada kaybetti da demiş:

– B-ê-ê-ê!

Yabancı koç sanmış, ani ona seläm verdilär. Onuştan o da demiş sürü koçuna:

– B-ê-ê-ê!

Sürü koçu annamış, ani öbürü onu yansilêêr. O pek kızmış yabancı koça da, çıkınıp geeri, nekadar kuvedi varsaydı, urmuş öbür koçun annısına. Hem urmuş ölä, ani o buynuzları çatırdamış, koçların ikisinin da gözlerindän yalın fırlamış.

Yabancı koç annayamaazmış bölä musaafirlii. O da pek kızmış sürü koçuna. O da, geeri çıkınıp, nekadar kuvedi varsaydı urmuş saabiyä. Bu sefer sürü koçu başlamış annamamaa, nasıl ölä var nicä olsun, ani yabancı koç onu kendi evindä düüsün. Bunu düşünüp, sürü koçu taa da pek kızmış:

– Ama siz bilersiniz mi, uşaklar, ani herbir iş, kızdıynan – kıvraşêr? – sormuş dädu. – Tä bu koçların da buynuzları bundan sora kıvraşmışlar. Onuştan insannar da biri-birinä deerlär:

– Dostum, kızma ölä, zerä buynuzların kıvraşacak.

KUKU-RİGU

Kloçkanın altına koymuşlar onaltı yımırta. Bir iiri tekir tauk Koturmuş yımirtaların üstündä, nekadar läüzım da bitki 2-3 günün içindä çıkmış 12 piliççik. Üç yımırta çıkmış çilk da onnarı almışlar kloçkanın altından. Kalmıştı sade bir iiri yımırta. Hepsi sanmışlar, ani o yımırta da çilk, ama ... o diilmiş çilk. Bir gün almışlar kloçkayı bir tarafa da düşünürmişlär, ne yapmaa o yımirtaylan. Bir da o yımırta sallanmış iki tarafa da gözün önündä olmuş iki parça.

Görülmedik iş! Bir yımirtanın içindän çıkmış iki piliççik!

Kloçka kocasının, Horozlan, çok vakit düşünmüşlär, nicä koymaa ikizlerin adlarını. Düşünmüşlär, düşünmüşlär da koymuşlar çocukların adlarını – Kuku hem Rigu. Bununnan onnar istemişlär göstermää, ani onnar ikisi kankardaş, bir kloçkanın uşakları, bir yımirtadan çıkma.

O taraflarda yaşayarmış hırsız tilki. Varmış nicä, hiç beklämedään onu, gelip ta bir zarar yapsın. Onuştan her sabaa Horoz, ikizlerin bobaları, kalkarmış erken da sorarmış Tekirkaya uşaklar için, çünkü onnar anaların yanında yatarmışlar:

– Kuku, Rigu e-rin-dä mi-i-i? Kuku, Rigu kü-mes-tä mi-i-i?

Tekirka bu vakit, dayayıp uşaklarını sıcak yannarına, uslandırarmış kocasını:

– Etti artık baardin, uşakları uyandırdın. Uslan hadi. Onnar benim yanımda.

Bundan sora Horoz uslanarmış. Diil sade çinsabaylan, ama gecä yarısı da, uyanıp, sorarmış:

– Kuku, Rigu, ku-mes-tä mi-i-i? Kuku, Rigu ya-nın-da mı-i-i?

İşittiynän Tekirkanın cevabını kocası genä uslanarmış.

Butakım uzun soruşları koymaa Horozla zor gelirmiş da bir vakıttan sora o sade horozçukların adlarını söyleyirmiş:

– Kuku! Rigu! Kuku! Rigu!

Tä ozamandan beeri horozlar gundä çok sefer baarêrlar:

– Ku-ku – Rigu-u-u! Ku-ku – Rigu-u-u!

Bir gençecik arıcık hotulların dolayında toplayarmış çiçek tozu. Üklendiynän, kuvedinä görä, arıcık hızlı dönärmış hotul içinä da boşaldarmış büüklärlän hazırlanmış gömeçlerä koynusunu, ceplerini da genä çıkarmış işä.

Bir gün, biraz uzaklaştıynan evdän, arıcık karşılaşmış bir incä belli, uzun güüdeli kula intelligent arıylan, angısı, bir ayaan üstündä atlayarak, çiçektän çiçää konarak, iyärmış en tatlı çiçek tozlarını.

– Bız-z-z! – seläm vermiş arıcık.

– Bız-bız! – burnusunun altına selämı almış öbürü.

– Gel benim ardıma, – demiş o incä belli arıcık, galstuunu doorudarak.

Bu gençecik, ahmacık arı gitmiş onun ardına da bulmuşlar bir büük alan çiçeklik. Arıcık pek sevinmiş buna. Kär ayın-açık gibi görmüş, nicä dönecek evä koynusu dolu çiçek tozunnan, nicä onu hepsi metedeceklär, nicä sora o büükleri da götürececek o erä, ama...

Onun eni kardaşlı o çiçek tozlarını toplamaazmış, ama erindä iyärmış en tatlılarını. Arıcaa da demiş o galstuklu intelligent:

– Bız-z-z! Olma ahmak! Kору kendini! Ko başkaları toplasınar. Burada var bizä çiçek tozu bütün yaza.

– Ee, kışın ne iyecez? – sormuş küçük arıcık.

– Sän halizdän da ahmaksın, – burnusunun altına cuvap etmiş, incä belli arı. – -Ne yapacak başkası – sän da onu yapacan. Hazırlanmış balı iyecän.

Arıcık gençmiş da onuştan ahmacıkmiş taa. O bilärmış, ani büüklär hayırsızlaa üüretmezlär. Da o, obür, incä belli arıylan, buluşup, pek gözäl günneri geçirärmış: çiçektän çiçää uçarmış, sade kendisi için düşünärmış.

Ama birkaç gundän sora kapucular denemişlar, ani bu arıcık hergün döner evä boş ellän, boş ceplän.

Günün birindä, arıcık, döndüynän evä boş, kanadını sallayıp, demiş öbürlerinä: – Ne gozäl erlär var dolaylarda! Ne islää bu dünnedä işlämemää! Kapucu beenmemiş bu lafları. Arıcın önündä kapamış kapuyu. Öbürü kapu önündä kaldırmış şamata. Anaç, işittiynän, ne üzerä bu şamata, danışmış hotul içindä arılara:

– Bız-z-z! Bız-z-z! Ne yapacez bu genç pezevenklän, kardaşlarım?

– Bız-z-z! Bız-z-z! Bız-z-z! – işidilmiş hotulun herbir köşesindän arıların üfkeli sesleri. Onnar şaşarmışlar hem inanamaazmışlar, ani onnarın arasında bulunmuş bölä haylaz hem hazıroncu, angısı düşüner sade kendisi için.

Seslemiş Anaç öbürlerini da eklemiş:

– Bız! Bız! Bu görölmedik iş, ani bizim aramızdan haylaz çıksın! Biz, kardaşlar, bu haylazı brakarsaydık aramızda, utanmaktan sabaa sokaa çıkamayacez. İnsan bizi gülmää alacak. Dolaylara güüntü olacez.

– Bız-z-z! Bız-z-z! – işidilmiş köşedän bir üzbaşın sesi. – Ko sölesin arıcık kendisi, annatsın, nicä o bu hala geldi. Neçin o evä döner elleri ceplerindä? Bizdä ölä geçmeer.

Arıcın gözleri doluymuş yaşlan. Arıcık, soluunu alıp, çeketmiş annatmaa, nicä hem nedän çeketmiş bu iş. Sölemiş, kim üüretti onu bölä yaşamaa.

Arılar, arıcın annatmasından annamışlar, ani onu bu yanniş yola Eşek arısı çevirdi . Arılar, işittiynän, ani arıcık inanmış da seslemiş Eşek arısını, erä yatıp ta gülmüşlär. Sade işidilärmış her taraftan:

– Ee, arıcık, bulmuşun, kiminnän dostlaşmaa...

– Ee, bulmuşun, kimi seslemää... Onnarın kulakları uzun, ama fikirleri kısa. Onuştan da onnara Eşek arısı deerlär, neçinki onnar eşek gibi ahmak, eşek gibi haylaz.

Topluşun bitkisindä Anaç demiş:

– Gir içeri, arıcık, hem başka bölä eşeklik yapma. Diil gozäl! Ko insan ileri dooru da bilsin, ani bu dünnedä bizdän hem karımcalardan taa çalışkan yok!

KULA KARIMCALIK

Kula Karımcalık – karımca küüyün adıymış. Bu küüdä bin-nän kula karımca yaşayarmış, Dedeleri da onnarın batal-batal kula karımcalaymışlar. Onuştan da küüyün adını Kula Karımcalık koymuşlar. Karımcalıun tepesinä pindiynän, uzakta bir geniş derä görünärmiş.

Bu küüdä en gözäl gelinnärmiş. Dolayın delikannıları, geldiynän sıra evlenmää, sade burayı gelin ayırmaa gelärmişlär. Doorusunu sölediynän, burada hiç ayırmaa da diilmiş läözüm. Sıradan gelinnär hepsi sarı ipek saçlıymışlar, üzleri, nicä güneşçikmiş. Gözleri yıldızçık gibi yalabıyarmışlar. Hepsicii leventmişlär. Belleri – sansın ipliklän sıkılıymış.

Ani karımcalardan hem arılardan çalışkan bu dünnedä yok – bunu bilir hepsi. Ama karımcaların da arasında çalışkannıkan bir genç karımca başkalanarmış. Onuştan da koymuşlar onun adını Çalışkan. Çalışkanın varmış yavklusu – bir gençecik, gözäl, maavi gözlü karımca – kızçaaaz. Kızçaaazın adı Kırnacıkmiş, çünkü kırnaklınnan dolaylara anılmış.

Bir gün gençlär annaşmışlar buluşmaa derenin boyunda. İştän sora Çalışkan hiç ekmek ta imemiş. Sade diişmiş rubalarını da dooru su boyuna gitmiş, neredä onu artık Kula Karımcalıun en gözäl kızı läözümmüş beklesin. O ölä gözälmiş, ani, sokaklardan geçärkän, gençlerin enseleri buruk kalarmış, hep ardına bakarmışlar. Çalışkannan Kırnacık pek sevinmişlär biri-birlerinä: sarmaşmışlar da, pırıldak gibi, erindä dönärmişlär, kendilerinä er bulamaazmışlar.

Gençlär çok vakit gezinmişlär derenin kenarında, atmışlar çakıl su içinä... Onnar çok vakit siiretmişlär hem mayıl olmuşlar derä kuşlarına, angıları konarmışlar kâr su üstünä. Siiretmişlär, nicä koolaşêrlar, yarışarak derenin dalgaları... Sora iki sevän can bulmuşlar bir büyük gözäl meşä yapraa. Yaprak taa eşilmiş, ama kenarları kıvrıkmiş yukarı. Da onuştan o pek benzärmiş bir oyuncak gemiciinä.

Çalışkannan Kırnacık girmişlər o gemiciin içinä. Çalışkan kâr uşakça geçmiş o gemiciin burnusuna, önünä da başlamış Kırnacaa türlü komandalar vermää:

– Saaya tut!

– Tutêrım saaya! – gevrek sesinnän baarmış Kırnacık.

– 25 derecä sola!

– Alêrım 25 derecä sola! – işidilârmış gülüşün arasında kızçaazın sesi.

Gençlâr ölä kısmetliymişlâr, ani oynayarmışlar o gemiciin içindä, nicä uşaklar. Ozaman onnar taa bilmääzmişlâr, ani o geniş derenin karşı tarafında var Kara Karımcalık ta. Ama bunun için sora.

Çalışkannan Kırnacık uşaklanarkan gemiciin içindä, ansızdan esmiş lüzgâr, kaldırmış o yapracıı-gemicii yukarı da, gençlâr kendilerine gelincä, kolvermiş onnarı derenin ortasına.

Gördüynän bunu, Çalışkan, hiç düşünmedään, demiş:

– Urduk toyu sopasız.

Gülüşlâr birdän kesilmiş. Bitmiş şakalar. Gelmiş sıra belanın gözünä bakmaa. Diil şaka ya. Kuruda gemicik oynamaa – o bir, ama burada... Dozdolay su, derenin kenarlarından uzak, üzmää bilmeerlâr hem dalgalar da var nicä aktarsın onnarın gemiciini hiç gözlerini da kıpmaa etiştirämecekler...

Baarmışlar-çaarmışlar, kenarlarda görennerä, kollarını sallamışlar, ama... Ölä da onnarı kimsey işitmemiş. Ölä da onnara kimsey yardıma gelmemiş.

Su gittikçä Çalışkannan Kırnacıı uzaklaştırarmış ana taraflarından. Gençlâr dönemecin önündä bitki kerä bakmışlar yamaca, neredä kalmış Kula Karımcalık... Geeridä kalmışlar soy-senselelâr, ama derenin dalgaları, hiç dinnenmâz, aydayarmış onnarı ileri, denizä.

Dalgalar atarmış onnarın gemiciini iki tarafa, ama birkerä bilä o dönmääzmiş yanınnan dalgalara, neçinki o yapraan sapçaazı her kerä bir ok gibi, kürek gibi ardına kalarmış da, kâr var nicä demää, onu devirilmektän, aktarılmaktan kurtarmış.

Çalışkan gerçektän kapitana dönmüş. Kapitan pek açığız lãázımdı olsun, gemicii akıllı kullansın , ki dalgalar kapatmasınar onu, vakıtları çıkarsın onu o derin su oymaklarından.

Kırnacık, korkudan, bim-biyazdı, elleri titirãardı, ama, su çarptıyan, gemicii doldurduyan suylan , o hızlı-hızlı açılan suyu geeri, dereyã boşaldardı.

Pek azdı umut kurtulmaa bu hatadan, ama ... – can tatlı. Birisi da istemãzmiş ölmãã. Çalışarmışlar gecã-gündüz. Derã onnarı aydayarmış bu vakıt ileri, ileri, ileri.

Çok gün, çok afta onnar bulunmuşlar su üstündã. Uykusuz... İmeksiz... Yorgunnuktan hem açlıktan karımcaların artık bacakları tutmaazmış, sesleri çıkmazmış.

Ama Çalışkan, adam diil mi, hep uslandıarmış Kırnacı, üreklendirãrmış:

– Hiç korkma, gözelim! Kurtulacez biz bu hatadan. Bãn yanındaykan, yok neyã kahırlanasın.

– Bekim da dooru sãn söleersin, sevgilim, ama bu derenin hiç yok ucu . Nasıl biz kenara çıkacez? Kim bizi kurtaracez? – sorarmış Kırnacık.

– Korkma, gözelim. Kahırlanma, canım, Allaa brakmaz bizi yalnız bu suyun ortasında. Duva et Allaha.

Kırnacık, sansın dirilip, gülümseyãrmış, çünkü inanarmış Çalışkanın laflarını. Çalışkan, bitkiyãdãn kendisini inandırsın deyni tutturarmış türküsünü:

Benim kırnacım gözãl,	Yanımdaykan Kırnacım –
Hepsindãn o akıllı.	Bişey diil lãázım bana.
Yanacıkları pembã,	Eer istããrsã canımı –
Dudacıkları – ballı.	Hazır vereyim ona.

Türkünün bu peetlerindãn sora Kırnacık biraz uslanarmış da kendi adından cevap verãrmış ona türkünün laflarınan:

Çalışkan, nazlı canım,	Su aydêr bizi aşaa.
Sãn benim sevdam, acım...	Gemimiz benzeer kaşaa.
Bãn, gördükçenã seni,	Korkutmaz beni bu yol,
Kaybederim kendimi.	Sadecããm benimnãn ol.

Bir taraftan seslediynãn Çalışkannan Kırnacı, varmış nicã

düşünmää, ani onnar diil belada, ama dinnenmektä, gemiciklän gezinmektä. Onnarın türküleri gençlerä kuvet verärmişlär bu korkunçlu, çirkin su yolunu gözelledärmişlär.

Çalışkan, Kırnacaa bakınca, taa kaaviymiş, taa dayanıklıymış, ama günün birindä o da duymuş, ani onnarın geldi bitki günneri: ikisi da heptän kuvetsizmişlär. Onnar diil gemicii, ama artık kendilerini da kullanamaazmışlar. Kuvetsiz Çalışkan düşmüş Kırnacın yanına da unutmuş kendisini.

İleri dooru onnarın gemiciini kullanarmış sade bir Allaa. Derä kuşu uçunarmış onnarın üstündä. Birdän aşaa inip, o gagalamış yapracı. İstemiş yutmaa, ama, duyduynan yapraan içindä yabancı koku, konmuş derenin saa kenarına da bakmış, ne var yapracın içindä. Görmüş iki ölü karımca. O diil ölü, ama diri karımca da yokmuş idii. Onuştan, brakêr kula karımcaları derenin kenarında da, uçup, gider.

Bunu gençlär hiç duymamışlar. Onuştan onnar taa şindiyädän da bilmeerlär, kim onnarı çıkardı kuruya: Allaa mı, bir kuş mu, lüzgär mi...

Taa şindiyädän da bilmeerlär kendi kurtarıcılarını. Onnar gelmişlär kendilerinä, açan yakında işitmişlär fisirti:

- Kim bunnar sanki olsunnar?
- Olmalı başka Dünnedän.
- Neçin sän ölä düşünersin? – sormuş hep o ses.
- Neredä sän vardır gördüün bölä batal, kula, kırmızı saçlı karımca?

- Ya bak, silâhları var mı.
- Olsun-olmasın, biz ikimiz bişey yapamaycez. Ko onnar uyusunnar biz geeri dönüncä.

Butakım fisirdeşmişlär Kara Karımcılın sınırcıları, angıları bu vakıt dolaşarmışlar devlet sınırlarını. Onnar sessiz gitmişlär merkezä, toplamışlar bir üz kişi silâhlı karımca da gitmişlär bu sınırcıların ardına.

En ilkin onnar sessiz sarmışlar o kula karımcaları her taraftan. Sora en girginneri, en kıyak silâhlı karımcalar sokulmuşlar da birdän her taraftan atmışlar onnarın üstünä

çatıları. Baalamışlar onnarın kollarını da, karşılık görmeyip, aydamışlar gençleri merkez meydanına. Bu ufak karımcaları gördüyünän, kula karımcalar hiç karşı koymamışlar, çünkü annamışlar, ani bu onnarın kurtuluşu.

Bir taraftan baktıynan, yokmuş nicä gülmemää, nasıl ufacık bir sürü karımca aydaarmış iki dev gibi, batal kula karımcayı.

Gidä-gidä, etişmişlär merkezä, angısının adıymış Kara Karımcalık. Hepsicii toplanmıştılar merkezin meydanına. Ölä çok insanmış meydanda, ani deerlär alma yokmuş nereyi düşsün. Uşaklar-karımcacıklar, bişey kaçırmassınar deyni, açların dallarına pinmişlär, evlerin üstlerinä...

Meydanın ortasında, bir kaldırımında oturarmış kara karımcaların padişaaası Kara Amca-3-üncü. Padişaaayın yanında hem dolayında durarmışlar onun yakın adamnarı, koruyucuları, yardımcıları, tercumannarı...

Açan getirmişlär Kara Amca-3-üncünün önünä baalı kula karımcaları, o kalmış o batal karımcaların yanında, nicä dari tenesi fasülenin yanında. Bakmış Kara Amca-3-üncü aşıadan yukarı dooru da sormuş:

- Siz annêersiniz mı bizim dilimizi?
- Çalışkan.

Padişaa bişey annamamış da söylemiş tercumannar gelsinnär onun yanına da Kara Amca-3-üncü genä sormuş:

- Bizimcä annêersiniz mı?

Tercumannar herkezi kendi dilindä tekrarlamışlar padişaaayın soruşunu. Çalışkannan Kırnacık kâr dapturu gelmişlär, açan açık, kula karımca dilindä işitmişlär padişaaayın soruşunu.

- Biz Kula Karımcalıktanız.

Tercuman söylemiş hem annatmış Kara Amca-3-üncüyä, neredä, angı taraflarda bulunêr onnarın padişaalı.

Sora padişaa genä sormuş:

- Kim sizi yolladı bizim padişaalaa?

Tercuman, angısı bilärmış kula karımcalıyca, çevirmiş Çalışkannan Kırnacaa soruşu.

Çalışkan, salvermiş bakışını aşaa, ki baksın dooru pa-dişayın gözlerinä da hiç bişey saklamayıp hem unutmayıp, annatmış, ne paıtlär gelmiş onnarın başına, nelär geçirmişlär.

Annatikça Kara Amca-3-üncünün, meydanda bulunannarın hem sesleyenlerin bakışları diişilärmişlär, silählar da çoyu kavallarınnan yukarı dönärmişlär. Üfkä erinä kara karımcaların üzlerindä şennik peydalanarmış, annamak...

Açan Kara Amca-3-üncü annamış, ani onnarın önündä diil yollanma duşmannar, ama belada bulunan, aaç hem yorgun musaafirlär, demiş:

– Bu saattan sora Çalışkannan Kırnacık yaşayaceklar bizimnän. Sayın, ani onnar bizim kardaşlarımız. Kula Karımcalık bulunêr derenin karşı kenarında. Eer bularsaydılar kolaylık aykırılamaa dereyi da denemää kısmetlerini, dönmää ana taraflarına – karşı koymayacez, engel etmeyecez. Ama şindi musaafirleri oturdun karşıya, ikramnayın onnarı, konuklayın. Sora yattırın onnarı en kaba döşeklerä da brakın dinnensinnär, nekadar isteeyeceklär. Kapuya koyun bir adam, ki kimseycik orada gezmesin, şımarmasın, şamata yapmasın, gençlerin uykularını bozmasın!

Türlü-türlü düşünmüşlär Çalışkannan Kırnacık evä dönmää, ama... Şindiyädän da kula karımcalar yaşêêrlar Kara Karımcalıkta. Çalışkannan Kırnacın var kendi evleri Kara Karımcalıın kâr ortasında hem pek çok uşakları. Saydım-saydım da ölä da sayamadım, kaç taanä. Saalıcakları olsun hem kısmetli yaşasınnar. Ko başkaları da butakım gözäl hem kısmetli yaşasınnar! Bendän dua bukadar.

UYGUN SÖZLÄR

550 UYGUN SÖZ, Kİ OLASIN AÇIKGÖZ

PAALI VATANIM BENİM, SANA KISA SÖZLERİM

1. **Pek severim seni, kudretli Vatanım.**
Bän sendän uzaktaykan – er bulamêêr canım.
2. **Sevda bizä deyni – balzam.**
Sade sevdaylan biz adam.
3. **Binnärlän yıl yaşa, Bucak! Sarsın seni dostlar.**
Yıldan-yıla çetin dursun erdä gagauzlar!
4. **Küçük Bucak,**
Sana bän büün çalêrım...
Sana, halkım, –
En ii türkülerimi!
Sizä, kızlar,
Bän üreemi baaşlêêrım!
Sizä, dostlar, –
Kendi şiiirlerimi!
5. **Bän kısmetliyim, ani duumuşum bu ayozlu erdä, angısının adı Bucak!**
6. **Sän nazlıcaysın, yalpacık,**
Nicä eni gelin,
Gaguzlarlan barabar
Yaşa, ana dilim!
7. **Çalışkan hem arif gaguzların önündä emin ederim, ani nekadar saalım olacek – halkıma, Vatanıma izmet edecäm.**
8. **Bän büüdüm çoktan,**
Er gördüm pek çok,
Ama bil, Bucak:
Sendän gözäl-yok!

9. Tabiatı korumaa – bu herkezin borcu. Koruyacan tabiatı – koruyacan yaarınkı günü: uşakların, torunnarın saalını.
10. **Yaşamaa isteeriz birliktä,**
Düündä olmaa şenniktä,
Görmää gökün üzünü,
İmää tatlı üzümü,
Olmaa yıl-yıldan zengin,
Gençlär gezsinnär girgin,
Bayraamız çalkalansın,
Gagauzlar yaşasın!
11. Sade adam var nicä diiştirsın, güzelletsın tabiatın üzünü.
Paalı dostum, hatırla tabiatı!
12. Sofra gözellii – tuz-ekmek.
Halkın gözellii – onun kulturası.
13. En paalı bu dünnedä – mamu hem Vatan.
Bunu hepsicii biler, kim kendi insan.
14. Zanaatın er yoksaydı – Dilini bilmäärseydin –
Sän adammysın? Gagauzmuysun?
Akılın er yoksaydı Vatandı sevmäärseydin –
Sän insanmysın? Vatandaşmuysın?
- Bişeycik yapmaarkana –
Sän yaşaarmıysın?
15. **Kim çalışmadı – o yaşamadı,**
Ondan şafklı iz bu dünnedä kalmadı.
16. Haylaz adam kâr sakırgaya benzäär,
Çünkü o aalemin terini iyär.
17. Eer sana insan engel edärsä – ozaman daada senin erin.
18. Eer canın beladasaydı – altın döşek ta yardımnamaz.
19. Acacın gözellii – yaprakları, adamın – yaptıkları.
20. **Unutma, adam, ani sän tabiatın ooluysun.**
Akıllı ool anaya- bobaya fenalık yapmaz.
21. Padişaa da, dilenci da – hepsicii imää isteer.
22. Adamın ömürü ölçülmeer yıllarlan, ölçüler yaptıklarınnan –
Bunu unutma hiç!

MAMU. VATAN

1. En paalı bu dünnedä – mamu hem Vatan.
Bunu hepsicii biler, kim kendi insan.
2. Var paalı, gözäl şeylär
Bu dünnedä çok.
Mamudan paalı erdä –
Bişeycik hiç yok!
3. Bän kısmetliyim, ani duumuşum bu ayozlu erdä, angısının
adı Bucak!
4. Ana, görmesä da, ne uşaannan olêr – üräännän duyêr.
5. Mamuyu acılayan, dili kurusun birdän.
6. Anaya hem Vatana canımı da kâr verärim.
7. Vatanın gözellii – ana gözellii.
8. Mamudan gözäl, yalpak – kimsey yoktur dünnedä.
9. Halkın gözellii – adetlerdä.
10. Kâr kuşlar da kendi dilindä lafederlär.
11. Evdä güneş ta taa pek yısıdêr.
12. Vatan – kâr nicä ana, yabancılık – karı fena.
13. Kal çıbık gibi kuru, ama Vatanı koru.
14. Vatanımdan gözäl er dünnedä hiç yoktur.
15. Vatan herkerä dooru, duşmandan onu koru.
16. Açan adam gagauz – çalışkan o, işi uz.
17. Duşmannarın yolunda kanara gibi kalkasın.
18. Girginniklän hem kuvetlän duşmanı enseyecän.
19. Genger da köksüz olmaz.
20. Bän büüdüm çoktan,
Er gördüm pek çok,
Ama bil, Bucak:
Sendän gözäl yok!
21. Vatan, nicä tatlı bal, onu koruyan – helal!
22. Varkana ana toprak, olma birkerä korkak.
23. Ana topraa büük sevda – duşmanın günü kara.
24. Dostundan ayırıldıynan, adam aalêr üç yıl,

Vatandan ayırıldıynan – ölüncä.

25. Adam Vatansız, nicä gök yıldızsız.
26. Yabancı taraflarda ilkyazlar da diil ölä.
27. Vatanda taa ii fukaara olmaa, nekadar yabancılıkta – zengin.
28. Diil laflan, ama kendi zaametinnän sevdanı Vatana göster.
29. Vatanda genger da yapêr para, gargalar da taa kara.
30. Bän hazırım evä kaçarak kâr dönmeä.
Bucaktan uzacık bireri gitmemä!

DOST. DOSTLUK

1. Dostun yoksaydı – edin, tutma kendini girgin.
2. Senin dostundan hızlı bän seni tanıyacam.
3. Dostluu aklında sän tut, körlük yapanı – unut.
4. Yalnız, dost, – şennik olmaz,
Yalnız horu oynanmaz.
5. Eni dost sän aara, ama eskilerini unutma.
6. Ko köpek olsun dostun, sade dostun olmasın köpek.
7. Bir ellän düünük baalanmaz, şamar düülmüz.
8. Bir elin nesi var? İki elin –sesi var.
9. Kendisi dost ölecek,
ama zorunda gelecek.
10. Kuşlar belli uçmakta,
insannar da – dostlukta.
11. Kaavi dostluu nacak ta kesmüz.
12. Dostluk belada belli.
13. İnsana deyni dostluk –
kâr nicä taazä soluk.
14. Käämil dost, nicä kalä!
15. Bir eski, käämil dosta beş eni verärim.
16. Eski dost, nicä kardaş.
17. Varkana käämil dostun – hepsindän zengin oldun.

18. Dostların olsun çetin hem da insadan metin.
19. Az dostun olsun, ama dayak olsunar sana.
20. Kim geler sana zorda, dost aara oralarda.
21. Adam dostsuz, nicä ev kapusuz.
22. Herkerä koru eni evini hem eski dostunu.
23. Sıçannar dostlaşacak – kediyi da iyecek.
24. Dostluk unutulmaz. Ama unuduldusaydı – o diilmiş dostluk.
25. Adam dostsuz, nicä manca tuzsuz.
26. Fena adamın dostu da yok.
27. Eer kayılsan dost olmaa, dost kolay sana bulmaa.
28. Dostun aldattısaydı – brak onu gitsin
29. Kim söleer kusurlarını senin üzünä, dostum,
sokult kendinä onu, yanında senin olsun.
30. Korkak dost düşmandan da çirkin.
31. Taa ii bir gün dostlarla yaşamaa, nekadar bir yıl düşmannarlan.
32. Dostu yıllarlan aarêersın, ama kaybetmää var nicä bir saatta.
33. Akıllı düşmandan korkma, ahmak dostundan sakın.
34. Dostluun paası belada belli.
35. Diil o dost, kimin aazından bal akêr,
ama o – kim dooruyu söyleyip, gözünä bakêr.
36. İi dostsuz adam bilmâz kendi kusurlarını.
37. Bul ölä dost, kimin için var nicä canını da havezläñ vermää.
38. Haliz dost o, kim iilää üüreder, fenalıktan da durgudêr.
39. Eski dost, nicä şarap: nekadar taa eski, okadar taa kaavi.
40. Nicä dostuna döşedecän, kendin da ölä yatacan.

KİYAT. ÜÜRENMAK. BİLGİ

1. Kiyatta bilgi aara, o – nicä altın para.
2. Bilgi adamın gözlerini açêr.
3. Nekadar üürenecän – okadar da bilecän.
4. Çok bilän – açıkgöz, adamın da sözü – söz.

5. Eer istäärseydin bilmää – lääzım taa çok üürenmää.
6. Üürenecän – ilerleyecän, üşenärseydin – geeri kalacan.
7. Ko saçın kısa olsun, ama fikirin – uzun.
8. Okuyarsan, dostum, çok – köstek bu dünnedä yok.
9. Çok bilärsän – kaçarak, eer bilmäärsän – aalayrak.
10. Okumaa sän bilmäärsän – bokluk,
Kapalı gözlerin perdesi.
Sän tutarsan kiyatlan dostluk –
Aydınnık hem şafklı ilersi.
11. Çok kerä tekrarlaycan – birkerä unutmaycan.
12. Çok istäärseydin bilmää – taa az lääzım dinnenmää.
13. Üürenmenin faydası belli – üürenän taa fikirli.
14. Hiç utanma üürenmää, çalış taa çokça bilmää.
15. Bilgidän zarar hiç yok, ama faydası pek çok.
16. Üürenmää utanma, bilmemää utan.
17. Dostlaş kiyatlan, kardaşım,
Onsuz yola hiç çıkma.
Başka şeylär ko biktırsın,
Kiyatlara – sän bıkm!
18. Dünneyi aydınnadêr güneş, ama adamı – bilgi.
19. Taa ölüncä üürenäsin.
20. Üürenärsän – yaşamak! Üşenärseydin – ahmak!
21. Üüreniciyä – bilgi, üürediciyä – sevgi.
22. Çok lafedän, dostum, – eker, ama sesleyän – biçer.
23. Yanıldısaydın – tanı, bozma hiç sän kanını.
24. Sölä sözün özünü, çıkarmasın gözünü.
25. Bilginin kökü acıdır, ama meyvası onun tatlıdır.
26. Kim denämeer karannı, aydınnı aaramaycek.
27. Üürenecän – bilgiyä yol açacan.
28. Bir üürenmişä beş ahmak verärim.
29. Üürenmeycän, okumaycan – nacak gibi kör kalacan.
30. Taa su içinä girmeyincä, üzmää üürenämeycän.
31. Kim bilgiylän dost, ona olmaz prost.
32. Bilgisiz yaşamaa, sade eri kaplamaa.
33. Bilän adam ilerdä, bilmeyennär – geeridä.
34. Bilmeziyä bir çift terlik ta dikämeycän.

Komrat pedkoleci. M.F. Mavrodi urokta.

35. Bän bilerim, ani bişey bilmeerim.
36. Çalışma bilmää hepsini.
37. Arif adam ürener sade onu, ne läázım, ama diil sıradan.
38. Gecelär verilmä, şafk läázım olsun deyni.
39. Eer sendä varsaydı bilgi şafkı, brak başkası da kullansın onu.
40. Pek siirek hem akıllı adam var nicä açıklasın, ani o naşeyseydı bilmeer.
41. Bilginin ucu, kenarı yok.
42. Görän adam diil o, kim bayırı görer, ama o, kim görer, ne bayırın ardında var.
43. Yarı ilgi – diil ilgi, yarı bilgi – diil bigi.
44. Bilgisiz adam, nicä pençeresiz ev.
45. Kim kiyat okumêr, dost – onun işleri pek prost.
46. Kim baari naşeyseydı okuyêr, okumayannardan taa akıllı.
47. Yazan adam iki kerä okuyêr.
48. Annatma, ne okudun, annat, ne annadın.
49. Nekadar az adam biler, okadar taa çok lafeder.
50. Kiyatlar, nicä kullar, bilgi bana taşıyarlar. Ömürün ucu var, ama bilginin – yok.

ZAAMET. İŞ. ZANAAT

1. Eer bilmäärsän ustalık – sennän yapmêêrim dostluk.
2. Saburluk, zaamet getirär kismet.
3. Edi kerä ölçecän – birkerä yanılmaycan.
4. Haylaz örüyüşündän belli.
5. İi adam prost iş yapmaz, becermäärsä – tutunmaz.
6. Adam işindän belli.
7. Küsmä hiç bana, zerä ödek işinä görä.
8. Ne ekecän – onu da biçecän.
9. Nicä döşedecän – ölä da yatacan.
10. Erken kalkana Allaa da yardımdayarmış.
11. Eer istäärsän süt içmää – taa islää doyur inää.
12. Kim isteer zengin olmaa – taa çok lääzım çalışmaa.
13. Adamın paası işinä görä.
14. Zaametsiz pireyi da tutamaarsın.
15. Kismetli olmaa istäärsän – sayma zaameti, dostum.
16. Adamı bakêr zaamet, eer haylazsan – yok kismet.
17. İşleyärsän – iyecän, üşenärsän – parmaanı emecän.
18. Çilingir käämil zanaat, ol buna da sän kanaat.
19. Bişey yok bu dünnedä, angısını zaamet enseyâmesin.
20. Zaametsiz yaşayacan – aalemdän ileri ölecän.
21. İşlämedään dinnenmäk ta yok.
22. Kırdä ekmek taa tatlı.
23. Eer haylazsaydın, dostum, yaşaman raatsız olsun.
24. Uzun geceyi kısalt, gün duuuncasına kalk.
25. Erin gözellii – güneş,
Adamın da – sade – iş.
26. Ekmää ertesi gününä brak, ama işi brakma.
27. Adam terindän tanınêr.
28. Adamı Adam yaptı – zaamet.
29. Zaamettä kismet aara, zaamet – yaşamak, para...
30. Ekmek iştän sora – baldan da tatlı.
31. İşleyän adamdan kismetli yoktur.

32. İşi düşünüp ta yap, düşünmä yaptıktan sora.
33. Zaamet adamın ömürünü uzaldêr,
Ama haylazlık – onu kısaldêr.
34. Zaametlân kismet kol-kola gezerlâr.
35. Uykusuzluun ilacı – zaamet.
36. Zaamet – en büük ilaççı.
37. Zorundan, belalardan sade zaamet kurtarar.
38. İşleyân adam kaavi, haylazın üzü – maavi.
39. Sıkıldısaydı canın – taa tez işindân tutun.
40. Yaşamanda zaametin eri herkerä olsun.
41. Adamın varkana işi, yok vakıdı hastalanmaa da.
42. Haylazlıkta – şennik az.
43. Haylazlık – büük hastalık.
44. Çok uyuyacan – tez ihtayarlyacan.
45. Kullanılmaz enser puluk) küflener.
46. Haylaz adam taa ölüncä hep hasta yapınêr.
47. Haylaz adam – diil adam, uzak olsun kapumdan.
48. Küf iyer kâr demiri, haylazın – kısa ömürü.
49. Göldä duran su kokêr.
50. Kim çalışmadı – o yaşamadı,
Ondan şafklı iz bu dünnedä kalmadı.
51. Haylaz adama dinnenmâk,
nicä zenginä – dilenmâk.
52. Adamın büyüklüü – onun yaptıkları.
53. Zaamet – kismetin bobası.
54. Adam zaametsiz, nicä kuş kanatsız.
55. Varsaydı, dostum, işin, – diiyecek etä dişin.
56. Näändä zaamet – orada kismet.
57. Zaametsiz adam, nicä uşaksız karı hem balsız arı.
58. Zaametsiz adam – kâr susuz pınar, ekinsiz kırlar.
59. Zaamet faydasız, yoksaydı onun ucu-bucu.
60. Haylaz adam sakırgaya benzäär, çünkü aalemin terini iyâr.
61. Zaametsiz sinää da ürküdämeycân.
62. İştân kaçan adam – insanın duşmanı.
63. Kismet havadan düşmâz, çürük armudu – domuz da imâz.

64. İsteyän – yapêr, aarayan – bulêr.
65. Biyaz ellâr aalemin terini sevâr.
66. Metetmä kendi işini, ko aalem metetsin.
67. Çalışkan adam – helal! Haylaza – eşil hardal.
68. Küçüktän zanaat aara, sora dalacan bala.
69. Senin yoksa zanaatın – benim hiç yok kabaatım.
70. Zanaatsız adam – sakat.

ADAM HEM ADAM İÇİN

1. Akıllı adam – irmidä da adam, ahmak adam – ellidä da eşek.
2. Adam – taştan çetin, çiçektän nazlı.
3. Dünnenin gözellii – Adam.
4. Önemli diil, nicä duudu adam, ama nicä o öldü.
5. Eer sana insan engel edärsä – ozaman daada senin erin.
6. İi adam var nicä demää ona, kimin yanında ilin solunêr.
7. Yalnız bän cennettä da yaşamam.
8. Akıllı adam aarêêr kusur kendisindä,
Ama ahmak olanı – aalemdä.
9. Eer istäärseydin adamı annamaa,
Lääzım onunnan yaşamaa.
10. Adamın ürää gözlerindän belli.
11. Dünnedä adın – Adam!
Olma bozuk kafadan.
12. Eer adamsan – ol Adam.
13. Herbir arı bal yapmaz.
14. Herbir uçan kuş inmäz.
15. Aarayan bularmış.
16. Korkutmuş kediyi kaymaklan.
17. Vakıdında işleycän – şen kadınca oynaycan.
18. Ürek şennenärkenä, adamın üzü-gözü güler.
19. Ne ekecän – onu da biçecän.

20. İnek ta kara, ama südü biyaz.
21. Güneştä da lekä var.
22. Sade Allaa yanılmaz.
23. Korkak olanı köpeklär uzaktan tanıyêr.
24. Girgin ölümdän korkmaz.
25. Zaalet bizi doyurêr, haylazlık – dilenci brakêr.
26. Çok lafetmektän fayda az, laflardan karnın doymaz.
27. İş bizä, dostum – saalık, haylazlık – büük hastalık.
28. İri otur, ama dooru sölä) lafet.
29. Herbir tencerä kapaanı bularmış.
30. Şiret tilki burnusundan tutularmış.
31. Söleerim, kızım, anna, gelinim.
32. Anasını tanımazkan, bobasını hiç ta tanımaz.
33. Garga garganın gözünü çıkarmaz.
34. Göz yaşınnan yangın süündürülmäz.
35. Saalıcaan olsun istäärsän –
Taa çok sportlan iilenäsin.
36. Yokkana saalın – dünnä karannık.
37. Ko tenin ihtyarlasın, ama canın genç kalsın.
38. Aaç kuruyêr, taş falanêr, ama adam hepsinä dayanêr.
39. Yımışak aacı kurt iyär.
40. Adam kaavi, demir gibi, yufka – yımırta gibi.
41. Sade ozaman adam olacan,
Açan aalemi da insan sayacan.
42. Göz acısı görüner, ama can ürek) acısı saklı.
43. Parmaan acısını can duyarmış, ama can acısını – kimsey.
44. Eer canın beladasaydı – altın döşek ta yardımnamaz.
45. Balı denizdä buultmuş.
46. Büün yalan sän sölediysän –
Sabaa da inanmazlar.
47. Adamın kaavilii – ürektä, aacın kaavilii – köklerdä.
48. Yalancıysan – git uzak, prost tabeetini sän brak.
49. Eer yalan sän sölediysän – dilin kurusun senin.
50. Haylazlarla iş kolay: işlemäärsän – yok malay.
51. İşlemäärsän yazın, dost, işlerin senin pek prost.

52. Eer raatlını bozarsaydı komşun – atıl evdän,
Ama eer dişinseydi – çıkar köktän.
53. Çürük dişlär kemik kemirmäz.
54. Dişlär diil sade imäk için, ama gözellik için da.
55. Aaz dişsiz, nicä dermen kayasız.
56. Kimin dişleri acıdı, sade o var nicä annasın diş acısını.
57. Becerärsän sän çok iş – yıllan iyecän emiş.
58. Tabeetini brak, dostum, taa tez işindän tutun.
59. Sarfoşluk – pek prost tabeet, sän ondan brakıl, elbet.
60. Hırsızın işi bokluk, sorma ona dooruluk.
61. Paun kuşu istäärseydi beenilmää, läüzüm sussun.
62. Gözellik akılsız, nicä gül yapraksız.
63. Saçsızı kolay kırkmaa.
64. Dostum, yoksaydı saçın – zarar yok,
kafanda sade fikir olsun çok .
65. Aalemä kuyu kazma – kendin düşärsin orayı.
66. Fena adamın aazı kokêr.
67. Eer eşeksän – taa ii sus.
68. Lafların olsun kaba, ama işlerin – çetin.
69. Diil ayıp fukaara olmaa, ayıp püsürlüktä yaşamaa.
70. Çok kerä yalandıran, sän biläsin – yok adam.

GENÇLİK. SEVDA. AYLÄ

1. Gençkenä aylä sän kur, ellidäseydin – otur.
2. Nicä anası, ölä da danası.
3. Ana sevdası bulacek uşaanı denizin dibindä da.
4. Çok gezecän, çok yaşaycan.
5. Sevdanın üzü gözäl, sevdaya açêr güllär.
6. Sevdanı sevärsän az, sora geeri o dönmez.
7. Yangını suylan süündürärsin, ama sevda
aliflenärseydi, yangıncılar da yardımnamaz.

Evelki bir gagauz aylesi.

8. Sevda – süündürülmüz ateş.
9. Sevda ölümdän kaavi.
10. Yoksaydı kimi sevmää, düşmeer eri çinemää.
11. Fena laf adamın üreeni yaralêêr,
Ama sevda – ilaqlêêr.
12. Sevdadan, nicä da ölümdän, kurtuluş yok.
13. Eski sevda tez süünmüz, yıl-yıldan unutulmaz.
14. Evlenmedik kız, koparılmadık
sevilmedik) çiçää benzäär.
15. Kocasız kartı, nicä balsız arı.
16. İşi ertesi gününä brakma, evlenmeyi da ihtyarlaa.
17. Yaşlı çocuu evermää, nicä kart yaanıyı pişirmää.
18. Karı evdä fenaykana, köpek ta o aulda durmaz.
19. Acacın yoksa kökleri – kuruyêr, ayledä yoksaydı uşak –
kaybeler.

20. Uşaklar – yaşamanın çiçekleri.
21. Herbir uşak anasına deyni – dünnä gözeli.
22. Anaya deyni onun uşaa altından da paalı.
23. Aylenein gözellii – uşak.
24. Hepsi gençkenä gözäl.
25. Gençkenä kız – toomrucak, vakıdı almaa kucak.
26. Yokkana uşak, yok sevinmelik ta.
27. Bir uşak – diil aylä, iki ev o – diil maalä.
28. Adam belli karısından, uşak belli anasından.
29. Yulaf ekän booday biçmäz.
30. Eer sevärsän – sevilecän.
31. Sevda – en gözäl duygu.
32. Taa ii ölmää sevdadan, nekadar salgınnardan.
33. Eşillii sän sevärsän – çok yıllar yaşaarsın.
34. Sän daayı koruyacan – taa ilin soluyacan.
35. Ayaz ihtyarı da gençlede.
36. Gençlik – insan ilkyazı.
37. Gençliktä ne ekecän, ihtyarlıkta biçecän.
38. Gençkenä zanaat edin, sora olacan zengin.
39. Sevmäk – aalemin kısmetinä sevinmäk.
40. Sevgili karı ihtyarlamaz.
41. Sevda maymunu da oynamaa üüredär.
42. Sevda satın alınmaz.
43. Sevda akıllıyı da ahmak yapar.
44. Karıyı ayır diil gözlän, ama kulaklan.
45. Adamsız karı – üüsüz.
46. Kuşlar kaavi kanadınnan,
Karı kaavi kocasınnan.
47. Anasız uşak – uşak üüsüz,
Bobasız uşak – uşak üzsüz.
48. Kocasız, nicä kafasız, karısız, nicä elsiz.
49. Ayledä varkan tatlı dil, ortada – sevda, sän bil.
50. Karı adamsız, nicä beygir çılıbırsız.
51. İkinci karı – yama.
52. Karı hızlı bulacan – taa ölüncä aalaycan.

-
53. İi karının adamı aç durmaz.
 54. Ana sevdası ihtyarlamaz.
 55. Açan karı evciman, o evdä bitmüz paran.

TABIAT (NATURA)

1. Pak soluk – saalın dostu.
2. Yaamurdan kaçmış, toluya düşmüş.
3. Yımırta tauu üüretmüz.
4. Aç gözäl dallarınnan, adam – yaptıklarınnan.
5. Neredä paklık – orada saalık.
6. Eşillii sevärsän sän – sevecek seni insan.
7. Söleyim sana dooru: eşillii pekçä koru.
8. Olma pupuk sän, karı – kaybedecän uşakları.
9. Korku daayı bekleyärmüş.
10. Canavardan korkan, daaya gitmüz.
11. Kurt-kuşlar – bizim dostlar, çok fayda yapêr onnar.
12. Tabiat – büük evimiz, biz onu koruyacez.
13. Tilki, kümesä dalarsan, kuyruksuz olur kalasın.
14. İilikçi adamsız dünnä olmaz.
15. Kendi karımca küçücük, ama işleri pek büük.
16. Garga gargacı görmüş: “Gözelim benim”, – demiş.
17. Balsız hotulda arı kışlamaz.
18. Garga garganın gözünü çıkarmaz.
19. Garga aynaya bakmış, kartal kendini saymış.
20. Yılanın kuyruuna basmayınca – dalamaz.
21. Karımca kışa yazdan hazırlanêr.
22. Kör kedadän sıçannar korkmaz.
23. Aç köpek sürüyü beklemüz.
24. Öküzä boyndruk aar gelmüz.
25. Kartallar yalnız uçêr, koyunnar sürüyä toplanêr.
26. Bülbülä altın kafes ta – kapan.

27. Kediye sıkıştırarsan – üstünä atlaar senin.
28. Körköstebek fener aaramaz.
29. Sülük komşulara da gitsä, evini evdä brakmêêr.
30. Hayvannar iyer otu, biz da – hayvannarı.
31. Yılan derisini diiştirir yılda bir kerä, ama hayırsız adam
üzünü – hergün.
32. Karımcadan örnek al – kışa yazdan hazırlan.
33. Tauk kıtkıdaklamasına görä yımırtaayı yapsa – o yımırta
dama sıymaz.
34. Angı küüdä aaç var çok, ölü orada pek yok.
35. Taa ii daalarda gezmää, nekadar ilaç içmää.
36. Varsaydı çok aaç – kesmä, azsaydılar – koru, ama yoksaydı
– mutlak dik.
37. Serin lüzgär – eski dost.
38. Daayı, dostum, koruyarsan – saalını koruyacan.
39. Tabiattan taa ii ilaççı yoktur.
40. Pak soluk – salgınnarın duşmanı.
41. Yoksaydı güneş – saalık ta yok.
42. Güneşsiz ot ta bümüz.
43. Angı evdä güneş çok – ilaç, hasta orda yok.
44. Herbir otçaaaz da güneşä uzanêr.
45. Nereyi güneş girämeer – orda hastalık yataa.
46. Gün, sucaaz hem soluumuz – bizim en ii dostumuz.
47. Adam tabiatın dostu. Dost dosta fenalık yapmaz.
48. Sade adam var nicä diiştirsin, gözelleysin tabiatı. Paalı
dostum, hatırla tabiatı.
49. Unutma, adam, ani sän tabiatın ooluysun. Akıllı ool anaya-
bobaya fenalık yapmaz.
50. Tabiatı korumaa – bu herkezin borcu. Koruyacan tabiatı –
koruyacan yaarınkı günü, uşakların, torunnarın saalını.

YILIN ZAMANNARI

1. Yazın kızaa hazırla, kış – taligayı sakla.
2. Varsaydı martta yaamur – olur teknedä hamur.
3. İlkyazın gözellii – çiçek, güzün gözellii – ekmek.
4. Yazın sän çalışacan – kışın tatlı uyuyacan.
5. Dışarda urdu ayaz,
Yap içersini sän yaz.
6. Kışın ii dinneneçän –
Kırı ilkin ekeçän.
7. Kaar yaadıysa kışın çok –
Kahır ekmek için yok.
8. İlkyazın çalışacan –
Güzün boyar olacan.
9. Bütün yaz çalışacan – kışın raatlık bulacan.
10. Ayaz pekçenä yakêr, meşinneri patladêr.
11. Yatma yazın gölgedä, ekmek büümeer sergendä.
12. Yaz geldi gölmään terli, ekmään olur şekerli.
13. Sıyırcıklar geldilär – ilkyazı getirdilär.
14. Turnalar gitti kırdan – lüzgär esti poyrazdan.
15. Turnalar uzaa uçêr, güz kışa hazırlanêr.
16. Aprel geldi, suuk gitti.
17. Kışın kork canavardan, ama yazın – sinektän.
18. Kışın kuvet topladıysan, ilkyazdan hiç korkma.
19. Eri güneş yısıttı, çayırdä otlar çıktı.
20. İki turna bir da kaz ilkyazı, dostum, yapmaz.
21. Herbir hastalık, dostum, çekeder suuklamaktan.
22. İçerdä sıcakkana, lafedersin taa havezlän.
23. Üşüdüseydin – yısın, saç büüdüseydi – kırkın.
24. Adam, üşüdüynän, giyer, ne bulêr, acıktıynan – kuru
ekmää da kolaç sayêr.
25. Tok adam ayazdan korkmaz.
26. Brak, dostum, kışlar gelsin,
Tabiat ta dinnesin.

27. Açan kışın çokça kaar, seviner pek uşaklar.
28. Ev boyunca kürtünnär – berektli ekinnär.
29. Yaz veriler, kışa hazırlanmaa deyni.
30. Güzdän gözäl zaman yok, meyva, eşillik – pek çok.
31. Güzlär bizdä pek paalı – baalar üzüm asılı.
32. Güzün dolaya baktın – herersi dolu altın.
33. Suukkana, inek derisini da giyecän.
34. Önemli sıcak olsun döşek, imäk suuk ta var nicä olsun.
35. Herbiri sıcaa sever, herbiri sıcak bekleer.
36. Sıcak, nicä eski doktor.
37. Açan dışarda sıcak, bunu sevmeeer salt ahmak.
38. En gözäl çiçeklär açêrlar sıcaktan.
39. Karı günündä, dostum, vazalar çiçek dolsun.
40. Uşaklar yazı kıştan bekleer.

EKMEK. İMÄK

1. Papşoy unundan kolaç olmaz.
2. Diiliz, dostlar, biz hiç aaç, varkana biyaz kolaç.
3. Ekmek unsuz olmaz.
4. Aaç tauk düşündä darı görürmiş.
5. Toprak bizi doyurêr, nicä ana uşaanı.
6. Suylan ekmek varsaydı – kahırılanma, dost,
Ama bunnar yoksaydı – ozaman iş prost.
7. Sofra gerciklii – ekmek.
8. Çok, dostum, işleyecän – tatlı ekmek iyecän.
9. Aaç adamı uyku tutmaz.
10. Ne ekecän, onu da biçecän.
11. Ekmeyän, biçmäzmiş ta.
12. Ekmeklär aaçta bümüz, tersiz sana verilmüz.
13. Sıkacek oolu boba – olacek ekmek kaba.
14. Zaaquetsiz ekmek olmaz.

15. Terleyincä sän işläärsän – ekmecii tatlı iyärsin.
16. İi aşçı on doktorun erini tutar.
17. İi aşçıylan çok yaşayacan.
18. Adamın ameli iyärkän açılêr.
19. Masada kalabalıksa – imeklâr taa datlı.
20. Eer istäärsän kaurma – läüzım taa çok çalışmaa.
21. Nicä işleyecän, ölä da iyecän.
22. Padişaa da, dilenci da hepsicii imää isteer.
23. Nicä pişirecän – ölä da iyecän.
24. Eer piinir imää istäärsän – läüzım koyuncuk tutasın.
25. İki parça kıırma bir lobuttan taa iidir.
26. Çalışkannar imektä haylazlardan geeri kalêrlar.
27. Nicä iyer, ölä da işleer.
28. Lafedärkän, läüzım düşünmää, ama iyärkän – çiinemää.
29. Taa ii iki kerä imää, nekadar bir kerä düülmää.
30. Süüş tauk süüş kartofidän taa iidir.
31. Tenesiz tauk büümüz.
32. Yok ölä adam, ani imedään işlesin.
33. Kendi terinnän kazanılmış imäk taa datlı.
34. Adam yaşamêr imää deyni, ama iyer yaşamaa deyni.
35. Nekadar çok çiiıneyecän – okadar çok yaşaycan.
36. Yokkana ekmek – gitmüz başka imäk.
37. Yaanısız yaşamaa var nicä, ama ekmeksiz – yok.
38. Yoksaydı masa, ekmek olsun –
onu ayakça da var nicä imää.
39. Nekadar da düşünmesän –
tuzdan-ekmektän taa paalı yoktur.
40. Saa yaa bulamacı bozmaz.
41. Prasayı kâr popaz da hergün imüz.
42. Ballan kaymak islää, ama ekmeksiz yaşayamaycan.
43. Balı çok imää olmaz.
44. Yokkana ekmek, zorda kolaç ta gidecek.
45. Salgınnarın duşmanı – suan, korkma, dostum, sän ondan.
46. Acıkılmış adam kudurmuştan beter.
47. Açık aaz aç kalmaz.

48. Acıyan – çok, ekmek verän – yok.
 49. Aç adamın gözleri ekmek teknesinä baalı.
 50. Piinir, ekmek – hazır imäk.
 51. Kaun, karpuz yata-yata büüyer.
 52. Ucuz etin dadı da ölä.
 54. Veresiyä şarap içän iki kerä sarfoş olarmış.
 55. İyän bilmäz, duurayan bilär.

YAŞAMAK. ÖMÜR

1. Eer bekläärseydin iilik – yapma insana körlük.
2. Çoktan annamayan – azdan hiç ta annamaz.
3. Yatak altında yaamurdan korunmaa zor.
4. Samannıkta iineyi aaramaa.
5. İi mal küüdä satıarmış, aşırıya çıkarılmaazmış.
6. Adamın aazı çuval olsa da baalayasın.
7. Sinsor susan) köpektän korun.
8. Örtülü kordan korkasın.
9. Parmaanı aazına alacek – kolunu da yudacek.
10. Sän söläärseydin yalan – betfalaar seni insan.
11. Baca mı – läázım tütsün.
12. Ateşsiz kotlon olmaz.
13. Kedinin ürüklüü eşiktän külläädän.
14. Eer kalkarsan erken sän – taa uzaa etişecän.
15. Raat istäärsän uyumaa – borcu läázım çevirmää.
16. Yaptıysan sän erdä iilik – evin olar çiçeklik.
17. Sän körlük yaptıysan çok – raatlık uykuda da yok.
18. Yoksa zannatın – edin, ürektän sana dedim.
19. Malay attısan fırına – çıkmaycak ordan kırma.
20. Canımızı Allaa alêr, yaptıklarımız sade kalêr.
21. Alatlama dilinnän, taa ii alatla elinnän.
22. Biyaz ellär kara işi sevmäz.

23. Ömür ölçülmeer vakıdın uzunnuunnan, yıllarlan, ama adamın yaptıklarınınan.
24. Eer yaşamanın dadını annamaarsaydın – boşuna yaşêersın.
25. Çok yıl boşuna yaşamak – o hep okadar, ani küçükkenä ölmäk.
26. Kim saklêêr yaşlarını – o saklêêr yaptıklarını.
27. Lääzım bu dünnedä ölä yaşamaa, ani öldüynän, mezar-cıların da canı acısın sana.
28. Halkını sevän adam – öldüktän sora da yaşêêr.
29. Patriot – Vatanın canında birkerä bilä ölmöz.
30. Diil çirkin ölmää – çirkin unudulmaa.
31. Taa ii ölmää, nekadar öldürmää.
32. Hayvan öldüktän sora brakêr derisini, ama adam – kendi adını.
33. Öldüktän sora adam var nicä yaşasın yaptıklarınınan sade insanın üreendä.
34. Pek ii, açan uşak büüklär gibi düşüner pek prost, açan büük adam uşakçasına yapêr.
35. Ömür, nicä deredä su – gider üfkeli, uslu...
36. Sakla samanı – gelär zamanı.
37. Ayaklarını uzat yorgana görä.
38. Sevinmä varlaa, kalarsın darlaa.
39. Boşuna vakıdı öldürän ömürünü kısaldarmış.
40. Pençerä aşırı dünnä görünmöz.
41. Yatarkan uyumaa kalkmasını da düşün.
42. Eer gençliktä açlık çekärsän – kahırulanma pek, ama zenginmediysän – atlatlama sevinmää.
43. Biyaz koyunun kara kuzusu da olur.
44. Alçak erdä bir topaç ta kendisini bayır sayarmış.
45. Altın küflenmöz, deli akıllanmaz.
46. Almaların iisini domuz iyärmiş.
47. Pek yaş olma – sıkarlar, pek kuru olma – kırarlar.
48. Küçük uşak – küçük kahır, büük uşak – büük kahır.
49. Cömertlän nekezin harcı birmiş.
50. Kama kamayı fırladarmış.
51. Tikensiz güllär olmaz.

52. Dünnenin ucu yoktur.
53. Eşektän beygir olmaz.
54. Avcı olmasa, tilkilär panayır içindä gezerlär.
55. Gözelä bir gündä da doyulur, ii adama – bir yılda da doyulmaz.
56. Hırsıza kilit olmaz, kär demir da dayanmaz.
57. Kör kuşun yuvasını Allaa yaparmış.
58. Musaafir – üç gün musaafir.
59. Lüzgär ekän – boran biçär.
60. Saarsaydı – iki kerä sölemää faydasız.
61. Taa ii varlıksız saalık, nekadar saalıksız varlık.
62. Korunan gözä gübür düşmäz.
63. Söz gümüssä, susmak – altın.
64. Tarlada izi olmayanın, sofrada üzü olmaz.
65. Birkanatlı kuş uçmaz, aylä uşaksız olmaz.
66. Derä boyunda çeşmä yapılmaz.
67. Köpään duvası tamannansa, göktän kemik yayacak.
68. Çok aarayarsan – az bularsın.
69. Taliga şindi da orda.
70. Kotoy sesläärmiş hem iyärmiş.
71. Gençliktä ne yapacan – ihtyarlıkta bulacan.
72. Sütlän aşlanmış da yuurda da üfleer.
73. Namuzluysan – iş helal, ama diilseydin – bela.
74. Gülmä sän komşuna, gelär kendi başına.
75. Saburluk hem dayanmak – usluluk, raat yaşamak.
76. Pıtırak ekän booday biçmäz.
77. Çalışan – kazanêr.
78. Çalış laflar az olsun, ama çokça annatsın.
79. Duran demir – küflener, işleyän – yalap eder.
80. Tatlı dil yılanı da deliindän çıkarar.
81. Nekadar çok sän kendin verecän – okadar taa zengin olacan.
82. Yatan taşın altına su akmaz.
83. Kan su olmaz.
84. Yaşamaarsaydın dooru – öbür dünnedä korun.
85. Alatlama fenalık yapmaa.

DÜŞÜNMEKLERİM

Mamu

Mamudan paalı bu dünnedä bişeycik hiç yoktur. Mamunun lafları nazlı, paalı, gözäl, yalpak, sıcak hem tatlı. Onun biyaz saçlarını, göl gibi derin gözlerini, kabarcıklı ellerini bän pek severim hem birkerä bilä unutmam. Mamu yaşasın deyni, bän hazırım kâr genç canımı kurban vereyin.

(Beşgöz, may, 1967-ci yıl)

Emin ederim!

Zavalı hem çok mutlu Vatanım! Sevgili hem çalışkan halkım. Nelär başından geçirdin – sade sän bilersin! Cenklär hem türlü ateşlär yaktılar gagauzları – yakamadılar! Çok türlü duşmannar abandılar üstünä, zeetledilär, istetilär öldürmää – öldürämedilär! Çirkin açlıklar hem salgınnar, türlü belalar hem zorluklar harman taşı gibi çok kerä geçtilär gagauzların üstündän, topraklan hem çamurlan karıştırdılar – kaybedämedilär!

Gagauzlar herbir belanın, zorluun altından, nicä masal kahramannarı, kalkıp silkindilär da ilerkisindän taa kaavi oldular! Halkım evelki zamannardan artık irmi birinci asırä çatı hem taa da binnärlän yıl yaşayacak!

Böläydir benim kahraman halkım! Böläydir bizim gagauzlar, angıları işin da sırasını bilerlär, dinnenmää-şennenmää da becererlär!

Tä neçin bän büün, kraalı saçlı irminci hem irmi birinci asirlerin çatırında, bän – evelki oguzların oolu – paalı ana topraan önündä, lüzgerdä saurulan halk bayraan önündä emin ederim! Sevgili karagöz Bucaan, kül saçlı çayırların-bayırların önündä, gençecik hem yalpak Gagauziyanın önündä emin ederim! Çalışkan hem arif gagauzların önündä emin ederim, ani nekadar saalım olacek – halkıma, Vatanıma izmet edecäm!

Nekadar halım olacek – bütün haşlak üreemi, can sıcaklığını halkıma, Vatanıma baaşlayacam! Taa ölüncä – sizi sevecäm, hoşlayacam hem şanlayacam! Emin ederim!

(*Kişinöv, dekabri, 1997-ci yıl*)

Bän kismetliyim

Bän kismetliyim, ani duumuşum bu ayozlu erdä, angısının adı Bucak! Bän kismetliyim, ani bu geniş ürekli hem girgin halkın birisiyim! Bän kismetliyim, ani bän uslu hem girgin, çalışkan hem serbest gagauzların ooluyum!

Bän bıkmêêrım şaşmaa gagauz karıların hem kızların elin-dän çıkan kilimnerä, palalara hem türlü kadrelerä! Bän bıkmêêrım şaşmaa: “Nezaman, sanki, bu nazlı, küçüräk insannar etiştirerlär uşaklarını da bakmaa, evlerini da tertiplemää, ay-lelerini da yıkayıp – doyurmaa, aulda da işlemää, gözellenmää da, başka işinä da bakmaa!”

Bän herkerä mayıl olêrım, açan görerim işlän gömülü gagauzları düünnerdä yada başka konuşkalarda. Ne kadıncalar hem maaramcalar kıvradêrlar! Ne horular hem joklar yavruşka gibi büülü kuvetlän kaldırêrlar bu yorgun gagauzları havaya da onnarın tabannarından sade kıvılcın firlêêr! Şaşılacak iş!

Bän çok hodullanêrım, açan başka milletlerin arasında (üürenmişlerin, politiklerin, sportsmenlerin), bir kilim sızgısı gibi, durêr yada bulunêr gagauzların da birisi! Bu gösterer, ani Gagauziya yaşêêr, yıldan-yıla kuvetlener! Bu gösterer, ani gagauzlar da sayılêrlar, hatırlanêrlar başka milletlerin arasında! Bu gösterer onu da, ani gagauzlar giderlär zor, ama dooru yoldan!

Beni kâr hodulluk şişirer, açan düşünêrim, ani bän da halkımnan barabar giderim bu geniş serbestlik yolundan güneşä karşı! Bän kismetliyim, ani bän da gagauzum hem bütün türk dünnesinin bir azasıyım!

(*Kişinöv, avgust, 1998-ci yıl*)

Hatırlık

Hepsicii insannar, bu dünnedä yaşayannar, lääzım bilsinnär hem birkerä bilä unutmasınnar, ani lääzım namuzlu olmaa, kendi terinnän yaşamaa, biri-birinä yardımnaamaa, tabiatı korumaa: çalışmaa, yaşayarkan, nekadar taa çok hatırlık hem iilik yapmaa.

(Kişinöv, sentäbri, 1990-cı yıl)

Laf

Laf – o büyük bir instrument. Lafın biri var nicä insanı toplasın da, çil gibi daatsın da. Başka bir laf – var nicä onnarı ayırsın da, dostlaştırsın da. Laf var nicä izmet etsin sevdalaa da, ama var nicä izmet etsin duşmanmaa da.

Tatlı laf – var nicä aar hastayı döşektän kaldırsın. Ama acı laf saa adamı da olur mezarlaa götürsün.

Halkım, paalı dostlarım! Kullanın herbir lafı düşünüp ta. Hızlanmayın adamın üstünä o laflarlan, nicä kılıçlan. Unutmayın: tatlı laf var nicä kâr yılanı da kendi deliindän çıkarsın. Kullanın lafları düşünekli: nicä doktor yılacı kullanêr, adamın hastalına görä.

(Kişinöv, fevral, 1992-ci yıl)

Üüredici

Üüredicinin eri büünkü zor vakıtlarda – olmaa yaşamanın önündä, hepsindän ileri da diil uşakları kendi ardına götürmää, sürüklemää, ama herbir uroonu otakım kurmaa, ki uşaklar kendileri büyük havezlän onun ardına gitsinnär, çalışarak kendi öndercilerindän geeri kalmamaa hem mutlak koyulmuş neeti tamannamaa.

(Kişinöv, yanvar, 1996-cı yıl)

Büük usta

Üüredicidän taa büük usta bu dünnedä yok! Onun elindän çıkêrlar doktorlar da, çobannar da. Herkezi lääzım alsın bunu kafasına. Hem lääzım kâr prezident ta baş iiltsin ustasına.

(Kişinöv, may, 2000-ci yıl)

En paalı

Benim halkıma deyni büünkü gündä en paalı: Gagauziya, Moldova, Vatanımızın bayraa, usluluk, dostluk, dilimiz, adetlerimiz, kismet hem bereket, uşakların kismetli küçüklüü, türkülerimizin ötmesi hem kulturamızın ilerlemesi.

Yaşamaa isteeriz birliktä,
Düündä olmaa şenniktä,
Görmäa gökün üzünü,
İmäa tatlı üzümü,
Olmaa yıl-yıldan zengin,
Gençlär gezsinnär girgin,
Bayraamız çalkalansın,
Gagauzlar yaşasın!

(Kişinöv, yanvar, 1998-ci yıl)

Haliz yaratıcı

Vatanımız, halkımız bekleer, ki evlat boyları çıksınnar bizim elimizdän terbedili hem zengin ruhlu, namuzlu hem çalışkan, işä hem zaametä hazır, dilini hem adetlerini kullanan, Gagauziyanın hem gagauzların ömürünnän yaşayan...

Bu diil kolay. Şkolaları kurikulumun temelinä koymaa deyni, lääzım haliz üüredicilər, haliz yaratıcılar!

(Kişinöv, avgust, 1998-ci yıl)

Açık dannarı bekleeriz

Büün, 21-inci asirin çeketmesindä, herbiri kendi bakışlarını şkolaya doorudarsaydı, yaarınkı günün dannarı taa açık hem taa şafklı olarlar!

(Kişinöv, yanvar, 2001-ci yıl)

Üürenmiş adam

Herbir üürenmiş adam: deputat, prezident, politik-birkerä bilä düşmeer unutsun, ani onu bu üüseklää üüredici kaldırdı!

(Kişinöv, avgust, 2001-ci yıl)

BILMEYCELÄR

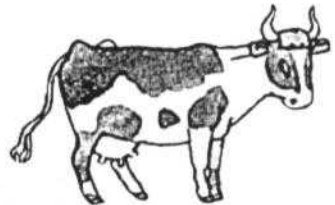
300 BILMEYCÄ, DOSTUM,
BÄN SANA DEYNI KURDUM

A

1. Asılıyız biz dalda,
Kırmızıyız biz.
Vardır çok kerä bizi
Yazın idiiniz.
2. Açan bizä gelir dostum,
Evin üstündä yaşêr.
Kurbaaları deredä,
Nicä sızırma yudêr.
3. Ak deniz, kara balık,
Denizdä kalabalık.
4. Aazıma düştü –
Eridi.
Çokça beni
Sevindirdi.
5. Adam boyunca bir evdä
Durêr o taa çok büyük
evdä.
Rubalar yaşêr onda,
Giyersin, ne lääzım zorda.
6. Arkasıüstü yatarkan,
Yok bendän bir da fayda,
Sade duvara dayaarsan, –
Aşaa-yukarı ayda.
7. Adamın var dört oolu:
Hepsi akıllı, boylu.
Arada salt bir küçük.
Hem adı onun “gücük”.
Hepsindä uçar uşak:
Biri – suuk, biri – sıcak.
Onnarda – dördär bacak.
Bacakta – edi parmak.
8. Duuması suuktan,
Ölmesi sıcaktan.
Ateştä yanmaz,
Suda buulmaz.
9. Aaçta oturêr hayvan:
Kuyrucaa, nicä kedinin,
Kulacıkları, nicä kedinin,
Gözçeezleri, nicä kedinin,
Tırnacıkları, nicä kedinin,
Tüüçeezleri, nicä kedinin,
Ama o – hiç diil kedi.
Sanki ne onun adı?
10. Attım erä bir tenä,
Oldu hamur bir teknä
11. Ardında onun süpürgä,
Önündä – diiren.
Altında onun küpçääz,
İçindä – tatlı sütçääz.

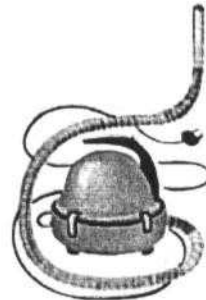

12. Altın yılan
Gökü yardı,
Dolaylar
Çatırdadı.
13. Aazınnan otlêêr,
Kuyruunnan toplêêr.

B

14. Bir ev
Dolu uşaklan,
kapu açılêr
Bıçaklan
15. Bir ucu
Eldä,
Öbürü –
Göldä.
16. Bän durêrim – o durêr.
Bän giderim – o gider.
Onun önündä kaçêrim–
Ardıma benim gelir.
17. Biri birini aarêêr,
Biri birindän korkêr.
Sade etişsin biri –
Öbürü ondan kaçêr.
18. Benim altımda –
Küçücük.
Onun altında –
Üçücük.
19. Brakma yatayım burda,
Sergendä çetin tafta.
Sän benimnän
dostlaşarsan –
Arif adam olacan.

20. Güüdesi içerdä,
Kafası dışarda.
21. Biz bir derecik tuttuk,
Onu evä dooruttuk.
Şindi hergün içerdä
Yıkanêrız deredä.
22. Bän küçüküm, köşedä
Urokta durêrim,
Ama şen aralıkta
Dışarda atlêêrim.
Uşaklar aralıkta
Çok beni severdär.
Çan ursun, beni alıp,
Klaslara girerlär.
23. Bacaklı, ama kolsuz,
Var yannarı – iyesiz.
Var oturaa, ama
şkembesiz,
Arkalı, ama kafasız.
24. Burnusunnan kokalêêr
Erleri, kilimneri...
Toz kaçamêêr hiç ondan,
Saklanamêêr bireri.

25. Başlaa onu baaladım,
Bitirincä – aaladım.
Gözäl onu kıvradıp,
İiyä hizlıca sardım.
26. Bän gübürlän doyunêrim
Hem iyärkenä – yudêrim.
Açan var gübür pek çok,
Sade ozaman bän tok.
27. Bir da ev hiç yok bensiz,
Bensiz saabi – kâr elsiz.
İçersi temiz, ya bak:
Neredän geçtim – pam-
pak!
28. Bensiz temizlik hiç yok.
Beni sevensär – pek çok.
Salt yıkanmadın biri
Beni itirer geeri.
29. Başım da ateş yanêr,
Güüdäm eriyer heptän.
Faydalı olmaa deyni,
Kullan salt gecä beni.
30. Bacaktan kalpaadan
O – çetin demir.
Çokanı gördüynän,
Taftaya girir.
31. Beş kardaş var izmetçi:
Sade birisi lafçı.
İkisi – gözledici,
İkisi – sesleyici.
32. Bän onun ardına –
O bendän.
O benim ardıma –
Bän ondan.
33. Burnuda oturêrız,
Dünneyä bakêrız,
Erä düşmeylim deyni,
Kulaklardan tutunêrız.
34. Bu sabaa gezärdi dörtlän,
Gündüz – ikiyä döndü.
Sade gün avşamnadı –
Birdän sopayı aldı.
35. "Beş hem beş" –
kankardaşlar,
Hepsi birerdä duuar.
Tä onuştan da, dostum,
Barabar onnar yaşaar.
Birerdä yumurukléêrlar,
Birerdä onnar yatêrlar.
Çinsabaalendän işä
Tutunêr onnar beşär.
36. Benim erim burnunda,
Pek görünür oradan.
Var iki kolum sarkak
Hem dostum benim – kulak.
37. Bän gözälim, kıvracık,
Gün gibi tombarlacık.
Yanaklarım boyalı
Hem içim da pek tatlı.
38. Bän yaşêêrim karıkta,
Köküm bir, ama tatlı.
Eşil peliim dışarda,
Turuncu etim saklı.

39. Bu küçük potmarcıklar
Bizim aulda yaşêêrlar,
Onnar otlar içindä
Dayma saklambaç
oynêêrlar.

40. Bük bir gemi kuruda,
Üzer altın dalgada.
Ardına bişey kalmaz,
Bundan salt bükler tınaz.

41. Bizdä var diri kilit,
Zorcana evdä onsuz.
Hırsız girärsä aula –
Bir kıpımda kalar donsuz.

42. Boyu-postu –
İi, kıvrak,
Yazı-kışı –
Eşil donak.

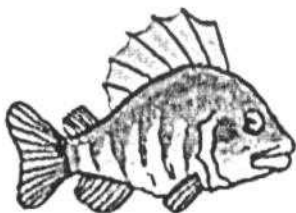
43. Bir bacaklı Toşi,
Kalpacı biyaz.
Onnarı gördüyünän,
Bil, ani bu yaz.

44. Beni çok kerä çaarêrlar,
Sade geleyim – kaçêrlar.

45. Birisi – döker.
Öbürü – içer.
Üçüncüsü –
Eşerip, büüyêr.

46. Bizim evin üstündä
Yarım pita asılı.

47. Beni hepsicii düüyêr,
Kesip, derin aktarêr;
Hepsinä bän dayanêrim,
Hepsini da doyrêrim.

48. Biz yaşêêriz kuruda,
O yaşêêr suda.
Var kanat, ama uçamêêr,
Yok bacak, ama kaçêr.

49. Bük kilim döşedili,
Onda papşoy ekili.
O kilim kaldırılmaz,
Cecä tenä toplanmaz.

50. Bük bir kartal yukarda,
Uçêr kartal havada.
Silkti o kanatları –
Suladı dolayları.

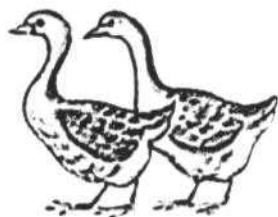
51. Bulutçuun boynusunda
Boncuk dizisi kopmuş.
Yolcaazlar üstü,
meydan...
Herersi boncuk dolmuş.

52. Bizim küüyün yanında
Bir maavi ayna durêr.
Onda sıkça gözäl ay,
Yıldızlar hem bakınêr.

53. Beygirdän çok kuvetliyim
Hem da pek islää çiftçyım.
Neredän geçêrim bän,
Ekinnär büüyêr birdän.

54. Bizi kim pekçä sever?
Kim bizä kismet verer?
Biz hastaykana uyumêêr?
Hergün bizleri bakêr?

55. Bir çölmek ondan içärsäk-
Kefimiz birdän kalkêr.

Ç

56. Çinsabaalen bän düşerim.
Ne yıldızım, ne da kaar.
Sade gümüşlü toloka,
Gümüşlü durêr otlar.

57. Çocuk, dışarı çıkıp, görmüş:
Biyaz çarşaf eri örtmüs.

58. Çitinalı rubaylan
Çamurlu yatêr.
Hiç o diilkenä hasta,
Gününä oflêêr.

59. Çokça komşum
Benim var,
Ama, yazık, -
Görüşämeeriz.

60. Çiçektän çiçää gezer,
Bizä tatlı bal verer.

61. Çantada erim benim,
Ne olêr klasta, bilerim.
Çalışkansın mı, haylaz mı-
Hepsinä bän bildirerim.

62. Delikli bir buluttan
Biyaz-biyaz kaar yaayêr.
Sora ondan fırında
Kokulu ekmek pişer.

63. Çorapları kırmızı,
Ama şubası biyaz.
Varkana gölcääz yakın,
Sudan çıkmêêr bütün yaz.

64. Dört kardaşta
Bir gölmek.
Gölmek çetin -
Kâr çölmek.

65. Diil gümä o - yapraklı,
Diil adam o - akıllı,
Diil gölmek o -dikili,
Diil tarla o -ekili.

66. Demirdän o,
Yalabık,
Ekmecik keser,
Balık...

67. Diil läüzüm bizä imäk,
Kendimiz biz tombarlak.
Biz sıkça gölä dalêriz,
Saabimizi doyurêriz.

68. Duuması kırda,
Kaynaması zavodta,
Erimesi içerdä

69. Diil deniz,
Ama çalkalanêr.

70. Düşer o tavaya kaşıklan,
Yayılêr – kurbaa gibi.
Kaymak çanaana atlaarsa–
Tezdä görünär dibi.
71. Duvarıda bän asılı.
Benizim benim maavi.
Türlü selämнар, haber...
Bendä kapalı kaavi.
72. Dayma-dayma tırmıklêêrız
Biz o sık daayı.
Kaç var aaç orda, dostum,
Yok bendä sayı.
73. Dört bacaa var,
Ama erindä durêr.
Sade oturannarı
Saatlan hatirlêêr.
74. Dört kardaş tepesinä
Tafta tavan kakılı.
Kim söyleycek, ne bu, dost,
Elbet, uşak akıllı.
75. Düşünün, söläyin,
Kim arif hem biler:
On kardaş
İki şuba giyer.
76. Duuêr bir kerä,
Öler iki kerä.
77. Diil deniz o,
Diil derä,
Dalgalar
Urêr erä.
78. Diri kilit hırlamış,
Eşik üstündä yatmış.
79. Dum-çik, dum-çik,
Dum-çik-dum.
Sansın enidän duudum.
Yazın bän biraz haylaz.
Güzün – düün bensiz olmaz.
80. Daalarda yaşêêr kumişa.
Lafları – halız alvişa.
Ama zararlı, hırsız,
Horozu kapır lafsız.
81. Diil terzi o,
Diil gelin...
Ama kim o, angısı
İlinä taşıyer ilin?
82. Daada yaşêêr, tatlıcı,
Kuvedi – yıkar aacı.
Ama ayazdan korkêr,
Kaar altına saklanêr.
83. Dünnedä var bir beygir,
Tutmaz onu çilingir.
Kimsey önünä çıkmaz,
Kimseyä o tutulmaz.
Açan o beygir kalker,
Fidannar ondan yannêr.
Denizdä peydalanarsa–
Suları dalgaladêr.
84. Diil artist o,
Ama sesli.
Darı iyärsä –
Olur besli.

85. Diil ateş,
Ama haşlêêr.

86. Daalarda yaşêêr,
İnsandan korkêr,
Kümesä girer,
Taucak sever.

E

87. Erdän çıkêr –
Gökä gider.
Göktän düşer –
Erä girer.

88. Eşil daaya gittim,
datlı etini idim
Duruk kanını içtim
Kemikleri sıbıttım.

89. Ev üstündä oturêr,
Kışın pekçä kararêr.
Yazın, korumak için,
Onun üstü kapanêr.

90. Evdän evä dost gezer,
Haber bizä getirer.

91. Evdän gider şoparcık –
Ayakları çıplacık.
Evä döner şoparcık –
Ayaklarında sarı çorapçık.

92. Er altında meyvalar
Yumuruk gibi olmuş.
O datlı meyvacıkların
Kuyular artık dolmuş.

93. Elimnän ekerim,
Dilimnän biçirim.

94. Elesindän tutundum,
Kanatlı birdän oldum,
Küüyü tez dolaylayıp,
– Kimsin sän? – ona
sordum.

95. Er altında salt yaşêêr,
Pekçä kedadän korkêr.

96. Elsiz resimneer,
Dişsiz, ama dalêêr.

G

97. Gecä-gündüz örüyêr,
Ne içer o, ne iyer.

98. Gemi suda üzmeer,
Bişeycik o düzmeer.
Neredän kızgın geçêr,
Dalgaları düzelder.

99. Gençlii – eşil,
Büüklüü – para.
İhtyarlı – sarı,
Ölümü – kara.

100. Gözsüz, elsiz,
Ama resimneer.

101. Günnär pekçä kısaldı.
Kuşlar siirecik kaldı.
Nezaman sarı yaprak,
Hazırlanêr yakacak?

102. Gününä kanatlarını
O sallêêr, dostum,
Ama birkerä demâz:
”Tä, artık uçtum”.

103. Güneş eri yısıttı –
Bıyıklılar kıpıttı.

- Güneş biraz kızdırdı –
Bıyıklılar çivdirdi.
Çünkü geldi çiftçilər,
Onnarı tez kestilär.
Kesip, çirkin düüdülär,
Büük taşlarlan ezdilär,
Sora, fırına atıp,
Tatlı-tatlı idilär.
104. Güneşä karşı durêr,
Bıyıkları sararêr.
Aucumda uudun –
Altın tenelär buldun.
105. Geldi daalardan kumița,
Sırtında – paalı deri.
Ya hızlı git kümesä –
O sayêr piliçleri.
106. Güneştän kaavi,
Lüzgerdän yufka,
Ayaksız gezer,
Erä yaş döker.
107. Göktä uçunêr bir kuş,
Kanatları yayılı.
Açan geler uuruna –
Güneşi o sakladı.
108. Göktän geldi çok –
İnsan gezer tok.
109. Gök üzündä kara kuş
Tenecikleri daatmış.
Kara biyazdan kaçmış,
Teneleri toplamış.
110. Gününä ardımıza
Yorulmaz gezer.
Sade güneş saklansın –
O da kaybeler.
111. Güneştän kaavi,
Lüzgerdän yufka.
Ayakları yok, ama
gezer.
Gözleri yok, ama
aalêêr.
112. Gitti, gezdi,
Geeri geldi.
Çalışmaa bıktı,
Kamburu çıktı.
- H**
113. Herbir küüyün ortasında
Durêr yapı. İçi uuldêêr.
O bizim uşaklardan
Akıllı adam yapêr.
114. Hiç o salmêêr,
Hiç dalamêêr,
Ama içeri girmää
O brakmêêr.
115. Herkerä nicä kardaş
Yannaşık durêrız.
İyärkän – masa altında,
Gecä – köşedä kalêrız.
116. Hergün beni kullanêrlar,
Çır-çıplak soyundudrêrlar.
Ama, kim bunu yapêr,
Yaşlarını akıdêr.

117. Hiç dokunmêêrız ona,
Ama o bizä: "Brak, brak!"
Ani dereyâ gider,
Annadı bütün sokak.

118. Hererdä onu göreriz
Çok kerä gündä.
Ama şindi o çıvlamêêr –
Trofa önündä.

119. Havada bir kuş uçêr,
Gümüş gibi yalabıyêr.
Kanat buludu keser,
Ardına lüzgâr eser.

İ

120. İkinci kerä
Dünneyâ duuar,
Bütün küüyü
Döşektan kaldırır.

121. İki kardaş,
Yolda yarışar,
Ama kendi erindä
Herkezi kalar.

122. İncä burnulu dostum
Tefterdä gezer.
Burnusunnan orada
Naşeyşa çizer.

123. İlkyazın hem yazın
O eşil durêr.
Ama kış gelincä,
o çıplak kalêr.

124. İki kazık üstündä
Büük batlak durêr.
Onun üstündä – kabak.
Saçları da var – ya bak.

125. İki fener-kardaşçık
Gündüz yanêr-çalışêr.
Sade karannık olsun,
Onnar dinnenmäâ yatêr.

126. İki kardaş yannaşık,
Kimâr kerä – sarmaşık.
Onnar hergün yarışêr,
Yorulduynan – uslanêr.

127. İncä iz bân brakacam,
Ama çok yıl yaşaycam.

128. İçerdä yaşêêr,
Asılı durêr.
Ne dünnedä olêr,
Bizä annadêr.

129. İki kuma birerdä
Barabar yaşêêrlar.
Hergün onnar işleri
Birerdä yapêrlar.

130. İlk kerä duuêr biyaz,
İkinci kerä – sarı.
Avşam–sabaa, kardaşım,
Doyurêrsın onnarı.

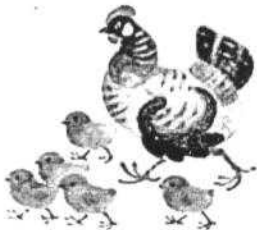
131. İneli yumak durêr –
Sade gözleri şilêêr.

132. İlkyazın sizä gelerim –
Eni ev hazır bana.
Dostum, zaametın için –
Bir gözâl sıklık sana!

133. İki kuma barabar
Herkerä gezerlär.
Koyun sıcaanı bana
Suuklarda vererlär.

K

134. Kat-kat döşeli,
İçi piinir sepeli.
Onun üstü kaymaklı,
Oler pembä yanaklı.
135. Kär çekirgä tırıldêêr,
Onnar kimisi baarêr.
Sade sän sölä ona –
Uykumuzdan kaldırêr.
136. Kasabada yapıldı,
Hererlerdä satıldı.
Sade bizä etiştiynän,
Kafamızda o kaldı.
137. Käämil onu boyadım,
Babunun dizinä dayadım.
138. Kär dilsiz benim
dostum.
İsteer akıllı olsun.
Kim onunnan dostlaşêr,
Dayma-dayma buluşêr.
139. Kendisi çıplak gezer,
Başkasını giidirer.
140. Klonkleer, klonklêêr,
Uşaklarını aulda
Hızlı toplêêr,
Kanatların altına saklêêr.

141. Kafesliyim bän,
Çizicikliyim ...
Var nicä yazasın
Hem esaplayasın...
Bukadar bendän eter
Hem benim adım ...
142. Küçük, tatlı tekerlek,
O, dostum, – käämil imäk.
143. Kaşıқта atlı oturêr,
Bacaklarını sarkıdêr.
144. Köpecik kara:
Ne salêr, ne dalêr,
Ama içeri
Sade evdekilerini brakêr.
145. Kim, dostum, evä girer,
Hepsi benimnän elleşer.
Girennär – bir kolumdan,
Çikannar – öbüründän.
146. Kırmızı burnu büümüş –
Sulandı aazım.
Eşil saçları onun
Diil bana läüzim.
147. Kasaba – nokta Erdä,
Denizlär – lekeyä
benzeer.
Bir renkli, karpuz gibi,
Masa üstündä döner.

148. Kendisi kız içerdä,
Ama pelii dışarda.
149. Kırmızı onnar, tatlı,
Dallarda büüylerlär.
Onnarı küçüü hem büü –
Hepsicii severlär.
150. Kim, pekça sıcak
olduynan,
Şubayı hızlı giyer?
Ama ayazlar geldiynän,
Rubalarını sıbıdêr?
151. Kardeş kardaşa geler –
Öbürü ondan kaçêr.
152. Kim örter çayırları,
Kırları, bayırları?
Kim dolayı yapêr
pampak,
Kaydırêr bizi kızak?
153. Kim eri eşilledi?
Kim çiçekleri verdi?
Neçin geldilär kuşlar,
Seslään doldular kırlar?
154. Kırdı gezer piinircik,
Yaanicık hem dericik.
155. Kim duuêr bıyıklan
Hem da tırnaklı?
156. Kızların gözü sarı,
Kırpikleri – süt-biyaz.
Onnar sarı gözlerinnän
Bizä bakêr bütün yaz.
157. Kim sabaalendän gitti,
Büük bir tarlayı ekti?
158. Kim güder koyunnarı
Çayırn yamacında?
Kim bizä katık verer
Bütün yaz vakıdında?
159. Kalakları zımbalı,
Yalaktan iyer yalı.
Ya biz ona sormalı,
Neçin burnu alkalı.
160. Kırlarda, çayırlarda
Gezer şubalı orda.
161. Kim bu insancık olsun?
Bişeycik iinäylän
yapmêêr,
Ama iinesiz, dostum,
Bir da adımcık hiç
yapmêêr.
162. Kim bütün yaşamasında
Taşyêr evini sırtında?
163. Kafası var,
Kuyruu var,
Başında oun yular.
164. Kim duuêr paraliyaylan,
Ama kafasız?

165. Kenarlar – yapma bayır,
Ortası – eşil çayır.
Üzlän skemnâ dolayda –
Siirederlär oradan.
166. Küçücük bir şoparcık
Top gibi atlêêr.
Sokakta, aullarda
Trofacık toplêêr.
167. Kim bizim daada yaşêêr,
Dayma yaşları sayêr?
168. Dostum şuba diktirmiş,
İneleri dikinâ kalmış.
169. Kaar altında uyuyêr –
Hiç diil suuk ona.
Ama sän onu dürtärsän –
Aldın bela başına.
170. Kamburu çıkmış üktän,
Bacaa çıkmêêr çöllüktän.
171. Kişin büük ayazlarda,
Kim gezer aaç kırlarda?
Kimin kış oynunarı –
Dolaşmaa koyunarı?
172. Kuyruu uzun, püsküllü,
Yapêr kendini ölü.
Salt girsin tauklara –
Git ta horozu aara.
173. Kedidän korkêr,
Kirpidän korkêr,
Salt görsün birisini –
Hızlı evinä kaçêr.
174. Kaçêr bayıra dooru
Güleräk.
- Bayırdan aşaa kaçêr
Aalayarak.
175. Kışın başaşaa büüyer,
Örtüdän düşêr.
Salt güneş ona baksın,
Aalayıp, öler.
176. Kolsuz, ayaksız,
Dışarda hızlı gezer.
Kapuda bizim mizleer,
İçeri girmää isteer.
177. Kâr şeker gibi biyaz,
Ama neçinsä inmäz.
Koydum çaya onu çok,
Ama tatlılı hiç yok.
178. Kim gezer sabaalen
dörtlän,
Gündüz ikiylän,
Avşamneen da gezer
üçlän?
179. Kanatsız uçêr,
Türkü çalêr,
Hepsiciinä işêr,
Karşı gideni – dayêêr.
Onunnan barabar
gidärsän –
Geeridän seni aydêêr.
180. Kendi gözleri yok,
Ama başkasına görmää
Yardımnêêr çok.
181. Kanatsız uçêr, vjleêr,
Yolculara dokunêr.
Birisinä – yol hiç vermeer,
Öbürünâ – yardım eder.

L

182. Lafedärkän–
O işleer.
Biz susarkan–
Dinnener.

M

183. Maavi atlas
Bizdä var çok:
Makaz kesmäz,
Terzi dikmäz.
184. Mintanı onun kara,
Al fesi yapêr para.
Gagası – haliz nacak,
Ama kuyruu büyük dayak.
185. Maavi çarşaf–
Pek gözäl,
Bütün dünneyi
Örtär.

N

186. Ne salêr,
Ne uluyêr,
Bizim evi
Koruyêr.
187. Neyi, aytlayıp erdän,
Kaurêrız, pişireriz?
Neyi, koordan çıkarıp,
İyip tatlı, metederiz?
188. Ne ekerlär,
Ne yıslêêrlar–
Halaza onnar
Çıkêrlar.

189. Ne fasıl o:hiç soyunmêêr.
Kär çizmäylän da yater.
Aulda o hiç duramêêr,
Dereyâ hep alatlêêr.

190. Ne bacaam var, ne
aazım,
Bendän sana büyük
yardım:
Söleycäm sana, dostum,
Nezaman kalkmaa
läözım,
Hem yatmaa, işä gitmäâ,
Nezaman vakıt imää...

191. Nezaman alma olêr?
Tıynaklar şennik dolêr?
Kuşlar tozları eşer?
Kırda ekmeklär pişer?

192. Nicä süt, içer benzin.
Gözleri onun keskin.
Yollarda, kırda kaçêr,
Kanatsız o kär uçêr.

193. Ne gider,
Erindän hiç
kıpırdanmadaan?

194. Nesoy kara kuş olsun,
Traktor ardına konsun?
Gagaylan topraâ eşer,
Taazâ topacı deşer.

195. Ne bizim tabiatıta
Dört kerä diişer?
196. Ne elleri var,
Ne lafi.
Bir gecedä
Kireçläär tarafı.
197. Nesiz yok nicä olsun
Bir da gün adam?
Eer bilärseydin,
Yısınacan.
O – läüzim uzak yolda.
O – läüzim evdä.
Çünkü olmaycek onsuz
Yaşamak Erdä.
198. Nereyi gider–
Kendisi bilmeer.
Daalarda o – dolaşık,
Yaamurlarda – bulaşık.
Gekeder o kapudan,
Uzak götürer ondan.
Ama sän geeri
döndüynän,
Sayılêrsın büük adam.

O

199. Onnar daanıkta susêrlar,
Ama dizili – baarêrlar.
200. Onun kara şkembesi,
Onun kara güüdesi.
Sade saçları, sän bil:
Saçları onun eşil.
201. O iyer kâr çatlayınca,
Sade olsun kuruca.
Kararı onun olmaz,
Çünkü ameli doymaz.

202. O oldu ambar gibi,
Ne kapu var, ne dibi.
Duvarları kazıdım,
Bir tatlı imäk yaptım.
203. Onnar hepsicii kara.
İi baktıynan – kâr para.
Açan onnar dizili,
Sıracık olêr dilli.
204. Oniki kardaş
Biri birinin ardına gezer,
Ama herkezi kendi erini
biler.
205. O düüler – hiç
üfkelenmeer,
Taa pekçä o şennener.
Ama yoksaydı düümäk–
Yok ona hiç yaşamak.
206. O gecä izmet eder,
Kendi kendini iyer.
207. O demiş bıçaa bizim:
– yonulmadık – işsizim.
Demiş: "Yon beni biraz,
Zerä kâr oldum haylaz".

208. Onu aldıysan yanına,
Bunu artık bilersin,
Aykırıdan olur gezäsin,
Nereyi isteersin.

209. Orayı gider kuşlar,
Ordan gelir sıcaklar.
O zaman ekmek iyeriz...
Neyâ butakım biz deeriz?

210. Ondan taa kara hiç yok,
Kurt, böcek iyer pek çok.
Papşoylar aalêêr ondan,
Aklı çıkmêêr bostandan.

211. O – katran gibi kara
Hem da süt gibi biyaz.
O annadêr gecä-gündüz
Hem da bütün yaz.

212. Otlar içindä kolaç.
Dilindä käämil ilaç.
Ama brak onu da kaç,
Diilkenä läázım ilaç.

213. O – şeker gibi biyaz.
Aazında tez eriyer.
Dişarda o var pek çok,
Ama tatlısı hiç yok.

214. Ordan gelir çok suuklar,
Kayêr aşaa bulutlar.
Kaçêr kiş bobasına...
Ne deycez orasına?

215. O – pek karpuz a benzeer.
Adam ondan çekeder.
Kimsey onsuz yaşamaz.
Onsuz insannık olmaz.

216. O ölä uzun, dostum,
Göklerdän erädän.
Ko yaasin sıkça o:
İlkyazdan güzädän.

217. O kolsuz hem bacaksız,
Tokatçı açêr.

Ö

218. Örtü üstündä gözü,
İçerdä onun sözü.
Dünnedä o ne görer,
Hızlı bizä gösterer.

219. Örüyer o yıl-ba-yıl,
Ama erindä.
Biz durêrız, asılıyız
Hem çoyun da elindä.

P

220. Pek benzeer slanınaya,
Pek benzeer o piinirä,
Kuyruklu, nicä patkan,
Güzün çıkmış karıktan.

221. Pek severim bän
sütçääz,
Olsun önümdä etçääz,
Güneş yısıtsın yalpak,
Olmasın sıçan kaçak.

222. Pek käämil bu uşacık:
Sansın tülü yumacık.
Kundaktan hızlı çıktı–
Dooru suya atladı.

223. Pek gözäl bir şubam,
İmeliim da var.
Kuru mantarlan ceviz
Dolu bütün ambar.

224. Papşoy tenesi daatmış
Kırlara gecä.
Ya söläyin, dostlarım,
Ne bu bilmeycä?

225. Pek yalpak, eri sever,
O sıcak, aydın verer.

Hergün o bizä bakêr,
Gözleri kamaştırêr.

226. Pek käämil bir resimci
Donattı sırçaları.
Kim o var nicä olsun,
Bölä gözäl iş yapsın?

R

227. Rubalık devletindä,
Çamaşır dolayında
Gezer demir gemilär,
Dalgaları düzeldär.
Lüzgär hiç yok, usluluk,
Kalmêêr bir da buruşuk.
228. Renktän gargaya benzeer,
Buynuzlu, ama süsmeer.
Altı bacacı nalsız,
Kafası da akılsız.
O, uçarkana, baarêr,
Salt konsun, eri yarêr.

S

229. Sade gelsin bizä kış,
Hepsi ona sarmaşmış.
Ama o iyer doymaz,
İçindän çikêr dönmäz.
230. Sarı tauk
Dalda yatır.
Lüzgär çıktı–
Erdä yatır.
231. Settä kendini kurêr,
Hep suya yakın durêr.
Kim isteer sucaaz içmää,
Çekeder onu öpmää.

232. Sade büük kardaş
Yola ilk çikêr.
Sora en küçüü
Ardına kaçêr.
233. Sırça evin içindä
Her gecä ateş yanêr.
234. Sölesin, kim diil ahmak,
Ne o atlayan kalpak?
Kalpak başçaya girer,
Aaçları da kemirer.
235. Sıcakta – giimni,
Suuklarda – çıplak.
Sanki ona neçin
Kışın pek sıcak?
236. Sakallı duuêr,
Ama kimsey şaşmêêr.
237. Suuklarda – kırda yatêr,
Yısndıynan, çukura kaçêr.
238. Suukta bän saklanêrim,
Yısndıynan, açılêrim.
Yazın – pekçä
şennenerim,
Kışın – uyumaa yatêrim.
239. Salt sabaalen bän
düşerim,
Ki biläsin – gün yakın.
Güneş yukarı çıktıysa –
Deer: “Etti artık, kalkın!”
240. Suukta islää örtünerim,
Sırça altında kalêrim.
Yazın bolbol
şennenerim,
Kışın – gena saklanêrim.

Ş

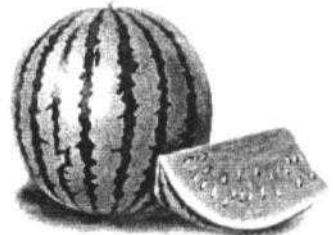
241. Şubası onun kara,
Ama etleri biyaz.
Bekleer çorbacı onu
Taa tezçâ geçsin bu yaz.
242. Kirecâ o pek benzeer,
Dolayı biyazıdêr.
Dışarda o var pek çok,
Tarlaya da fayda çok.

T

243. Tez aşêr o kırları,
Tepedâ kulakları.
Kışın – kaar gibi biyaz,
Ama boz, geldiynän yaz.
244. Tauklar bir kümestâ
Nicâ dizili boncuk.
Renkleri o kuşların –
Pak biyaz, haliz kauk.
245. Türlü şey var çok,
Ondan tatlı yok.
Tarlada o bulunmaz,
Panayırda satılmaz.
246. Türlü-türlü var onnar.
Uzaktan – nicâ ambar.
Relsada onnar gezer,
Hepsi onnarı bekleer.
247. Tombarlak, biyaz içêr,
Bir kerâ kireçlener.
Onu isteyän pek çok,
Ama koruyan hiç yok.
248. Tombarlak hem örmeli,
Kızarmış – kâr şefteli.

Fırında bizim pişer,
Aazında kâz eriyer.

249. Tavada yuvarlanêr,
İçindâ piinir yaşêêr.
Haşlacık sän iyecân –
Pek ona sevinecân.
250. Tombarlak her tarafım,
Rubalarım – korafılı.
Bän – köpek gibi, baalı,
İçim – bal gibi tatlı.
251. Tombarlak bir evceezdâ
Dört kula kardaş yaşêêr.
Sade evceezi kırdıynan,
Kardaşlar ordan çikêr.
252. Tilkiyâ pekçâ benzeer,
Aaçlar üstündâ yaşêêr.
Daldan dala bütün yaz
O atlêêr hiç yorulmaz.
253. Tombarlak yanakları,
Burulêr, nicâ karı.
İlktân o bütün yanêr,
Ama sora dalanêr.
254. Topun içi dolu kan,
Adresi onun bostan.

255. Tã gözäl bir oyuncak:
Onu olur almaa kucak,
Giidirmää, soyundurmaa,
Barabar gecä yatmaa.

256. Tã iki gümüş beygir:
Yorulmaz çekindirir,
İkisi da pek kaçêr,
Salt kışi onnar sever.

257. Tilkilär yaşêêr daada,
Ayılar hem yabanı...
Ama angı hayvancık
Pek sever tatlı balı?

U

258. Uzun kulaklı zulum
Başçalara dadanmış,
Karıktan karaa atlêêr,
Morkva, laana o patlêêr.
Sade görsün birini-
Hızlı brakêr işini.

259. Uçuştı bir yıldızçık
Havada biraz.
Kondu kâr aucuma
Da oldu sucaaz.

260. Uzaktan baktıynan, dost,
Sansın kuruya benzeer.
Ama orada salt lelek-
Uzun bacaklı gezer.

261. Uzacık memlekettä,
Kimsey bilmeer, neredä,
Yzer yalabık gemi
Yalabık onun dibi.
Neredän geçer gemi-
Oler dalga yok gibi.

Ü

262. Üç kardaş suya ditmiş,
İkisi sucaaz içmiş.
Birisi bir tarafta
Kardaşları beklemiş.
Sora onnarı alıp,
Evä dalgalı gitmiş.

263. Üülen taraftan gelir,
Saçak altında yaşêêr.
Gününä sinek tutêr,
Yavruları doyurêr.

264. Üfleer, uuldêêr,
Kaarı saçêr,
Adam ondan
Kuytuya kaçêr.

V

265. Var nicä aacı kırsın,
Olur buludu daatsın,
Hepsiciindän o kaavi,
Ama yok onun evi.

266. Var bizdä küçük bir taş,
Düzücük - olmuş kâr traş.
Ya onu bana getir,
O beni da traş edir.

267. Var eni bir gelincik,
Herersi onda gercik.
İçerlär pam-pak,
dostum,
Ne onun adı olsun?

268. Var nicä o erisin,
Ama diil o buz.
O işläärkenä sever
Durmaa sade uz.

269. Verdilär beş kardaşa
Bir eni sıcak oda.
Batümüz kaldı yalnız
Yannaşık bir sobada.

270. Var sendä da,
Var bendä da,
Var bizim o
Keçidä da:
Edi delikli tokmak.
Bunu bilmeyän – ahmak.

271. Var benim asma dostum,
Ya söläyin, kim olsun?
O avşamneen üklener,
Sabaa oldu – boşanêr.

272. Var benim paalı dostum,
Hiç beni bıktırmêêr.
Üüreder salt iiliklää,
Birkerä aldatmêêr.

Y

273. Ya sölä, benim dostum,
Kim bu gelincik olsun?
Çiçektän çiçää atlêêr,
Onnarı tozdan paklêêr.

274. Yaşamamız kuyuda,
Evimiz aullarda.
İçeri girdik artık,
Adama olduk katık.

275. Yaktım, pişirdim,
İçeri getirdim.
Hepsi ona sevindi,
Taazä hızlıca indi.

276. Yok bizim biyaz kuşta
Ne kanat, ne da bacak...
Ama klas tarlasına
Mutlak genä konacek.

277. Yukardan çıplak sarkêr,
Tülü aşaadın bakêr.

278. Yaamurdan o koruyêr,
Sıcaktan bizi saklêêr.
Acıktıynan – doyurêr,
Açan öler – yısıdêr.

279. Yalnız beni imezlär.
Bensiz sofraya oturmazlar.

280. Yazın giimni,
Kışın – çıplak.

281. Ya sölä bana, dostum,
Ne sabaalen eşerer?
Avşam oldu – sararêr,
Gecä geldi – kararêr?

282. Yamaç aşırı yaşêêrlar,
Aynada salt buluşêrlar.

283. Yımışak pembä kapular,
Eşiktä çok canavar.
Canavarlar orada,
Kıyıp,iyer sıradan.

284. Yazın karıkta yatêrim,
Bän eşilim hem taazä.
Kışın küptä bulunêrim
Hem evim benim – maaza.

285. Yanakları kırmızı,
Ama burnusu biyaz.
Bir ay o karannıkta,
Salt pelii aydinnıkta.
286. Zaman kuşları uçuşêr,
Edişâr salt bulunêr.
287. Yılın üstündän geçer,
Kendisi salt inceler.
Ona läâzımsız günnâr
Geçmişî salt gösterâr.
288. Yaşları onun küçük,
Sakalı – uzun.
Örüyüşân – kâr kapral,
Ama pek zulum.
289. Yaşêêr bizdâ kışlan yaz,
Yannarı onun biyaz.
O susamêêr bir da saat,
Gününä eder nasaat.
290. Yol boycaazında yaşêêr,
Ordan geçenni haşlêêr.
291. Yaamura bân sevinerim,
Yaamursuz yok yaşamak.
Sade var bir paraliyam,
Hiç kalamam başkabak.
292. Yollar boyunda büüyerim,
Bân olêrm kâr topçaaaz.
Sade lüzgercik essin–
Dolaylar dolêr kaarcaaz.

293. Yokkan bân –
Beni aarêrlar,
Geleyim salt –
Saklanêrlar.
294. Yazın - kaçêr,
Kışın - yatêr.
İlkyaz sade yısıtsın–
Genâ var nicâ kaçşın.
295. Yanakları kırmızı,
Kışın pek aarêêrız.
Ama yazın sıcakta
Gölgeyâ kaçêrız.
296. Yımışacak parmakları,
Pek keskin tırnakları.
297. Yazın kaçêr,
Kışın yatêr.
298. Ya bakalım, ne olsun,
Kışın ne çatırdasın?
Hiç çalışma – suda
bulmêêr,
Ateşâ da at–
o yanmêêr.
299. Yazın üç kardaş
yaşêêr:
Yukardan biri döker,
İkinci erdâ içêr,
Üçüncü semiz büüyer.

Z

300. Zotka onda bıyıklı,
Şubası pek yalaplı.
Bir susuz o yıkanêr,
Hepsinâ yalpaklanêr.

A

1. kirez
2. lelek
3. kiyat, yazılar
4. şeker
5. ruba dolabı
6. merdiven
7. yıl, yılın zamannarı,
aylar, aftalar
8. buz
9. kotoy
10. ekin
11. inek
12. çimçirik, yıldırım
13. kombayna

B

14. karpuz, kaun, kabak
15. olta
16. gölgä
17. gecä, gündüz
18. üç bacaklı skemnä
19. kiyat
20. enser
21. su kavalı
22. top
23. arkalı skemnä
24. tozyudan
25. yapaa, rökä, iplik
26. tozyudan
27. süpürgä
28. sabun
29. mum
30. enser
31. dil, gözlär, kulaklar
32. gölgä
33. gözlük
34. adam: uşak, büük, ihtyar
35. parmaklar
36. gözlük
37. alma
38. morkva

39. hıyar
40. kombayna
41. köpek
42. çam
43. mantar
44. yaamur
45. yaamur, toprak, eşillik
46. ay
47. toprak
48. balık
49. göktä yıldızlar
50. bulut
51. tolu
52. göl
53. traktor
54. mamu
55. çay

Ç

56. çii
57. kaar
58. domuz
59. evin pençereleri
60. arı
61. günnük
62. elek, un
63. kaz
64. ceviz
65. kiyat
66. bıçak
67. kaşık
68. şeker
69. ekinnär
70. akıtma
71. pošta koropkası
72. saçlar
73. masa
74. masa
75. eldivennär
76. kuş
77. başaklar, ekinnär
78. köpek

79. daul
80. tilki
81. kirpi
82. ayı
83. lüzgär
84. horoz
85. kupriva
86. tilki

E

87. buu, su, yaamur
88. baa, üzüm, şarap
89. baca
90. poştacı
91. arı, kuan
92. kartofi
93. yazmak, okumak
94. beygir
95. sıçan
96. ayaz

G

97. saat
98. ütü
99. yaprak, eşillik
100. ayaz
101. güzün
102. dermen
103. başak, tenä, un, ekmek
104. başak, tenä
105. tilki
106. bulut, yaamur
107. bulut
108. yaamur, kaar
109. gecä, yıldızlar, gün
110. gölgä
111. bulut
112. suacı

H

113. škola
114. kilit
115. ayak kapları

116. suan
117. ördek
118. saçak kuşu
119. uçak

i

120. horoz
121. bisikleta tekerlekleri
122. karandaş, yazal
123. aaç
124. adam
125. gözlär
126. ayaklar
127. yazal, karandaş, yazı
128. radio
129. ellär
130. yımırta, piliç, tauk
131. kirpi
132. sıyırıcık
133. eldivennär

K

134. kırma
135. saat
136. kiyat
137. rökä
138. kiyat
139. iinä
140. kloçka
141. tefter
142. kovrik
143. makarina
144. kilit
145. kapunun tutakları
146. morkva
147. globus
148. morkva
149. alma
150. aaç
151. gecä hem gündüz
152. kış
153. ilkyaz
154. koyun

155. kedi
156. papatya
157. traktörücü
158. çöban
159. domuz
160. koyun
161. sülük
162. kirpi
163. beygir
164. mantar
165. stadion
166. saçak kuşu
167. pupuk
168. kirpi
169. ayı
170. devä
171. yabancı
172. tilki
173. sıçan
174. tavşam
175. saçak buzu
176. lüzgär
177. kaar
178. Adam: uşak, büyük, ihtyar
179. lüzgär
180. gözlük
181. lüzgär

L

182. dil

M

183. gök
184. açkakan
185. gök
186. kilit
187. kartofi
188. saçlar
189. saat
190. kaz
191. yazın
192. maşına
193. saat

194. garga
195. er, toprak zamannara görä
196. kaar
197. ateş
198. yol

O

199. bukvalar
200. güz trupu
201. soba, fırın
202. kabak
203. bukvalar
204. aylar
205. top
206. mum
207. karandaş
208. kompas
209. üülenä
210. garga
211. saksan
212. yılan
213. kaar
214. poyraz
215. kafa
216. yaamur
217. lüzgär

Ö

218. televizor
219. saat

P

220. trup
221. kedi
222. ördek
223. sincap
224. gök, yıldızlar
225. güneş
226. ayaz

R

227. ütü
228. kara böcek

S

229. soba, tütün
230. ayva
231. çölmek
232. yılın ayları:yanvar, fevral
233. elektrik lampası
234. tavşam
235. aaç
236. keçi
237. kaar
238. derä
239. çii
240. derä

Ş

241. güz trupu
242. kaar

T

243. tavşam
244. dişlär
245. uyku
246. vagonnar
247. yımırta
248. kolaç
249. plaçinta
250. karpuz
251. ceviz
252. sıncap
253. ay
254. karpuz
255. dadacık, kukla
256. konkilär
257. ayı

U

258. tavşam
259. kaar yıldızçı
260. bataklık
261. ütü

Ü

262. suacı hem kazannar
263. kırlangaç

264. lüzgär

V

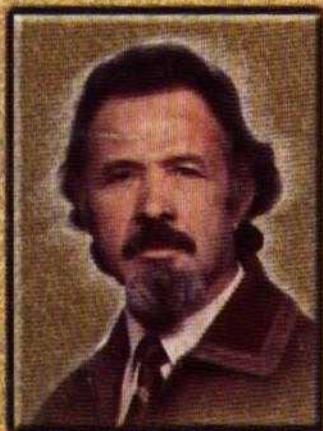
265. lüzgär
266. sabun
267. süpürgä
268. mum
269. bir parmaklı eldiven
270. kafa
271. askı
272. kiyat

Y

273. kelebek
274. kartofi
275. ekmek
276. tebeşir
277. yaanı, kedi
278. aaç
279. tuz
280. aaç
281. eşilliklär ilkyazın, güzün,
kışın
282. gözlär
283. dudaklar, dişlär
284. hıyar
285. afta
286. ay trupu
287. takvim
288. keçi
289. saksan
290. kupriva
291. mantar
292. üflencä
293. yaamur
294. derä
295. güneş
296. kedi
297. ayı
298. buz
299. yaamur, toprak, eşilliklär

Z

300. kedi

Konstantin Vasilioglu

Konstantin Vasilioglu duudu fevral ayın 28-indâ 1938-inci yılda Aleksandrovka küüyündâ, angısı bulunêr Ukrainanın Bolgrad rayonunda Odesa bölgesindâ, ama yaşêr hem çalıŝer Kişinöv kasabasında. Konstantin Vasilioglu – baş bilim zaametçisi, üüredici, yazıcı. Yazımaa başladı 1958-inci yılda. Tıpardan çıktı onun ŝiir toplumnarı: "Sevgilim" hem "Vatanım – Bucak". Bundan kaarâ hazırladı ana dilindâ çok üüretmâk kıyadı, sözlüklâr, hrestomatıyalar.

Konstantin Vasilioglu yazêr ŝiir da, annatma da, masal da. Nicâ bu kıyadın kabında görêrsiniz, avtor yazêr uygun sözlâr da, bilmeycelâr da.

Bu kıyatta, angısını elinizdâ tutêrsınız, siz bulacentiz, paalı okuyucular, meraklı masallar da, fikiri uyandıran bilmeycelâr da.

Meraklandırır sizi uygun sözlâr da, angıları pek halk söyleyiŝlerine yakın.

Bu masallar, uygun sözlâr hem bilmeycelâr yardımınayacaklar sizâ olmaa taa arıf, taa cömert, taa kââmil.